

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Anežka Pavlíčková

Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení

—

vybrané otázky

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 29. května 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 185 286 znaků včetně mezer.

Anežka Pavlíčková

V Praze dne 29. května 2023

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala panu prof. JUDr. PhDr. Davidu Elischerovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a odborné vedení této diplomové práce. Také bych chtěla poděkovat všem notářkám a notářům, kteří velmi ochotně spolupracovali na dotazníkovém šetření praktické části diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1. Historické okénko a komparace	2
1.1. Historický vývoj institutu výhrady soupisu	2
1.1.1. Římské dědické právo	3
1.1.2. Středověký vývoj	7
1.1.3. Patent č. 946 Sb. z. s. císaře Františka I – ABGB	9
1.1.4. Zjednodušení dědického práva v zákoně č. 141/1950 Sb.	11
1.1.5. Komparace s občanským zákoníkem 1964	12
1.1.6. Rekodifikace soukromého práva na českém území	13
1.2. Srovnání s vybranými právními úpravami	14
1.2.1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012	14
1.2.2. Rakouská právní úprava	16
2. Výhrada soupisu pozůstalosti v občanském zákoníku	18
2.1. Pojem výhrady soupisu pozůstalosti	18
2.2. Účel výhrady soupisu	19
2.3. Uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti	20
2.3.1. Skutečný postup notářských kanceláří	25
2.3.2. Skutečné uplatnění VSP	26
2.4. Zrušení účinků výhrady soupisu pozůstalosti	26
2.4.1. Postup podle § 1681 občanského zákoníku	27
2.4.2. Postup podle § 1688 občanského zákoníku	30
2.4.3. Skutečný rozsah zrušení účinků VSP	32
2.5. Soupis pozůstalosti	33
2.5.1. Podmínky vyhotovení soupisu pozůstalosti	34
2.5.2. Ocenění aktiv a pasiv při sepisování soupisu pozůstalosti	35
2.5.3. Vypořádání společného jmění manželů	35
2.5.4. Nařízení vyhotovení soupisu pozůstalosti	38
2.5.5. Soupis pozůstalosti a jiné formy vyhotovení	38
2.5.6. Skutečná četnost soupisů pozůstalosti vyhotovených notářem	39
2.6. Seznam pozůstalostního majetku	39
2.7. Společné prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku	40
2.7.1. Skutečná četnost užití společného prohlášení dědiců	42
2.8. Doplnění soupisu pozůstalosti při dodatečně najevo vyšlém majetku	42
2.9. Svolání věřitelů zůstavitele	43
2.10. Odloučení pozůstalosti	45
2.11. Plánovaná novelizace	46
3. Empirická část	49
3.1. Cíl výzkumu	49
3.2. Pracovní hypotézy	50
3.3. Určení cílových skupin výzkumu	50

3.3.1.	Struktura Notářské komory České republiky.....	50
3.3.2.	Seznam respondentů	51
3.4.	Obsah dotazníku, formulace a pořadí otázek.....	51
3.5.	Technické provedení.....	52
3.5.1.	Elektronický dotazník MS Forms	52
3.5.2.	Dotazníky regionálních komor	53
3.5.3.	Spuštění dotazníkové akce.....	53
3.6.	Časový plán	54
3.7.	Provedení empirické části.....	54
3.8.	Výzkumné otázky	58
3.9.	Výsledky dotazníkového šetření.....	60
3.9.1.	Otázka č. 1 – Obecné povědomí VSP.....	60
3.9.2.	Otázka č. 2 – Zdroj informací.....	62
3.9.3.	Otázka č. 3 – Postup notářské kanceláře.....	63
3.9.4.	Otázka č. 4 – Poměr uplatnění VSP.....	65
3.9.5.	Otázka č. 5 – Doporučení uplatnění VSP	68
3.9.6.	Vnitřní kontrola otázek č. 6 až 8.....	69
3.9.7.	Otázka č. 6 – Vyhotovení notářem	72
3.9.8.	Otázka č. 7 – Vyhotovení správcem pozůstalosti	74
3.9.9.	Otázka č. 8 – Společným prohlášením dědiců.....	75
3.9.10.	Otázka č. 9 – Požadavek vyhotovení notářem.....	76
3.9.11.	Otázka č. 10 – VSP nesevřídčí dědicům	78
3.9.12.	Otázka č. 11 – Pochopitelnost VSP bez předchozího poučení	79
3.9.13.	Otázka č. 12 – Nadužívání VSP.....	81
3.9.14.	Otázka č. 13 – Porovnání s předchozí právní úpravou	82
3.9.15.	Otázka č. 14 – Plnění předpokládané funkce.....	83
3.9.16.	Otázka č. 15 – Nahrazení předchozí úpravou	85
3.9.17.	Otázka č. 16 – Důvod nahrazení	86
3.9.18.	Otázka č. 17 – Potřebné změny VSP	93
3.9.19.	Otázka č. 18 – Osobní názory na VSP.....	95
3.10.	Celorepublikové počty.....	96
3.10.1.	Uplatnění § 1674 OZ	97
3.10.2.	Uplatnění § 1681 a § 1688 OZ.....	98
3.11.	Vyhodnocení cílů výzkumu.....	99
3.12.	Vyhodnocení pracovních hypotéz	99
3.12.1.	Míra uplatnění VSP	99
3.12.2.	Pochopitelnost pro laickou veřejnost.....	100
3.12.3.	Vliv doporučení notáře	100
3.12.4.	Různé formy vyhotovení	100
3.12.5.	VSP nesevřídčí dědicům	100
3.13.	Dodatečné vylepšení dotazníku	100
Závěr.....		102

Seznam zkratk

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury
2. Seznam použitých internetových zdrojů
3. Seznam použitých právních předpisů
4. Seznam použité judikatury
5. Seznam ostatních zdrojů

Seznam příloh

Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení – vybrané otázky

Abstrakt

Klíčová slova

Reservation as to estate inventory in inheritance law – key topics

Abstract

Keywords

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá problematikou výhrady soupisu v pozůstalostním řízení. Z pohledu nejenom dědického práva se jedná o velmi významný institut, který modifikuje rozsah dluhů postihující dědice. Výhradou soupisu se tak mění nejenom postavení dědice, jakožto právního nástupce zůstavitele, ale také věřitele, u něhož následně nedochází k potenciálnímu zvětšení objemu majetku, ze které by se mohl uspokojit. Dědic, v případě nevyužití svého práva na uplatnění výhrady soupisu, totiž odpovídá za dluhy zůstavitele jeho věřitelům nejen veškerým zděděným majetkem, nýbrž i majetkem svým. Zákonodárce tak nepřímou zvyhodňuje postavení věřitele (a to navíc po smrti jeho dlužníka) na úkor dědice (povětšinou rodinných příslušníků zemřelého). V zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku je rodinnému právu věnována významná část. Na rodinné koncepci je v něm postaveno i dědické právo (zřetelně se projevuje např. v posloupnosti dědických tříd či v institutu nepominutelného dědice). Rodinná solidarita a vztah zůstavitele k jeho nejbližším jsou zde dotazeny do důsledku závazkem dědiců bez limitu, a to vysvětlením, že pokud zůstavitel obstarával svou rodinu a má se za to, že pečování o rodinu je nelimitované, po jeho smrti se má pak rodina postarat o splnění jeho závazků. Tedy i odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele má být neomezená. Pro věřitele zůstavitele je z ekonomického hlediska výhodná jistota, že při neomezené odpovědnosti dědiců mají zajištěnu vymahatelnost půjček a úvěrů sjednaných se zůstavitelem. Rodinná koncepce ve formě zatížení dědice/dědiců rozsahem dluhů po zůstaviteli je podle názoru diplomantky v oblasti univerzální sukcese až neúměrně přehnaná.

A ačkoli nebo právě proto, že se nejedná o dopodrobna zakotvenou právní problematiku, je potřeba význam institutu výhrady soupisu zcela pochopit.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí. První (Historické okénko a komparace) zasazuje institut výhrady soupisu pozůstalosti do rámce pozůstalostního řízení v historických souvislostech. Druhá (Výhrada soupisu pozůstalosti v občanském zákoníku) je věnována teoretické části a vysvětluje tento právní pojem v současném pojetí občanského zákoníku s doplněním praktického užití jednotlivých ustanovení z výsledků empirické části. Třetí a poslední část (Empirická část) je věnována empirické části zaměřené na získání informací o reálném využití tohoto institutu v dědickém řízení napříč Českou republikou.

1. Historické okénko a komparace

Výhrada soupisu pozůstalosti (dále jen VSP) je právní institut, jehož účelem je ochrana dědiců před dluhy zůstavitele převyšující aktiva pozůstalosti. Definice výhrady soupisu pozůstalosti není v současné době v českém právním řádu zakotvena. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“), mluví pouze o právu na výhradu soupisu pozůstalosti.^{1,2} To náleží dědici a ani zůstavitelem mu nemůže být toto právo odejmuto. Pozůstalý dědic není na druhou stranu povinen výhradu soupisu pozůstalosti uplatnit. O možnosti využít institut výhrady soupisu pozůstalosti je každý účastník pozůstalostního řízení, který uplatnil u soudu své dědické právo, i ten, kdo byl o dědickém právu vyrozuměn, notářem vždy poučen.^{3,4,5}

Hmotněprávní aspekt výhrady soupisu a soupisu pozůstalosti je uzákoněn v občanském zákoníku.^{6,7} Jedná se o relativně krátkou právní úpravu, jejíž procesněprávní stránka je doplněna ustanoveními v zákoně o zvláštních řízeních soudních.⁸ Třebaže dikce zákona je jasná, praxe je závislá nejenom na judikatuře, ale převážně na reálných možnostech notáře a (polo)veřejných seznamech evidujících majetek.

1.1. Historický vývoj institutu výhrady soupisu

Institut výhrady soupisu pozůstalosti prošel na českém území velkým vývojem. Pro pochopení momentálně platné a účinné právní úpravy je důležité vytyčit určité historické milníky, které formovaly podobu institutu výhrady soupisu pozůstalosti, tak, jak ji známe dnes. Zásada přechodu majetku děděním na jednotlivce jakožto jedna z hlavních zásad dědického

---

¹ Označení občanský zákoník, a na to navazující zkratka OZ, pro zákon č. 89/2012 Sb., je, na rozdíl od užívaného pojmenování nový občanský zákoník, dle diplomantky dostačující, neboť zákon je v době psaní této diplomové práce již v platnosti více než deset let a hlavní téma této diplomové práce není zaměřeno na historickou komparaci celého soukromoprávního kodexu se zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ 1964“), kde by takovéto označení (které je v praxi využíváno často pouze ze setrvačnosti) bylo na místě.

² § 1674 a násl. OZ

³ § 175 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „zákon o zvláštních řízeních soudních“ nebo „ZŘS“)

⁴ Pod pojmenováním osobou notáře v této diplomové práci se rozumí jak notář jako soudní komisař, tak notářka jako soudní komisařka.

⁵ Pod pojmem soud v této diplomové práci se rozumí místně příslušný notář jako soudní komisař provádějící v pozůstalostním řízení úkony jménem soudu prvního stupně, pokud není uvedeno jinak; dle § 103 odst. 3 ZŘS

⁶ § 1674 a násl. OZ

⁷ Tamtéž § 1684 a násl.

⁸ § 175 a násl. ZŘS

práva byla inspirována římským právem.^{9,10,11} Dědické právo se vyvíjelo od nejstarších období římské říše od království, přes republiku a císařství, až do Iustiniánského období, kdy v roce 531 bylo zavedeno tzv. *beneficium inventarii*.¹²

Následný vývoj celého soukromoprávního kodexu včetně přechodu majetkových poměrů zemřelého člověka na jiné osoby a s tím související dluhy postihující dědice je v čase velmi proměnný. Přestože některé právní zásady dědického práva zakotvené v občanském zákoníku 1964 byly zákonodárcem přejaty do stávající úpravy, obecný princip omezené odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele převzat již nebyl.¹³

Vzhledem k zaměření diplomové práce bude v popisu vývoje přechodu pozůstalosti na dědice kladen v této části důraz na římskou historii a porovnání s předchozí právní úpravou, tzn. občanským zákoníkem z roku 1964.

1.1.1. Římské dědické právo

Zhlédnutí zákonodárce v římskoprávním pojetí dědické posloupnosti je patrně zejména v tzv. principu univerzální sukcese. Rozumí se tím stav, kdy na právního nástupce v jednom určitém okamžiku přechází všechna práva a povinnosti, kterými byl nadán právní předchůdce. Na dědice, jakožto právního nástupce, tak přecházela povinnost vyplývající i z nesplněných závazků zůstavitele. Této povinnosti musel dědic dostát, třebaže by tím zúžil svůj již předtím nabytý majetek. To je dáno podstatou principu univerzální sukcese, kdy dochází ke splynutí majetku zůstavitele s majetkem dědice a dědic plní závazky zůstavitele v celé výši.¹⁴ Dědic tedy nastupoval na místo zůstavitele (a to dle všech typů posloupnosti, tedy zákonné – *intestátní*, stanovené závětí – *testamentární*, civilní – *hereditas* i praetorské – *bonorum possessio*). Toto nástupnictví se týkalo jak oblasti aktiv, tak i závazků, za které ručil do jejich výše bez ohledu na děděná aktiva – princip *semel heres semper heres* (jednou dědicem, navždy dědicem).¹⁵

---

⁹ Římské právo bylo podkladem pro evropskou právní kulturu jako takovou.

¹⁰ Důvodová zpráva k OZ, Hlavní zásady, str. 18 a § 1475, str. 358

¹¹ Důvodová zpráva k OZ, § 1475, str. 357-358

¹² KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. vydání., Praha: C.H. Beck, 1995, str. 299

¹³ Důvodová zpráva k OZ, § 1475, str. 357-358

¹⁴ SKŘEJPEK, M. *Římské soukromé právo. Systém a instituce*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, str. 218

¹⁵ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. vydání., Praha: C.H. Beck, 1995, str. 266-267

Z výše uvedeného principu však byla vyňata některá osobní práva, u kterých nebyl převod na dědice možný; jednalo se například o:

- *Patria potestas* – moc otců nad svými dětmi, která zahrnovala právo rozhodovat o vzdělání, manželství, a dokonce i o životě a smrti svých dětí. Toto právo nebylo přenositelné na dědice.
- *Manumissio* – právo pána osvobodit svého otroka. Osvobození otroka muselo být výslovné a muselo se odehrát za života pána.
- *Fideikomis* – právo zanechat majetek v péči jiné osoby (fideikomisáře¹⁶), aby se o něj staral a nakládal s ním v souladu se závětí.

Takže i když princip univerzální sukcese zahrnoval převzetí veškerého majetku zemřelé osoby dědici, některá osobní práva nebyla přenositelná na dědice a zůstala mimo dosah tohoto principu.

S ohledem na téma diplomové práce jsou dále uvedené postupy a charakteristiky vztahující se zejména k porovnání aktiv a pasiv, resp. možnost dědění či odmítání dědictví z důvodu jeho předlužení.

Tzv. „vlastní“ dědici – *heredes sui* – byli dědici nejstarší římské intestátní posloupnosti po „otci“ zůstaviteli. Nemuseli to být pouze děti či manželka, ale také vnuci či vdovy po dříve zemřelých synech a ostatní osoby bezprostředně podřízené zůstaviteli. V případě zůstaviteli smrti se stávali dědici *heredes necessarii*, bez ohledu na svoji vůli či nevýhodnost v případě předlužené pozůstalosti a dědictví neměli možnost odmítnout.

Až o něco pozdější preatorská posloupnost, kladoucí ve svých počátcích důraz na obecnou spravedlnost a odstraňování nadměrné tvrdosti *intestátní* posloupnosti, umožňuje nabízení dědictví postupně jednotlivým dědickým třídám (či uvnitř některých tříd) a zejména povoluje i vlastním dědicům (*heredes sui*) dědictví odmítnout – dobrodiní dědictví se vzdát (*beneficium ius abstinendi*) – praetor pak posuzoval takového intestátního *suus* dědice jako by se dědicem nestal; role takové osoby v posloupnosti testamentární však nadále trvala. V souvislosti s tímto institutem preatorské posloupnosti je také zakotvena v římském právu sto denní lhůta, po kterou mohl povolaný dědic svoje rozhodnutí přijmout nebo odmítnout dědictví nejen rozmýšlet ale také i měnit.

---

¹⁶ Fideikomis byl často využíván, aby se majetek udržel v rodině, ale nebyl univerzálně přenosný na dědice.

Důraz na ochranu pozůstalostních věřitelů vedl ke vzniku *beneficium separationis*, kdy bylo možné za určitých podmínek oddělit pozůstalost od majetku zadluženého dědice. O uplatnění *beneficium separationis* bylo třeba požádat praetora, který rozhodoval každý jednotlivý případ. Věřitel zůstavitele, v případě souhlasu praetora, tak mohl získat plnění z dědictví přednostně před věřiteli dědice; nemohl však již žádat uspokojení své pohledávky z majetku dědice.

Oddělení majetku bylo užíváno i u praetorských ediktů chránících propuštěné otroky, pokud byl u předluženého dědictví ustanoven za *heredes necessarii* otrok (současně propuštěný na svobodu), nemohl toto dědictví odmítnout. Zároveň však nemohl využít ani *beneficium ius abstinendi*, protože nepatřil mezi *heredes sui*. Tímto oddělením byl chráněn jeho majetek, který nabyl po smrti zůstavitele jako svobodný mimo dědictví.

Variantou nepřímého vyvázání se ze závazků univerzální sukcese mohlo být u předlužených dědictví uzavření mandátní smlouvy mezi pozůstalostními věřiteli a dědicem. V této smlouvě byl obvykle příkaz dědici přijmout dědictví spojený s nárokem mandátáře na náhradu škody. Nemohl tedy již za dluhy zůstavitele ručit vlastním majetkem. K podobnému výsledku také mohlo vést uzavření smlouvy o prominutí pozůstalostních dluhů; případně jejich části domluvou věřitelů a dědice či dokonce rozhodnutím praetora.

Za císaře Iustiniana, který vládl v letech od 527 do 565 n.l., došlo k velkému rozmachu pramenů římského práva. Římská jurisprudence za vlády císaře Iustiniana doznala svého vrcholu, kdy byl v roce 529 vydán Codex Iustinianus, následován sbírkou excerpt Digesta a rukověti římského *Institutiones*. Tyto tři zdroje tvoří dohromady tzv. *Tri volumina*, dnes spíše známé jako *Corpus iuris civilis*. Uvedené právní kodexy byly dále upravovány a rozšiřovány císařskými nařízeními *Novellae*, z nichž mají vztah k dědickému právu zejména v roce 543 n.l. vydané novely číslo 118 a 127.

Touto velkou kodifikací tak dochází v oblasti dědického práva, jehož úpravy byly do té doby relativně roztráštěné, k výrazným změnám.^{17,18,19}

---

¹⁷ SKŘEJPEK, M. *Římské soukromé právo. Systém a instituce*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, str. 223

¹⁸ Tamtéž str. 34-35

¹⁹ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, a.s., 2013, str. 9

Určitou větší benevolentnost, přiblížení praktičnosti a odebrání zastaralých přísných ustanovení lze poznat v konstituci²⁰ zavedením nového institutu *beneficium inventarii*. Dobrodiní inventáře spočívalo v sepsání veškerého pozůstalostního majetku. Ve vyhotoveném inventáři nesměl být zamlčen žádný majetek a bylo dbáno, aby takovýto seznam odpovídal skutečnosti. Z inventáře bylo možné vyčíst, jaká položka zůstavitelova majetku se považuje za pasiva a jaká za aktiva pozůstalosti. V momentě, kdy bylo *beneficium inventarii* vyhotoveno, ručil dědic za zůstavitelem zanechané dluhy pouze do výše čisté hodnoty pozůstalosti. Aby mohl římský dědic využít ochrany, kterou *beneficium inventarii* přinášelo, muselo být sepisování pozůstalostního majetku zahájeno do 30 dnů ode dne, kdy byl dědic povolán k pozůstalosti (*delatio*). Vyhotovit inventář bylo potřeba do 60 dnů, kdy bylo s vyhotovením započato. Tato lhůta na přesné zjištění majetku byla z praktických důvodů prodloužena na 1 rok v případě, pokud se majetek zůstavitele nacházel daleko od místa, kde dědic žil. Pro zajištění objektivit inventarizace majetku, byl sepisování majetku přítomen veřejný písař, ostatní dědicové (pokud nějací byli) a také odkazovníci (osoby, které nabyly z pozůstalosti určitou věc na úkor dědice).^{21,22}

Císař Iustinianus zavedl dobrodiní inventáře jako právo, nikoliv jako povinnost. Bylo ponecháno na vůli dědice, zda využije této římsko-právní zásady a tím omezí/limituje svoji odpovědnost za zůstavitelovy dluhy do výše celkové hodnoty pozůstalosti. Neomezené ručení za pozůstalostní závazky nastávalo tedy tehdy, pokud dědic nevyužil *beneficium inventarii*, nebo by pro něj příznivější zákonodárný opatření využít chtěl, ale marně by uplynula jedna z výše uvedených lhůt, které bylo nutné splnit.²³

S ohledem na komplexní vývoj nejenom dědického práva a důraz na kazuistiku, není s podivem, že římské právo mělo vliv na formování právní vědy v celé kontinentální Evropě.²⁴ Zvláště podstatnými se obecné římské zásady znovu staly se zavedením zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Ten mimo jiné v modifikované formě vrátil dědickému právu *beneficium inventarii*.

---

²⁰ v císařském nařízení

²¹ SKŘEJPEK, M. *Římské soukromé právo. Systém a instituce*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, str. 220, 223, 245

²² KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. vydání., Praha: C.H. Beck, 1995, str. 299

²³ Tamtéž str. 299

²⁴ SELTENREICH, R. a kol.: *Dějiny evropského kontinentálního práva*. 3. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 76

1.1.2. Středověký vývoj

Na počátku české státnosti nebylo dědické právo kodifikováno, původní domácí zvykové právo bylo rozšiřováno a upravováno recepcí práva římského, i když základní universální sukcese římského práva akceptována nebyla.²⁵ Tyto počátky práva byly založeny na dlouhodobě uzavíraných a opakovaných smlouvách, soudních nálezech, usneseních dvorských sjezdů a nařízeních a výnosů knížat a později českých králů.

V průběhu času měly na utváření dědického práva českých zemí velký vliv:

- odúmrtní práva panovníka, kdy si vladař vyhrazoval právo ke statkům jak v případech zůstavitele bez dědiců, tak v případech dědiců neuznaných, stejně jako na všechnu neobsazenou půdu. Odúmrtní právo panovníka bylo zrušeno v Čechách až v roce 1497 za vlády Vladislava Jagellonského, na Moravě dokonce až o sto let později v roce 1587 a to Rudolfem II.²⁶
- rodové a rodinné majetkové nedíly, týkající se zejména věcí nemovitých, které byly užívány jak v rodinách a rodech šlechty, tak i rodinách poddanských. Čtyři hlavní typy nedílných společenství (otcovské, bratrské, strýcovské a vdovské / mateřské) byly uplatňovány v českých zemích až do roku 1627, kdy byl nedíl v Čechách zrušen Obnoveným zřízením zemským, na Moravě byl nedíl zrušen v roce 1628.
- právní partikularismus, kdy pro různé skupiny platila různá právní pravidla a zvyklosti. Základem bylo právo zemské, které bylo právem obecným. To bylo, pro konkrétní města nebo církevní statky, postupně doplňováno právem zvláštním – tedy městským, nebo právem kanonickým.²⁷ K první kodifikaci zemského práva dochází až v roce 1500 vydáním Zemských zřízení království českého²⁸, jejichž tvůrcem je Albrecht Rendl z Oušavy. Tato zemská práva, také nazývaná Vladislavské zřízení zemské²⁹, byla účinná od roku 1502, po dobu jejich platnosti byla třikrát přepracována (a to v roce 1530, 1549 a 1564) než byla zcela nahrazena v roce 1627.

---

²⁵ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, a.s., 2013, str. 15

²⁶ Tamtéž str. 22

²⁷ Vojáček, L., Schelle, K., Knoll, V. *České právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, str. 119-120

²⁸ MALÝ, Karel. *Vladislavské zřízení zemské a počátky ústavního zřízení v českých zemích (1500–1619)*. Praha: Historický ústav Akademie věd České republiky, 2001

²⁹ podle vládnoucího panovníka Vladislava II. Jagellonského (1456–1516)

- rozdíly mezi věcmi movitými a nemovitými, kde se navíc uplatňovaly rozdíly mezi rodovým majetkem šlechtickým, lenním majetkem, svobodnými statky nebo poddanskou půdou.

Základem dědické posloupnosti byla *agnatická (patrilinéární) primogenitura*, u které měla přednost mužská linie rodu, a to tak, že dědictví přecházelo na nejstaršího syna zemřelého. Pokud v rodině nebyl žádný syn, mohlo dědictví připadnout nejstaršímu bratru, případně jinému mužskému příbuznému. V případě, že zemřelý neměl žádného příbuzného v mužské linii, mohlo dědictví připadnout jeho manželce, dceři nebo jiné ženské příbuzné. Takto bylo upraveno zejména dědění nemovitostí, kdy nemovitost dědil prvorozený syn. Důvodem pro zavedení *ius primogeniturae* bylo udržení celistvosti a rozsahu majetku šlechtických rodů. Movitý majetek byl obvykle dělen rovným dílem mezi potomky zůstavitele.

Pominutím universální sukcese bylo také omezeno ručení za dluhy z pozůstalosti. Na dědice nepřecházely dluhy osobní povahy, například dluhy z deliktu. Podobně byly řešeny i závazky ručení (rukojemství), pokud smlouva nebo městské předpisy nestanovovaly jinak, jako např. v polovině 14. století v Brně a Jihlavě.³⁰³¹ Hlavní uplatňovanou zásadou tak byla zásada, že dědic nebo dědici ručí za dluhy zůstavitele – „*dědici všeckna práva a spravedlnosti po sešlém z tohoto světa zauplna náležejí*“ – ale pouze do výše dědictví.³²

Určitou ochranou proti předluženému dědictví, ne však pro dědice ale pro církevní instituce, mohlo být záduší, tedy zbožná darování. Nejednalo se o závět³³, ale o smluvní ujednání pro případ smrti. Účinky zbožného datování mohly být vázány na suspensivní výminku dárcovy smrti nebo mohly nastat okamžitě (okamžitá účinnost daru) s tím, že dárci byla ponechána jen držba užitků z darované nemovitosti, a to jak pro dárce, tak pro třetí osobu až do její smrti. Záduší nemohlo přesahovat poměrnou část nedílu zůstavitele.³⁴

Velkou změnu v ochraně věřitelů přineslo Obnovené zřízení zemské (*Verneuerte Landesordnung des Erbkönigreichs Böhaimb*), které bylo vydáno Ferdinandem II.³⁵

---

³⁰ Bc. Matěj Čermák, *Společně a nerozdílně. Problematika rukojmích v českém středověku*, diplomová práce, Praha 2020, str. 28

³¹ Boháček, Miroslav. *Římské právní prvky v právní knize brněnského písaře Jana*. Praha, 1924, str. 15–16

³² Vilém Knoll, *Intestátní dědická posloupnost v českém středověkém právu zemském a městském*, Časopis pro právní vědu a praxi, str. 9

³³ kšaft

³⁴ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, a.s., 2013, str. 17-18

³⁵ Ferdinand II, český král a moravský markrabě (1617–1637)

bez souhlasu sněmu³⁶ dne 10.05.1627 pro Čechy a dne 10.05.1628 pro Moravu. V člancích “*O placení dluhův, kteří větší jsau, nežli dlužník svého statku neb jmění má*” bylo zavedeno poměrné uspokojování věřitelů i nový postup u předlužených pozůstalostí, kdy se věřitelé museli ke svým nárokům přihlásit na základě veřejné úřední výzvy; v případě nedodržení časové lhůty věřitelem docházelo k prekluzi samotného nároku.³⁷

1.1.3. Patent č. 946 Sb. z. s. císaře Františka I – ABGB

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie³⁸ byl vyhlášen 01.06.1811 patentem č. 946 Sb. z. s. císaře Františka I. a byl platným základem občanského práva pro všechny země rakouského císařství³⁹ s výjimkou zemí Koruny uherské.⁴⁰ Český překlad byl pojmenován „*Knihá wsseobecných zákonů městských pro wssecky německé dědičné země Mocnářstwj Rakouského*“ a jeho autory byli v roce 1812 pánové Josef Valentino Zlobický (do deváté hlavy druhého dílu) a Vojtěch Veselý, korekturu provedl prof. JUDr. Jan Nejedlý.⁴¹

Zákoník zrušil předchozí právní úpravy, a to včetně právního partikularismu – ABGB platil pro všechny obyvatele císařství bez výjimky a bez ohledu na jejich společenské postavení.

I když v některých oblastech ještě ponechával feudální instituci lenního práva a *purkrechtu* (dědičného pachtu), byl zákoníkem velmi moderním; proto také přetrval na českém území až do vydání občanského zákoníku v roce 1950.

Z celkových 1502 paragrafů se dědičného práva dotýká téměř tři sta.⁴² Na základě tohoto zákoníku bylo možné dědit jenom soukromá majetková práva. Osobní práva (např. otcovská, manželská a rodičovská práva) nemohla být předmětem dědictví. Dědictví také zahrnovalo závazky zemřelého. V případě nepatrného nebo žádného majetku se pozůstalost neprojednávala, pozůstalostní jmění bylo přenecháno věřitelům.

---

³⁶ oktrojováno

³⁷ Mgr. Oldřich Rezek, *Změny soudního systému v zemích Koruny České v době pobělohorské*, Závěrečná práce, str. 69-70 (<https://is.muni.cz/th/trrgh/>)

³⁸ z německého názvu Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch pochází zkratka ABGB

³⁹ KINDL, Vladimír. *Všeobecný občanský zákoník*. In: HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁴⁰ zde platil pouze v období 1852–1861

⁴¹ HLAVÁČKA, Milan. *První překlad občanského zákoníku aneb O setkání dvou kodifikací*, 2011.

⁴² konkrétně § 531 až 824, které byly umístěny do prvního oddílu druhého dílu ABGB

Dědická posloupnost byla vymezena⁴³ třemi *deláčními důvody* – dědickou smlouvou, závětí a zákonem – důvodem smluvním, testamentárním a intestátním. Pozůstalost připadla státu (*odúmrtí / kaducita*) v případě, že se nepřihlásil žádný povoláný dědic.

*Delát*⁴⁴ musel být všeobecně způsobilý dědit; tuto způsobilost ztrácel např. složením řeholního slibu nebo cizinec v případě *retorze*; v těchto případech se jednalo o tzv. *absolutní nezpůsobilost dědit*. Oproti tomu *relativní nezpůsobilost dědit* zabraňovala dědění pouze po některých zůstavitelích; ABGB stanovoval tyto případy:

- zřeknutí se dědictví *renunciační smlouvou* mezi zůstavitelem a *presumptivním dědicem*,
- vyloučení *presumptivního dědice* zůstavitelem a
- vlastní případy *relativní nezpůsobilosti* dané neodpuštěným zločinem proti zůstaviteli, proviněním se proti poslední vůli, cizoložstvím a krvesmilstvem, provdáním se před zákonnou lhůtou.⁴⁵

Soubor práv a povinností zůstavitele měl (od jeho smrti do nabytí právní moci rozhodnutí o odevzdání pozůstalosti) právní subjektivitu *hereditas iacens* (ležící pozůstalosti). Za *hereditas iacens* jednal soudem ustanovený zástupce. Tento majetkový komplet zahrnoval *sui generis* i všechen neznámý majetek ale také neznámé závazky zůstavitele. Výnosy i závazky vzniklé v tomto období byly započítávány do pozůstalosti jako celku bez ohledu na to, v souvislosti, s kterým aktivem nebo pasivem vznikly.

Pozůstalostní věřitel mohl uplatnit závazky zůstavitele již během soudního řízení přímo z ležící pozůstalosti u ustanoveného zástupce.⁴⁶ Budoucí dědicové pak byli tímto plněním vázáni společně a nerozdílně.

Povoláné osoby musely podat na výzvu soudu dědickou přihlášku, ve které museli uvést:

- právní důvod nároku na dědictví,
- rozhodnutí přijmout dědictví a
- zdali tak činí bezvýhradně nebo s výhradou dobrodiní soupisu.

---

⁴³ Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský, § 533

⁴⁴ delát – způsobilý subjekt v okamžiku delace (§ 533)

⁴⁵ ŠVAMBERG, G. ANDRES B.: *Základy občanského práva*, Palásek a Kraus Praha 1946, str. 215

⁴⁶ Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský, § 811

V případě bezvýhradné přihlášky ručil delát pozůstalostním věřitelům ale také zůstavitelem ustanoveným odkazovníkům i svým vlastním majetkem.⁴⁷ V případě více bezvýhradných dědiců ručili společně a nerozdílně i svým majetkem dle poměru svých dědických podílů.⁴⁸

Pokud delát využil výhrady dobrodiní soupisu byl soudem proveden soupis majetkové podstaty a tento dědic ručil jen do výše svého podílu.⁴⁹

Držbu dědictví získal delát až nabytím právní moci odevzdacího listu po projednání a rozhodnutí soudu.⁵⁰

1.1.4. Zjednodušení dědického práva v zákoně č. 141/1950 Sb.

Platnost ABGB byla ukončena až komunistickým Občanským zákoníkem, který byl přijat zákonem č. 141/1950 Sb. dne 25.10.1950 a nabyl účinnosti 01.01.1951. Dnes je obvykle tento zákoník nazýván „středním“, protože nahradil ABGB a sám byl nahrazen již v roce 1964.

Dědickému právu byla věnována pátá část z celkových šesti, konkrétně § 509 až 561 tohoto zákona. Soukromé vlastnictví bylo zachováno, s ohledem na politickou situaci má však přednost vlastnictví socialistické, které také požívá zvláštní ochrany. Stejně tak má přednost zájem společnosti před zájmem jednotlivce.

Z těchto výsostně politických důvodů bylo dědické zásadním způsobem upraveno:

- Zcela byla zrušena *hereditas iacens*, dědictví bylo nabýváno již smrtí zůstavitele.⁵¹ Zrušena byla také dědická přihláška.
- Byly zrušeny svatební smlouvy⁵², zádušní odkazy, ústní závěti a testamenty.
- Z dědického práva byly vyloučeny vlastnické vztahy k výrobním prostředkům, předmětem dědictví byl především osobní majetek.

---

⁴⁷ darování pro případ smrti dle Císařského patentu č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský, § 956

⁴⁸ Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský, § 820

⁴⁹ Tamtéž § 799–802

⁵⁰ Tamtéž § 797

⁵¹ Zákon č. 141/1950 Sb., Občanský zákoník, § 509

⁵² Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský, § 1237 – mezi manžely *ex lege* nevznikalo žádné majetkové společenství, tento zákonný režim mohl být modifikován tzv. svatebními smlouvami

- Preferovaným způsobem dědění byla posloupnost intestátní⁵³, dědění ze závěti nebylo zakázáno, ale ztíženo množstvím podmínek, za kterých byla závěť neplatná.⁵⁴
- Bylo zrušeno postavení odkazovníka jako věřitele; byl de facto postaven na roven dědici s tou výhodou, že se nepodílel (nepřesahoval-li odkaz ¼ zanechaného jmění) na zůstavitelových závazcích.⁵⁵

Presumptivní dědic se mohl (za života zůstavitele) dědictví zřici⁵⁶, nebo (po jeho smrti) dědictví odmítnout.⁵⁷ Lhůta na odmítnutí činila jeden měsíc ode dne, kdy byl zpraven o dědictví.⁵⁸ Dědic byl povinen:

- uhradit přiměřený pohřeb zůstavitele a
- plnit závazky zůstavitele pouze do výše zděděného majetku⁵⁹

V případech dědictví bez testamentárního nebo intestátního dědice připadl majetek státu jako odúmrtí; povinnost vyrovnat závazky zůstavitele, stejně jako vypravit přiměřený pohřeb pak přešly na stát.

1.1.5. Komparace s občanským zákoníkem 1964

Občanský zákoník, který nabyl účinnosti dne 1.4.1964 a kterým se občanské právo opětovně stává fundamentem soukromého práva, upravoval dědění v části 7.⁶⁰ Systematické členění této části zákona řadí problematiku nabývání dědictví a s tím spojené otázky do hlavy první, v následující hlavě druhé až šesté se zabývá problematikou spojenou s dědictvím. Přestože v občanském zákoníku není vyhrazena dědickému právu celá samostatná část, tak v porovnání s předchozí právní úpravou je v současné době dědickému právu věnován výrazně větší prostor.

I když za dobu účinnosti tohoto zákona z r. 1964 došlo k četným novelizacím, ustanovení zabývající se přechodem dluhů ze zůstavitele na dědice doznaly pouze malých změn.

---

⁵³ Zákon č. 141/1950 Sb., Občanský zákoník, § 526 až 533

⁵⁴ Tamtéž § 551, 552

⁵⁵ Tamtéž § 516

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Tamtéž § 517

⁵⁸ Tamtéž § 518

⁵⁹ Tamtéž § 514 odstavec 1

⁶⁰ Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, § 460-487

Občanský zákoník 1964 institut výhrady soupisu pozůstalosti nezná, není k tomu ani důvod. Zákonný režim totiž pracuje s již omezenou odpovědností dědice za zůstavitelovy dluhy. To znamená, že na rozdíl od dnešní úpravy, dědic dle občanského zákoníku 1964 odpovídal za zůstavitelovy dluhy výhradně do výše ceny nabytého dědictví za přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele.⁶¹ Spolu s dluhy, které na dědice přešly v okamžiku zůstavitelovy smrti, patří mezi pasiva dědictví i takové dluhy, které vznikají po smrti zůstavitele, dědic za ně nese odpovědnost při splnění závazku vyplývající z přiměřených nákladů vynaložených na pohřeb zůstavitele, jsou to dále i náklady spojené s dědickým řízením, odměna notáři a výlohy spojené s dokazováním.⁶² Jestliže by bylo dědiců více, odpovídali by za výše uvedené dluhy podle poměru jim nabytého dědictví k celku.⁶³

Vedle dědicovy odpovědnosti za dluhy zakotvil zákonodárce v následujících paragrafech také ustanovení týkající se předlužení dědictví⁶⁴ a odpovědnosti státu za dluhy⁶⁵. Tato triáda paragrafů byla původně uvedena v zákoně pod názvem „Odpovědnost za dluhy“. Nadpis byl obměněn v rámci velké novely občanského zákoníku 1964, kterou přinesl zákon č. 509/1991 Sb., kdy došlo k jeho přejmenování na „Přechod dluhů“.⁶⁶ Tento název zůstal takto až do 31.12.2013. Kromě jiného nadpisu došlo také na změnu ve znění ustanovení o předlužení dědictví, byly navýšeny možné důvody vydědění neopomenutelných dědiců a umožňuje více forem závěti. A pro rozvíjející se demokratickou společnost nahradilo přijatelnější znění „dobré mravy“ původní slova „zájmu společnosti“.^{67,68}

Občanský zákoník z roku 1964 inspiroval občanský zákoník zejména u nabývání dědictví a dále u zákonné dědické posloupnosti.⁶⁹

1.1.6. Rekodifikace soukromého práva na českém území

Od pověření notáře soudem⁷⁰ pro provedení úkonů v pozůstalostním řízení jako soudního komisaře v rozvrhu vydaném na období kalendářního roku až do pravomocného usnesení, které potvrzuje nabytí pozůstalosti dědicem (tzn. usnesení o potvrzení o nabytí

---

⁶¹ Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, § 470 odst. 1

⁶² Tamtéž § 460 spolu s § 470 odst. 1

⁶³ Tamtéž § 470 odst. 2

⁶⁴ Tamtéž § 471

⁶⁵ Tamtéž § 472

⁶⁶ Zákon č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, Článek I bod 97

⁶⁷ Tamtéž článek I bod 98

⁶⁸ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, a.s., 2013, str. 34

⁶⁹ DADUOVÁ, M., HORÁK, O. *Nové dědické právo a meziválečná rekodifikace*. Ad Notam, 2016, č. 1. s. 8-12

⁷⁰ § 101 odst. 1 ZŘS

dědictví) může uběhnout i několik let. Za tu dobu může dojít nejenom k novelizaci právního předpisu dle kterého se dědí, ale také dokonce k celkové rekonstrukci soukromého práva jako takového. Nová právní úprava, kterou přinesl občanský zákoník, už znovu počítala se zákonným režimem neomezeného ručení dědice za zůstavitelovy dluhy, a na to navazujícím institutem výhrady soupisu pozůstalosti.⁷¹

Diametrálně odlišný přístup zákonodárce ohledně odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele v dřívější právní úpravě a v občanském zákoníku nemůže být větší. I proto je pro dědice podstatná otázka, jaká právní úprava se použije pro dědění (a s tím spojený přechod pozůstalosti na dědice), a to jaké hmotněprávní, tak i procesněprávní předpisy. Přechodná ustanovení v občanském zákoníku stanovují, že při dědění se použije právo platné v den smrti zůstavitele.⁷² To znamená, že pokud zůstavitel zemřel nejpozději dne 31. prosince 2013 je dědické řízení projednáno podle občanského zákoníku 1964. V případě, že zůstavitel zemřel 1. ledna 2014 a později, postupuje se v dědickém řízení dle platné právní úpravy, tzn. podle občanského zákoníku.⁷³ Aby bylo dosaženo právní jistoty a ochráněna práva nabytá v dobré víře na základě předchozí právní úpravy, je upraven vztah nové právní úpravy k dřívější právní úpravě a k právním vztahům podle ní vzniklým v přechodných ustanoveních právních předpisů.⁷⁴

1.2. Srovnání s vybranými právními úpravami

1.2.1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení [32012R0650]⁷⁵ harmonizuje hlavní pravidla usnadňující vyřizování právní stránky dědictví s mezinárodním prvkem. Tohoto nařízení se účastní všechny země EU s výjimkou Dánského království, Irské republiky a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska⁷⁶; je platné pro dědická řízení s datem úmrtí zůstavitele 17.08.2015 a později. Dědické právo je tímto nařízením

---

⁷¹ § 1674 a násl. společně s § 1704 OZ

⁷² Tamtéž § 3069

⁷³ Tamtéž dle § 3069 společně s § 3081

⁷⁴ Metodická pomůcka pro přípravu návrhů právních předpisů (II. část)

⁷⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení, 32012R0650

⁷⁶ výjimka byla platná do vystoupení Velké Británie z EU dne 31. ledna 2020

rozděleno na oblast harmonizovanou (*litispence*⁷⁷, hmotněprávní kolizní normy pro určení práva rozhodného⁷⁸ a další) a oblast, která je nadále řízena právy jednotlivých států (dědická posloupnost a dědická způsobilost, majetkové a rodinné právo a dědické daně).⁷⁹

Hlavní přínos nařízení č. 650/2012 spočívá ve zjednodušení dědického řízení s přesahem do dvou a více evropských států. Místo dříve nutných vícečetných dědických řízení v jednotlivých zemích zavádí princip projednání dědictví jako celku příslušným soudem v místě *obvyklého pobytu* zůstavitele v době jeho smrti. Je zde tedy přihlédnuto k faktickému stavu nikoli k administrativním údajům např. trvalého bydliště.

Zůstaviteli je dle tohoto nařízení umožněno provést volbu práva, jím se dědictví jako celek bude řídit, a to v závěti nebo dědické smlouvě. Tato volba může být výslovná, nebo musí jednoznačně vyplývat z konkrétního odkazu či zmínky.⁸⁰ Zůstavitel může zvolit pouze právo státu, jehož je / byl státním příslušníkem.⁸¹ Jiná volba není, z důvodu zamezení spekulativního jednání, dovolena.

Novinkou je zavedení institutu *Evropského dědického osvědčení*⁸²; jeho vydání mohou požádat účastníci dědického řízení (dědici, vykonavatelé závěti, odkazovníci i správci pozůstalosti). Evropské dědické osvědčení je pak volitelným platným dokumentem (podoba a náležitosti jsou určeny prováděcím předpisem⁸³) pro zápis děděného majetku ve členském státě EU, a to bez dalších úkonů jako prohlášení vykonatelnosti nebo uznání. Orgán státní správy podílející se na zápisu děděného majetku je však oprávněn požadovat doplňující informace nebo dokumenty dle místních předpisů. Důvodem je, že Evropské dědické osvědčení není vykonatelným titulem, ale má důkazní účinky pravdivosti skutečnosti v něm uvedených.⁸⁴

---

⁷⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení, 32012R0650, důvod (35)

⁷⁸ Tamtéž důvody (38) až (42)

⁷⁹ Tamtéž kap. I, článek 1, § 1

⁸⁰ Tamtéž důvod (39)

⁸¹ jedná se o stav v době uskutečnění této volby nebo v době smrti

⁸² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení, 32012R0650, důvod (18)

⁸³ Prováděcí nařízení komise (EU) č. 1329/2014, ze dne 9. prosince 2014, kterým se stanoví formuláře uvedené v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení

⁸⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení, 32012R0650, důvod (71)

Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele se řídí rozhodným právem dědictví jako celku.⁸⁵ V případech, kdy má dědic či dědicové obvyklé místo pobytu v jiném členské státě EU, než je rozhodné právo, mohou přijetí a odmítnutí dědictví nebo omezení odpovědnosti za dluhy učinit formou a před soudem příslušným k jejich obvyklému místě pobytu. V případě požadavku na omezení odpovědnosti za dluhy zůstavitele je však třeba dodržet všechny zákonné postupy práva rozhodného a prohlášení před soudem příslušným k jejich obvyklému místě pobytu je pak formálně neplatné.⁸⁶

1.2.2. Rakouská právní úprava

Dědické právo je řešeno v Rakouské republice stále platným zákoníkem ABGB, jehož koncepci již byla věnována kapitola 1.1.3; proto bude v této kapitole diplomové práce rozvedena oblast odpovědnosti za dluhy zůstavitele.

K ležící pozůstalosti (*Hereditas iacens, Ruhende Nachlass*) se jednotliví dědicové přihlašují prostřednictvím dědické přihlášky (*Erbserklärung*) coby jednostranného neodvolatelného prohlášení o přijetí dědictví.⁸⁷ Forma dědické přihlášky je právně nejnověji upravena zákonem o soudním řízení ve věcech nesporných č. 111/2003.⁸⁸ Dědictví může být přijato pouze výslovně, písemně nebo ústně do protokolu nebo prostřednictvím zástupce vybaveného zvláštní plnou mocí. Přijetím dědictví vystupují vůči třetím osobám zůstavitel a dědic jako jedna osoba.⁸⁹ Toto přijetí, jak již bylo uvedeno v kapitole 1.1.3, je možné provést bezvýhradně nebo s výhradou právního dobrodiní soupisu⁹⁰; tedy s rozsahem ručení za dluhy zůstavitele neomezeně nebo do výše dědictví. V čase mezi podáním dědické přihlášky a nabytím právní moci o odevzdání dědictví (*Einantwortung*)⁹¹ je pozůstalost stále oddělena od majetku budoucího dědice, závazky tak mohou být správcem pozůstalosti plněny pouze z ležící pozůstalosti – viz také kapitola 1.1.3. Spojením pozůstalosti s majetkem dědice jejím odevzdáním však mohou být ohroženy:

- zájmy zůstavitelových věřitelů v případě, že je dědic sám předlužen nebo
- zájmy věřitelů dědice, pokud přijímá předlužené dědictví.

---

⁸⁵ Tamtéž kap. III, článek 23, § 2 písm. g)

⁸⁶ Tamtéž důvody (32) a (33)

⁸⁷ Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský, § 799

⁸⁸ Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen

⁸⁹ Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský, § 547

⁹⁰ Tamtéž § 800

⁹¹ Tamtéž § 819

Ochranou zájmů zůstavitelových věřitelů u předluženého dědice je řešena prostřednictvím *separatio bonorum* – oddělení pozůstalosti od jmění dědice. *Separatio bonorum* navrhuje (do předání dědictví) kdokoli z pozůstalostních věřitelů. Poté je pozůstalost složena do soudní úschovy s jmenovaným kurátorem až do vypořádání pohledávek.

Druhý případ je ošetřen již zmiňovanou výhradou právního dobrodiní soupisu. Vlastní soupis pořizuje soudní komisař; pasiva dědictví jsou řešena svoláním pozůstalostních věřitelů soudní vyhláškou – konvokací.⁹² Věřitelé, kteří nepřihlásí svoji pohledávku v termínu stanoveném vyhláškou mohou být uspokojeni pouze ze zbytků aktiv pozůstalosti (pokud jsou nějaké). Pokud je zjištěno předlužení dědictví, může dědic podat návrh na konkurz dědictví nebo uspokojit věřitele dle zákonného pořadí konkurzu. Pokud by dědic zvýhodnil některého z věřitelů před lhůtou konvokace nebo bez ohledu na přihlášené pohledávky, je poté povinen uspokojit všechny věřitele ve stejném rozsahu.

V případě spoludědiců mají solidární odpovědnost za závazky zůstavitele; v obou případech (přijetí pozůstalosti bezvýhradně či VSP) dle nabytých dědických podílů.⁹³

---

⁹² Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský, § 814

⁹³ Tamtéž § 821

2. Výhrada soupisu pozůstalosti v občanském zákoníku

2.1. Pojem výhrady soupisu pozůstalosti

Po smrti člověka je v dědickém řízení nutné vyřešit majetek co zemřelý vlastnil. Je potřeba zjistit, zda byl jediným vlastníkem věci, či zda byl jejich spoluvlastníkem, ale také zjistit celkovou hodnotu zůstavitelem zanechaného majetku.

Samotnou pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele; kdy jměním se rozumí souhrn majetku a dluhů zůstavitele.^{94,95,96} Na dědice přechází kromě veškerých aktiv, také veškerá pasiva, kromě práv a povinností, která byla vázána výlučně na osobu zůstavitele. I těmi je ale tvořena pozůstalost v případě, pokud byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci.^{97,98} Za dědicem tak jdou nejenom všechny zůstavitelovy pohledávky, ale i veškeré zůstavitelovy dluhy, a to i ty, které převyšují celkový souhrn zůstavitelova majetku.

Institut výhrady soupisu pozůstalosti zrušený zákonem č. 141/1950 Sb. v českém právním řádu již dříve existoval. Když se vytvářel současný OZ, zákonodárci byli inspirováni zákonem č. 946/1811 Sb., ve kterém byl v té době tento institut označován výhradou právního dobrodiní soupisu. Judikaturu či odborné texty z doby účinnosti tohoto zákona je tedy v některých případech případně možné použít.⁹⁹ Zároveň lze analytickým výkladem aplikovat i některé judikáty za dob účinnosti OZ 1964.

Použití právní doktríny je zde příhodné. Problematika přechodu dluhů zůstavitele na dědice (buť i jediného) bývá v praxi mimořádně náročná a mnohdy zdlouhavá.

Pro tyto případy je v občanském zákoníku¹⁰⁰ nebo i v zákoně o zvláštních řízeních soudních¹⁰¹ a v důvodových zprávách k těmto zákonům zaveden a zakotven institut výhrady

---

⁹⁴ § 1475 odst. 2 OZ

⁹⁵ § 495 OZ

⁹⁶ Majetkem se rozumí souhrn všeho, co osobě patří dle § 495 věta druhá OZ

⁹⁷ Na dědice nepřechází peněžitý trest, který je vnímán rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 13. prosince 2012, sp. zn. 7As 167/2012 jako osobnostní sankce, která má „povahu veřejnoprávní sankce represivního charakteru“. Lze se domnívat, že tento judikát nebyl dosud překonán a že i nadále peněžité tresty tvoří pozůstalost a musí se i nadále rozlišovat, zda se jedná o pohledávku státu za zůstavitelem, kde je přechod ze zůstavitele na dědice možný nebo nikoliv.

⁹⁸ Podobný názor byl judikován i v usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. srpna 2005, sp. zn. KSZPCPM 18 Co 22/2005, jenž se zabýval povinností zaplacení pokuty, která byla uložena ve správním řízení a tento dluh smrtí zůstavitele, zaniká.

⁹⁹ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. XXI

¹⁰⁰ § 1674 OZ

¹⁰¹ § 175 a § 195 ZŘS

soupisu pozůstalosti. Z těchto zdrojů ale žádný z nich výslovně neobsahuje jeho definici, důvody a účel zavedení. Je tedy potřebné účel dovodit účel logickým a jazykovým výkladem jednotlivých ustanovení souvisejících s tímto institutem, číst odbornou komentářovou literaturu a články k tématu.

Empirický výzkum potvrzuje malou srozumitelnost tohoto institutu. Z hlediska dopadů *univerzální sukcese*¹⁰² je však velmi důležitý, a to jak u zjevně předlužených pozůstalostí, v případech později zjištěných nároků i v nedokončených soudních sporech zůstavitele. Zásada *vigilantibus iura scripta sunt* zde tedy platí více než v jiných oblastech.

2.2. Účel výhrady soupisu

Přechod dluhů ze zůstavitele na jeho právního nástupce je zakotven zvláště v Oddílu 5 občanského zákoníku nazvaného „Dluhy postihující dědice“.

Dědické právo je v občanském zákoníku postaveno na universální sukcesi – dědic je univerzálním právním nástupcem zůstavitele¹⁰³; ze zůstavitele na dědice přechází celá pozůstalost nebo poměrný podíl z ní *ex lege* smrti zůstavitele.¹⁰⁴ Význam výhrady soupisu pozůstalosti vychází zejména z § 1704 [Úhrada dluhů v plném rozsahu] a 1706 [Omezená úhrada dluhů] OZ.^{105,106,107} Zákonodárce zde popisuje právní účinky nastávající v případě neuplatnění a uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti dědicem. Tato ustanovení odráží teorii práva v České republice, jež pracuje s dvěma režimy odpovědnosti dědiců za pasiva pozůstalosti, a to:

- odpovědností neomezenou, nebo
- odpovědností omezenou do výše ceny nabytého dědictví.¹⁰⁸

---

¹⁰² ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ, L., DOBIÁŠ, P. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního*. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání Praha: Leges, 2022, s. 15.

¹⁰³ Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi*, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2014, s. 131

¹⁰⁴ § 1475 odst. 1 spolu s § 1479 OZ

¹⁰⁵ Tamtéž § 1704 a násl.

¹⁰⁶ Dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2011, sp. zn. 33 Cdo 2409/2009 vyplývá, že dědici jsou povinni zaplatit úroky z prodlení za dobu po smrti zůstavitele bez omezení, a to i když uplatnili dědici výhradu soupisu dle § 470 OZ 1964 (nyní § 1706 OZ), protože jsou zde úroky z prodlení vnímány jako sankce právních nástupců zůstavitele za nesplnění dluhu, který na ně přešel.

¹⁰⁷ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ, L., DOBIÁŠ, P. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního*. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání Praha: Leges, 2022, s. 316-318.

¹⁰⁸ Pozůstalost přechází na dědice s dluhy, které postihují dědice v plné výši, nebo s dluhy, které postihují dědice do výše ceny nabytého dědictví.

Výhrada soupisu pozůstalosti je tak hmotněprávním institutem zúžení povinnosti hrazení dluhů zůstavitele.

Zásadu vyplývající z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 1828/2009, že rozhodnutí pozůstalostního soudu není konečným stanoviskem k rozsahu a hodnotě majetku zůstavitele, který by určoval odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele, není možné považovat za překonanou.^{109,110}

Výhrada soupisu pozůstalosti je v důvodové zprávě k OZ komentována několika odstavci.¹¹¹ Důvody, které vedly zákonodárce k obnovení tohoto institutu dědického práva zde však uveden není. Absence zdůvodnění pak způsobuje velké výhrady v praktickém užití VSP v dědických řízeních, zejména v obecném pochopení institutu jako takového – viz kap. 3.12.2.

2.3. Uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti

Uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti je nezadatelným právem dědice, dědic se tedy nemůže tohoto práva předem vzdát, ani mu ho nemůže zůstavitel odejmout.¹¹²

Uplatnění VSP mimo jiné také snižuje odpovědnost dědice za splnění odkazů dle § 1630 a 1631 OZ. Umožňuje mu i navrhnout vyhledání dluhů zůstavitele, a to vyzváním věřitelů zůstavitele k ohlášení a doložení jejich pohledávek jdoucích za zůstavitelem dle § 1711 a 1712 OZ.¹¹³

V důvodové zprávě k OZ je k § 1674 až 1676 občanského zákoníku jednoznačně uvedeno, že dědic se musí výslovně vyjádřit, přihlašuje-li se s výhradou soupisu, anebo bez této výhrady, a to z důvodu jeho vlastní právní ochrany. Výsledné stanovisko musí být uvedeno v konečném usnesení.

Notář má zákonnou povinnost účastníky pozůstalostního řízení o právu výhrady soupisu pozůstalosti poučit. Mezi účastníky pozůstalostního řízení patří každý, kdo u soudu uplatnil své

---

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. září 2010, sp. zn. 32 Cdo 1828/2009

¹¹⁰ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ, L., DOBIÁŠ, P. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního. Praktická příručka*. 2. aktualizované vydání Praha: Leges, 2022, s. 318.

¹¹¹ Důvodová zpráva k OZ str. 401 K § 1630 až 1632, str. 418 K § 1674 až 1676, str 425 a 426 K § 1703 až 1708 § 1674 odst. 1 OZ

¹¹³ Srov. ŠEŠINA, M. v komentáři k § 1674 občanského zákoníku. In WAWERKA, K., FIALA, J., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. *Občanský zákoník (zák. č. 89/2012 Sb.). Komentář, IV. svazek (dědické právo)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.

dědické právo nebo byl o tomto právu poučen a jehož účast v řízení nebyla z dále uvedených důvodů ukončena. Toto poučení musí být obsaženo v usnesení¹¹⁴, ve kterém notář uvede:

- možnost výhrady soupisu pozůstalosti,
- způsob provedení této výhrady,
- lhůtu pro uplatnění výhrady a
- následky jejího neuplatnění.

Výše uvedené poučení musí také obsahovat informace o lhůtě pro uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti. Ta je definována v § 1675 OZ jako měsíční „uplatní-li je do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl“. Na základě závažných okolností¹¹⁵ může soud, resp. soudní komisař tuto lhůtu prodloužit (dle stejného ustanovení zákona); o prodloužení lhůty může požádat i dědic, pouze však před jejím uplynutím. V komentáři k občanskému zákoníku doporučuje M. Šešina vydání v těchto případech usnesení o povolení prodloužení.¹¹⁶

V případě dědice, jehož bydliště je pouze v zahraničí má právo na tříměsíční lhůtu. Pokud je toto pravidlo uplatněno vůči jednomu z dědiců musí být (z důvodu rovného procesního postavení účastníků řízení – princip rovnosti) tříměsíční lhůta poskytnuta všem účastníkům řízení. Prodloužení lhůty na základě žádosti dědice je však výlučné, lhůta běží každému účastníku řízení samostatně.¹¹⁷

Obsahově zcela shodně je tato lhůta také definována v § 175 odst. 2 ZŘS.

S ohledem na právní úpravy uvedené v předchozím odstavci a důsledky z nich vyplývající je určující, že je tato lhůta:

- soudcovská – může být rozhodnutím soudu / soudního komisaře prodloužena¹¹⁸,
- hmotněprávní – k poslednímu dni lhůty musí být rozhodnutí dědice předáno soudu / soudnímu komisaři, prominutí jejího zmeškání není přípustné¹¹⁹ a

---

¹¹⁴ dle § 175 odst. 1 ZŘS

¹¹⁵ Srov. ŠEŠINA, M. v komentáři k § 1675 In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 452

¹¹⁶ Tamtéž s. 451

¹¹⁷ Srov. ŠEŠINA, M. v komentáři k § 1675 občanského zákoníku. In WAWERKA, K., FIALA, J., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. *Občanský zákoník (zák. č. 89/2012 Sb.). Komentář, IV. svazek (dědické právo).* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.

¹¹⁸ § 1675 OZ

¹¹⁹ § 58 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

- prekluzivní – pokud není rozhodnutí dědice soudu v dané lhůtě známé, má se za to, že dědic výhradu soupisu neuplatňuje¹²⁰.

Občanský zákoník také řeší asymetrické možnosti změny rozhodnutí dědice – uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti může dědic dodatečně odvolat (tj. vzdát se tohoto práva), dodatečné uplatnění výhrady soupisu po lhůtě k tomu určené nebo změnu rozhodnutí výhradu soupisu neuplatňovat je však zákonem výslovně zakázáno.¹²¹

Pokud dědic uplatňuje výhradu s výhradami nebo podmínkami, nepřihlíží se k nim. Obdobně pokud činí dědic prohlášení, že výhradu neuplatňuje a činí tak s výhradami nebo podmínkami, také se k nim nepřihlíží. Jedná se tak o zdánlivé právní jednání.^{122,123}

Poučení o výhradě soupisu pozůstalosti nabývá právních účinků vůči dědicům vydáním usnesení, které je vyhlašováno nebo účastníkům řízení doručováno.

Zákon v ustanovení § 1676 odst. 1 OZ krkolomně rozděluje dědice na dvě skupiny dědiců^{124,125}, a to na

- dědice, kteří když se ve lhůtě nevyjádří, zda (ne/) uplatňují výhradu soupisu, nebo se vyjádří opožděně, nastává nevyvratitelná právní domněnka¹²⁶, že výhradu neuplatňují, a
- ostatní dědice, od kterých se očekává výslovné vyjádření, zda výhradu uplatňují.

V první skupině dle § 1676 odst. 1 věty první OZ jsou dědicové, kteří jsou svéprávní, známí a přítomní a kteří nejsou pozůstalým manželem, potomkem, anebo předkem zůstavitele. Tyto podmínky musí být splněny kumulativně.^{127,128}

¹²⁰ § 1674 odst. 1 OZ

¹²¹ Tamtéž § 1676 odst. 2

¹²² Tamtéž § 1674 odst. 2

¹²³ Tamtéž § 554

¹²⁴ V první větě § 1676 odst. 1 OZ zákonodárce negativně vymezuje osoby („...dědic, který není...“), na které při splnění určitých podmínek dopadá nevyvratitelná právní domněnka. V druhé větě ustanovení používá zákonodárce negativní výčet osob vůči předchozímu určení („od ostatních dědiců...“). Adresát právní normy tak musí pracovat s pojmy jako „dědic“, „nesvéprávný dědic“, „neznámý dědic“, „nepřítomný dědic“, „manžel“, „potomek“ a „předek“ zůstavitele, ale také s Důvodovou zprávou k OZ, K § 1674 až 1676, str. 418, která odůvodňuje vynětí určitých osob z obecného dopadu nevyvratitelné právní domněnky, která nastává dle § 1676 odst. 1 věty první OZ.

¹²⁵ K rozumnému rozdělení okruhu dědiců nepomáhá ani nadpis, který je u § 1676 „dědic neuplatňující výhradu soupisu“ dle <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezff6obzffzygmmjwg43c2ma>

¹²⁶ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 467–472

¹²⁷ § 1676 OZ

¹²⁸ U těchto dědiců není důvodné předpokládat otřes smrtí blízkého člověka.

Tyto dědice vyrozumívá soud / notář jako soudní komisař dvěma způsoby:

- usnesením o vyrozumění o právu na výhradu soupisu pozůstalosti doručeném do vlastních rukou¹²⁹, nebo
- vyhlášením do protokolu, pokud jsou dědicové přítomni na jednání.

Pokud se tento dědic v soudem stanovené lhůtě nevyjádří, platí, že výhradu soupisu pozůstalosti neuplatňuje a odpovídá za zůstavitelovy dluhy bez omezení.¹³⁰ O následcích marného uplynutí lhůty je dědic poučen v usnesení o vyrozumění nebo vyhlášením do protokolu.

Ve druhé skupině dle § 1676 odst. 1 věty druhé OZ jsou nejbližší příbuzní zůstavitele, tzn. manžel, potomek, anebo předek zůstavitele, a ti dědicové, kteří sice nejsou nejbližšími příbuznými zůstavitele, ale jsou nesvéprávní, neznámí, nebo nepřítomní.

Důvodová zpráva k OZ v komentáři k § 1674 až 1676 OZ zdůvodňuje výjimku z obecného pravidla pro nejbližší příbuzné zůstavitele (tzn. manžela, potomka a předka zůstavitele) předpokládaným rozrušením a zaskočením smrtí blízkého člověka.¹³¹ Hned vzápětí zákonodárce v Důvodové zprávě k OZ u stejného ustanovení dodává, že se takto chrání i „osoby pod zvláštní ochranou“.^{132,133}

Při srovnání ustanovení § 1676 odst. 1 OZ, § 1685 odst. 2 písm. a) OZ a Důvodové zprávy k OZ v komentáři k § 1674 až 1676 OZ dochází pomyslnému k rozšíření okruhu dědiců, na které dopadá § 1676 odst. 1 věta druhá OZ.¹³⁴

Okruh osob pod zvláštní ochranou je definován v § 1685 odstavec 2 písm. a) OZ taxativním výčtem. Osobou, která je pod zvláštní ochranou je osoba, „která není plně svéprávná, nebo která je neznámá či nepřítomná, nebo právnická osoba veřejně prospěšná či zřízená ve veřejném zájmu“.¹³⁵

---

¹²⁹ § 126 odst. 1 písm. d) a § 175 ZŘS

¹³⁰ § 1675 OZ

¹³¹ Důvodová zpráva k OZ, K § 1674 až 1676, str. 418 říká, že tyto osoby jsou „pravdělně otřesení smrtí blízkého člověka“.

¹³² Tamtéž

¹³³ § 1676 odst. 1 OZ

¹³⁴ Tuto pomyslnost spatřuji hlavně v tom, že osoba pod zvláštní ochranou hradí zůstavitelovy dluhy vždy do výše ceny nabytého dědictví dle § 1706 ve spojení s § 1685 odst. 2 písm. a) OZ.

¹³⁵ § 1685 odst. 2 písm. a) OZ

V postavení dědice, kterému svědčí výhrada soupisu pozůstalosti i bez toho, že by jí musel sám uplatnit jsou:

- stát v případě odúmrti a
- „osoby pod zvláštní ochranou“.^{136,137,138,139}

Stát nemusí v případě odúmrti výhradu soupisu pozůstalosti uplatňovat, protože je v jeho případě princip *pro viribus hereditatis* uplatňován *ex lege*.¹⁴⁰

Ostatní dědicové v této „skupině“¹⁴¹ jsou notářem předvoláni, poučeni a soudem vyžádáni k výslovnému vyjádření, zda výhradu soupisu uplatňují; a to v rámci nařízeného jednání.¹⁴² Právo uplatnit VSP ale nemají ty osoby, na které dopadá účinek zrušení VSP dle ustanovení § 1681 OZ (viz kap. 2.4.1). Kromě osobního prohlášení je možné také udělení plné moci zástupci.^{143,144} Rozhodnutí je vždy uvedeno do protokolu.

Pokud se příbuzní zůstavitele v řadě přímé a pozůstalý manžel ve stanovené lhůtě nevyjádří nebo bez omluvy nedostaví k nařízenému jednání, nastává nevyvratitelná právní domněnka o neuplatnění VSP^{145,146}; a tedy za dluhy zůstavitele odpovídají v plném rozsahu.¹⁴⁷ O tomto následku jsou dědicové rovněž poučeni; obvykle již v obsílce k jednání.

Rozdíl mezi dědici dle věty první a věty druhé § 1676 odst. 1 občanského zákoníku je zejména ve větší míře notifikační povinnosti notáře vůči dědicům a s tím spojené ochrany.

---

¹³⁶ § 1685 OZ

¹³⁷ Tamtéž § 1706

¹³⁸ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 467 – 472

¹³⁹ Tamtéž s. 549 - 549

¹⁴⁰ Srov. ŠEŠINA, M. In ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. 1. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 332

¹⁴¹ § 1676 odst. 1 věta druhá OZ

¹⁴² Tamtéž

¹⁴³ Dle rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 33 Cdo 5273/2009, Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek NS, 16/2012. C 10962 lze uvést, že „Zastoupení je tehdy přímé, jestliže třetí osoba ví, resp. z okolností musí vědět, že s ní jednající subjekt jedná za jiného, že smluvní stranou je osoba jiná a že jednání je vedeno se zástupcem – zmocněncem. Není-li splněna tato podmínka, pak se může jednat jen o zastoupení nepřímé.“

¹⁴⁴ § 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

¹⁴⁵ Srov. KLIČKA, O. V komentáři k § 1676 občanského zákoníku. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

¹⁴⁶ § 176 odst. 2 ZŘS

¹⁴⁷ § 1704 OZ

Vyrozumění o právu výhrady soupisu pozůstalosti (§ 176 ZŘS), patří spolu s vyrozuměním o dědickém právu (§ 164 ZŘS) a svoláním věřitelů (§ 174 ZŘS) do skupiny usnesení určující okruh účastníků řízení a jejich práv. Proti těmto usnesením není přípustné odvolání.^{148,149}

2.3.1. Skutečný postup notářských kanceláří

Předvolání a poučení dle § 1676 OZ může v praxi nabývat velmi rozdílných postupů. Třetí dotazníková otázka empirické části diplomové práce¹⁵⁰ patřila k těm nejzávažnějším, protože postup dané notářské kanceláře velmi ovlivňuje chování dědiců (pracovní hypotéza potvrzena – viz kap. 3.12.3). Je to dáno zejména malým povědomím o výhradě soupisu pozůstalosti mezi veřejností (viz kap. 3.9.1) - postup notářské kanceláře při zákonném poučování pozůstalých je určující pro to, zdali a jak bude tento institut dědici využit.

Po zpracování odpovědí (viz kap. 3.9.3) jsou upřednostňované postupy notářských kanceláří zcela jednoznačné:

- více než 60 % kanceláří klienty poučí, užití výhrady soupisu pozůstalosti ani nedoporučuje ani od něj neodrazuje,
- druhým nejčastějším postupem je poučení s doporučením uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti, které provádí více než 30 % notářských kanceláří,
- v malém procentu případů, pak provádí VSP automaticky (5 %), případně od něj odrazuje (2 %).

Formální postup poučení o možnosti výhrady soupisu pozůstalosti je tedy v praxi ve více než 30 % notářských kanceláří doplněn též o doporučení uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti, případně je výhrada soupisu pozůstalosti prováděna notářskou kanceláří automaticky (5 % notářských kanceláří).

---

¹⁴⁸ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ, L., DOBIÁŠ, P. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání* Praha: Leges, 2022, s. 769-770.

¹⁴⁹ § 129 písm. h) ZŘS

¹⁵⁰ více o metodice a výsledcích v kapitole 3

2.3.2. Skutečné uplatnění VSP

Notářská komora České republiky údaje o uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti statisticky neshromažďuje, a tím ani neposkytuje.¹⁵¹ Proto bylo v rámci empirické části diplomové práce také zjišťováno jak (moc či málo) je tento institut využíván.

Praktickou zajímavostí je, že výhrady soupisu pozůstalosti buď nejsou v některých notářských kancelářích uplatňovány vůbec (či skoro vůbec) nebo jsou naopak uplatňovány vždy (či téměř vždy) – podrobnosti jsou uvedeny v kapitole 3.9.4. Důvodem tohoto chování je pravděpodobně jednoznačný vztah mezi uplatněním VSP a postupem notářské kanceláře při poučování dědiců, jež bylo zmíněno v předchozí kapitole.

Celorepublikově (viz 3.10.1) je výhrada soupisu pozůstalosti uplatněna ve 40 % dědických řízeních – pracovní hypotéza, že výhrada soupisu pozůstalosti je v praxi málo uplatňována, byla tedy vyvrácena.

2.4. Zrušení účinků výhrady soupisu pozůstalosti

Úprava dědického práva v občanském zákoníku je poměrně rozsáhlá a komplikovaná.¹⁵² Dědic, jenž chce omezit svoji odpovědnost za dluhy, tak čelí nástrahám v podobě bilancování, zda (ne)uplatnit VSP, a pokud ano, tak nepromeškat k tomu stanovenou lhůtu. Ani dědic vyhradivší si soupis pozůstalosti, který opouští notářskou kancelář s pravomocným závěrečným usnesením o projednání dědictví v ruce nemá vyhráno. Za určitých zákonem stanovených okolností se ruší *ex tunc*¹⁵³ účinky výhrady soupisu. Zákon výslovně stanovuje tyto dvě situace:

- „zrušení účinků výhrady soupisu“¹⁵⁴ podle § 1681 občanského zákoníku, a
- „účinky nesprávného prohlášení nebo seznamu“¹⁵⁵ podle § 1688 občanského zákoníku.

Obě situace mají stejný výsledek – na dědice se hledí, jako by nikdy výhradu soupisu neuplatnil a může být po něm požadovaná úhrada dluhů zůstavitele v plném rozsahu.¹⁵⁶

---

¹⁵¹ Emailová korespondence s NKČR ze dnů 4. a 5.10.2022.

¹⁵² ustanovení od § 1475 do § 1720 OZ

¹⁵³ Srov. HURDÍK, J. In HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

¹⁵⁴ <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezf6obzfygmmjwhays2ma>

¹⁵⁵ <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezf6obzfygmmjwha4c2ma>

¹⁵⁶ § 1704 OZ

2.4.1. Postup podle § 1681 občanského zákoníku

Ustanovení § 1681 OZ je ale oproti úpravě v § 1688 OZ objektivně přísnější. Podle něj se výhrada soupisu ruší ve třech na sobě nezávislých okolnostech.¹⁵⁷

Zákonodárce hned v první větě § 1681 odst. 1 OZ dědici připomíná, že při správě pozůstalosti se vykonává toliko správa prostá.¹⁵⁸

Prostou správou cizího majetku se rozumí pouhé zachování majetku.^{159,160} Očekává se, že správce pozůstalosti bude při správě postupovat s péčí řádného hospodáře a tak, aby hodnota majetku byla zachována.¹⁶¹ Od spravující osoby jsou však požadovány rozdílné nároky podle toho, zda se jedná o běžnou či o odbornou správu pozůstalosti.¹⁶²

Osobou spravující pozůstalost je, nepovolal-li zůstavitel správce pozůstalosti nebo vykonavatele závěti, dědic. Když je dědiců více (a není ujednáno odchylně od zákona), jsou spravujícími osobami všichni dědicové.¹⁶³

V § 1681 OZ není řešen důvod, proč se dědic plné správy pozůstalosti ujal, ale jen že se jí ujal „aniž by byl k tomu oprávněn“. Komentářová literatura shodně dodává, že důvody zrušení účinků VSP nastávají jak pro dědice, který svou správu pozůstalosti překročí, ale také pro dědice, který předtím správcem pozůstalosti nebyl.^{164,165}

Na základě usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.08.2013, sp. zn. 21 Cdo 1873/2012 týkající se dědice, který svým počínáním dal najevo, že dědictví nechce odmítnout před tím, než byl o možnosti odmítnutí dědictví soudním komisařem poučen, lze dovodit, že ani výhradu soupisu pozůstalosti již nemůže uplatnit dědic který se ujal plné správy pozůstalosti předtím, než byl soudem o možnosti výhrady soupisu pozůstalosti a jejích důsledcích poučen.¹⁶⁶

---

¹⁵⁷ z dikce zákona je patrné, že se nejedná o kumulativní podmínky, ale o pouhý krátký taxativní výčet případů

¹⁵⁸ § 1678 odst. 1 OZ

¹⁵⁹ Tamtéž § 1405

¹⁶⁰ Správce pozůstalosti může činit to, „co je nutné k jeho zachování“ (§ 1405 OZ.)

¹⁶¹ Srov. LOKAJÍČEK, J. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

¹⁶² Srov. DUDA, P. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

¹⁶³ § 1677 odst. 1 OZ

¹⁶⁴ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 483–486

¹⁶⁵ Srov. DUDA, P. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

¹⁶⁶ Šínová, R., Petrov Křiváčková, J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. str. 121

O výhody uplatnění VSP přijde také dědic, který pozůstalostní majetek úmyslně zatají, přičemž není podstatné, zda majetek pouze neoznačí, či výslovně nepravdivě uvede, že určité položky do pozůstalostního majetku nenáleží. Takovéto úmyslné jednání dědice se musí následně prokázat. Naproti tomu je ale irrelevantní, zda dědic jednal v přímém úmyslu nebo v jen úmyslu nepřímém.^{167,168}

Stejně důsledky nastanou tehdy, pokud dědic smísí se svým majetkem majetek pozůstalostní. Sankce zrušení účinků VSP tedy nastává, nelze-li od sebe rozlišit jaká část smíšeného majetku je ve vlastnictví dědice a jaká část je tvořena pozůstalostním majetkem. I zde platí, že se takovéto jednání musí dědici prokázat.

Výhody uplatnění VSP dědici zůstávají i přes smísení pozůstalosti s jeho majetkem tehdy, došlo-li k jejich smísení ještě za života zůstavitele. Předpokládá se totiž, že ke smísení došlo se zůstavitelovým souhlasem.^{169,170}

Občanský zákoník v ustanovení 1681 odst. 1 dodává, že ke zrušení VSP dojde i v momentě, kdy v zastoupení dědice vykonává plnou správu pozůstalosti osoba od dědice odlišná. Jazykovým a analogickým výkladem lze dospět k názoru, že poslední dvě věty patřičného ustanovení se vztahují na všechny výše uvedené důvody vedoucí ke zrušení účinků výhrady soupisu pozůstalosti (tzn. plná správa pozůstalosti, zatajení pozůstalostního majetku a smísení pozůstalosti s majetkem dědice).¹⁷¹ Zastoupení dědice jinou osobou je rozděleno na zastoupení dědicovým zástupcem¹⁷² a na zastoupení osobou dědici blízkou¹⁷³.

Pokud dědicův zástupce naplní předpoklady pro zrušení účinků VSP, stane se tak *ex lege*. Sporné je nicméně nahlížení na pojem osoby, která za dědice pozůstalosti spravuje, a to v dědicově „přímém či nepřímém zastoupení“.¹⁷⁴ Dle komentáře k předpisu občanského

---

¹⁶⁷ § 1681 odst. 1 věta druhá OZ

¹⁶⁸ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 483–486

¹⁶⁹ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 483–486

¹⁷⁰ § 1681 odst. 1 věta druhá OZ

¹⁷¹ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 483–486

¹⁷² § 1681 odst. 1 věta třetí OZ

¹⁷³ Tamtéž § 1681 odst. 1 poslední věta

¹⁷⁴ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 483–486

zákoníku by na tuto zákonnou definici vztáhnout jak zástupce smluvního, tak zástupce zákonného.¹⁷⁵

U osoby dědici blízké se při správě pozůstalosti v zastoupení dědice uplatňuje vyvratitelná právní domněnka, že osoba dědici blízká jedná jako dědicův zástupce. Osobou, jejíž konání zapříčiní dědicovu neomezenou odpovědnost za dluhy zůstavitele, se myslí ve spojitosti s § 1681 odst. 1 OZ osoba blízká podle legální definice, kterou nabízí § 22 OZ.¹⁷⁶

Zrušení účinků VSP se nevztahuje na stav, kdy si dědicové ještě před unesením o potvrzení nabytí dědictví rozdělí pouze „písemnosti, podobizny, nebo záznamy“. Platí to také na všechny věci, které mají rodinnou nebo sentimentální hodnotu.¹⁷⁷ Věci splňující definici podle § 1681 odst. 2 občanského zákoníku lze vnímat jako věci, jež mají pro dědice výjimečnou sentimentální hodnotu. Tyto věci jsou zpravidla v rodině zůstavitele vzácné a jsou pro třetí osoby (potažmo věřitele) bez větší hodnoty, a proto je na ně třeba nahlížet jako na majetek zůstavitele, jehož spravování nezavdává ztrátě výhod uplatnění VSP.^{178,179}

Že výhrada soupisu pozůstalosti již není pro dědice relevantní není běžně zkoumáno během pozůstalostního řízení, ale tehdy, když dědic používá výhradu soupisu, aby mohl hradit zůstavitelovy dluhy pouze do výše jeho dědického podílu.¹⁸⁰ Pokud věřitel tvrdí, že dědic ztratil účinky výhrady soupisu, a že je proto povinen hradit všechny dluhy pozůstalosti v plném rozsahu (přesahující cenu nabytého dědictví), může soud provést zkoumání. Na základě zkoumání soud rozhodne, zda jsou účinky výhrady soupisu zrušeny *ex tunc*, nebo zda právní účinky výhrady soupisu trvají.¹⁸¹

Posuzování platnosti výhrady soupisu se objeví i v jiných chvílích, kdy má výhrada soupisu právní platnost. Právní publikace od JUDr. Romana Fialy, JUDr. Ljubomíra Drápala

---

¹⁷⁵ Srov. DUDA, P. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

¹⁷⁶ Tj. „příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.“

¹⁷⁷ § 1681 odst. 2 OZ

¹⁷⁸ Srov. DUDA, P. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

¹⁷⁹ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 483–486

¹⁸⁰ Z praxe notářské kanceláře si lze představit, že notář může zjistit takové chování dědice při jednání, a na základě toho by daného dědice neměl nechat VSP uplatnit.

¹⁸¹ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 483–486

a kol., která poskytuje komentář k problematice § 1681 občanského zákoníku dává k otázce zkoumání zrušení účinků VSP za příklad následující:

- věřitel tvrdí, že dědic z konkrétního důvodu nemá právo na výhradu soupisu a je tedy povinen uhradit všechny dluhy z pozůstalosti (i ty převyšující cenu nabytého dědického podílu), anebo
- dědic uplatní právo na náhradu nákladů podle § 1630 občanského zákoníku, anebo
- dědic uplatní právo na poměrné snížení odkazů podle § 1631 občanského zákoníku, anebo
- dědic, kterému svědčí VSP soudu navrhne likvidaci pozůstalosti podle § 195 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních.¹⁸²

Z výše uvedeného vyplývá, že dědicové by správu pozůstalosti měli vykonávat s vědomím rizika, tj. případné ztráty ochrany, kterou VSP poskytuje, v případě, že překročí rámec běžné správy pozůstalosti. Tento přístup ovšem předpokládá předem „poučeného“ dědice, který nejen ví o existenci VSP, ale zároveň disponuje i jistým právním povědomím. Z toho důvodu si autorka této práce klade jako jeden z cílů zjistit, do jaké míry je tento předpoklad v praxi uskutečnitelný, tj. do jaké míry je průměrný dědic schopen rozlišit běžnou a plnou správu pozůstalosti, pokud ovšem vůbec ví o samotné existenci institutu VSP.

2.4.2. Postup podle § 1688 občanského zákoníku

Další možnou situací, kdy dědic přijde o účinky VSP je stav popsáný v § 1688 občanského zákoníku. Daný paragraf popisuje účinky nesprávného prohlášení nebo seznamu pozůstalostního majetku.

Prohlášení a seznam pozůstalostního majetku má objasnit stav majetku zůstavitele, má odpovídat skutečnosti. Pakliže tomu není a seznam nebo prohlášení je neúplné „v rozsahu nikoli nepodstatném“, má to dvojí dopad:

- dědici uplatnivšímu si VSP se tyto účinky VSP *ex tunc* ruší, a
- osoba uvedená v § 1685 odst. 2 občanského zákoníku, která na tom má právní zájem (a prokáže ho), má možnost zažádat soud, aby bylo nařízeno vyhotovení nového soupisu pozůstalosti.¹⁸³

---

¹⁸² Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 483–486

¹⁸³ § 1688 odst. 1 OZ

Rozsah nikoli nepodstatný je potřeba vnímat jako ne zanedbatelný rozsah, ale který není také zcela zásadní nebo kritický. To znamená, že i když seznam pozůstalostního majetku nebo společné prohlášení dědiců není úplně přesné, zákon připouští (ba přímo předpokládá) určitou míru neodpovídajících informací, pokud se jedná pouze o zanedbatelné hodnoty, které nemají výrazný vliv na zjištění skutečného majetku zůstavitele. To by nemělo poškodit osoby, pro které je důležitá přesná výše ceny zůstavitelova majetku.¹⁸⁴

Osobě pod zvláštní ochranou se účinky nesprávného prohlášení nebo seznamu pozůstalostního majetku dotknou pouze za předpokladu, že úmyslně zatajila pozůstalostní majetek. Je ale nutné, aby toto úmyslné jednání bylo osobě pod zvláštní ochranou prokázáno.^{185,186}

Dále se účinky podle § 1688 odst. 1 občanského zákoníku neuplatní ani na dědice, který doloží, že není zodpovědný za nedostatečnost prohlášení nebo seznamu pozůstalostního majetku. Ten poté nebude nucen za to nést důsledky.¹⁸⁷

Máme-li dědice, na něž se vztahuje § 1688 odst. 1 občanského zákoníku, je nezbytné pochopit záludnost v podobě § 1687 občanského zákoníku:

- za (ne)přesnost společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku si mohou dědicové sami,
- za (ne)správné provedení správcem pozůstalosti vyhotoveného seznamu pozůstalostního majetku odpovídá jen a pouze správce pozůstalosti.

Na dědice nicméně dopadá ztráta VSP *ex tunc* tak či tak.

Odpovědnost za uvedení úplného seznamu zůstavitelova majetku je na správci pozůstalosti, a to i přes následnou nutnost potvrzení všemi dědici. Aby právně bylo možné nahradit soupis pozůstalosti seznamem pozůstalostního majetku je vyžadováno jeho odsouhlasení dědici. Přesto, pokud seznam pozůstalostního majetku není kompletní, nahradí správce pozůstalosti (a ne dědicové) jinému vzniklou škodu podle § 2894 odst. 1 občanského zákoníku. Správce pozůstalosti při vyhotovení seznamu pozůstalostního majetku jedná

---

¹⁸⁴ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 503–506

¹⁸⁵ § 1688 odst. 2 OZ

¹⁸⁶ Srov. ŠEŠINA, M. v komentáři k § 1688 občanského zákoníku. In WAWERKA, K., FIALA, J., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. *Občanský zákoník (zák. č. 89/2012 Sb.). Komentář, IV. svazek (dědické právo)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.

¹⁸⁷ Tamtéž

na základě zákonem jemu dané povinnosti, ergo vztahují se na něj ustanovení o porušení zákona dle § 2910 občanského zákoníku a také ustanovení týkající se vyvratitelné domněnky nedbalosti u porušení zákonné povinnosti dle § 2911 občanského zákoníku. To platí pouze v případě, že se zjistí, že v seznamu¹⁸⁸ vynechaný majetek nebyl zjištěn v rámci pozůstalostního řízení jiným způsobem.^{189,190}

Povinnost nahradit jinému újmu na jmění podle § 2894 odst. 1 občanského zákoníku má dále jakýkoliv dědic, který schválil seznam pozůstalostního majetku, nebo vydal společné prohlášení o pozůstalostním majetku, přestože jedno nebo druhé nebylo úplné, tzn. nesprávné. K náhradě škody, jež byla zaviněna porušením dědicovy povinnosti, je oprávněn každý, kdo ji utrpěl.¹⁹¹

Z předchozích částí textu je zjevné, že na dědice v řízení o pozůstalosti číhají nástrahy v podobě „špatné“ správy pozůstalosti anebo nesprávného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku či seznamu pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem pozůstalosti. Je tudíž žádoucí, aby si dědicové byli vědomi rozsahu dopadu při zrušení účinků výhrady soupisu pozůstalosti.

Získané komentáře z dotazníkového šetření při empirické části diplomové práce dokazují komplikovanost aplikace konkrétní problematiky v praxi. Dané téma ve svých poznámkách zmiňují například respondenti č. 19, 37, 41, 42, 57, 59, 74, 108, 119, 128.

2.4.3. Skutečný rozsah zrušení účinků VSP

V empirické části nebylo rozlišováno, dle kterého z výše uvedených paragrafů dochází ke zrušení účinků výhrady soupisu pozůstalosti, ale o celkové počty, kdy dědic či dědicové chtěli uplatnit výhradu soupisu pozůstalosti, ale ze zákonných důvodů jim výhrada nesvědčí.

Celorepublikově tedy činí zrušení účinku výhrady soupisu pozůstalosti 21 % z uplatněných výhrad soupisu pozůstalosti a 8 % z celkového počtu pravomocně skončených věcí v dědické agendě.

Je tedy zřejmé, že zrušení výhrady soupisu pozůstalosti ať již na základě § 1681 nebo § 1688 občanského zákoníku je časté, není ale většinové (viz kap. 3.12.5 hodnotící jednu

---

¹⁸⁸ tzn. v seznamu pozůstalostního majetku podle § 1687 odst. 1 OZ.

¹⁸⁹ § 1688 odst. 3 OZ

¹⁹⁰ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 503–506

¹⁹¹ Tamtéž

z hypotéz empirické části). Rozsah zrušení VSP je celoplošný – tedy bez výrazných rozdílů mezi jednotlivými regionálními notářskými komorami – viz kapitola 3.9.11.

2.5. Soupis pozůstalosti

Nezávisle na vyjádření dědiců notář sestavuje seznam aktiv a pasiv pozůstalosti. Aktiva pozůstalosti se zjišťují zejména ze soupisu pozůstalosti, nebo ze seznamu pozůstalostního majetku anebo ze společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku. Přestože vyjmenování a vyčíslení pozůstalostního jmění ve všech třech formách plní stejnou funkci, je jeho provedení pořízení jak po teoretické, tak praktické stránce diametrálně odlišné.

Soupis pozůstalosti je způsob vyjmenování pozůstalostního jmění a vyčíslení čisté hodnoty majetku. Stanovována je cena obvyklá¹⁹², pro ocenění je rozhodný stav v době smrti zůstavitele nebo době vzniku¹⁹³. V případě pochybností soudu o správnosti ocenění nebo v případech vyžadující odborné znalosti je soudem nařízeno stanovení ceny obvyklé znaleckým posudkem¹⁹⁴.

O nařízení tohoto soupisu pozůstalosti je rozhodnuto usnesením soudu.¹⁹⁵ Nařízení je důvodné pouze tehdy, kdy zůstavitel zanechal majetek v množství a hodnotě dostatečné. V případě zůstavitele bez majetku, nebo když se jedná o majetek bez hodnoty nebo jen majetek nepatrné hodnoty, soud řízení o pozůstalosti zastaví.¹⁹⁶

Jsou-li při soupisu aktiv a pasiv dědictví zjištěny dluhy zůstavitele přihlášené věřiteli ve stanovené lhůtě, byť je účastníci dědictvého řízení neuvedli, zařadí je notář do soupisu pasiv dědictví, i kdyby s tím dědici (případně stát) nesouhlasili.¹⁹⁷

Soupis pozůstalosti slouží též jako opatření zajišťující pozůstalost, tzv. závěra, detailnější popis v kapitole 2.10.

---

¹⁹² Oddíl 8 ZŘS

¹⁹³ v případě aktiv nebo pasiv vzniklých až po smrti zůstavitele

¹⁹⁴ § 181, odst. 1 ZŘS

¹⁹⁵ Tamtéž § 177

¹⁹⁶ Tamtéž § 153 a 154

¹⁹⁷ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*, 4. vydání. Praha: 2010, 1118 s.

2.5.1. Podmínky vyhotovení soupisu pozůstalosti

Soupis pozůstalosti vyhotovuje notář.

Sepisuje jej na místě samotném, či více místech, kde se pozůstalostní jmění nachází. Může se jednat o bydliště zůstavitele, ale soupis se provádí i na dalších místech, vlastní-li zůstavitel např. garáž nebo rekreační objekt, či další nemovitost aj.

Vlastník bytu (domu) je povinen strpět vstup osob, které jsou oprávněny být soupisu přítomny, do svého bytu (domu), a umožnit jim prohlídku a soupis pozůstalosti.¹⁹⁸

Soupis se provádí i v kanceláři soudního komisaře ze zdrojů dostupných z různých rejstříků a centrálních evidencí, jako je např. živnostenský rejstřík, centrální depozitář cenných papírů, katastr nemovitostí i dotazováním na bankovní a finanční instituce. Z několika samostatných soupisů se sestaví jeden souhrnný soupis, který zahrnuje všechny dílčí.

Osoby, které mají právo být přítomny soupisu a vznášet dotazy a připomínky, jsou soudem vyzvány o době a místě provedení soupisu, a to minimálně v předstihu 15 dnů. Přítomen může být vykonavatel závěti, správce dědictví, také každý, kdo tvrdí a osvědčí své dědické právo nebo právo na povinný díl, nebo o kom je známo, že mu takové právo zřejmě náleží, též věřitel, který si vyžádal odloučení pozůstalosti. Může být přítomna i jiná osoba, která na tom prokáže právní zájem, ale pouze odsouhlasená soudem.

Dle Vyhlášky ministra spravedlnosti č. 196/2001 Sb. o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (dále jen „notářský tarif“) náleží notáři za provedení soupisu pozůstalosti (je-li nařízen) odměna. V odstavci této vyhlášky nazvaném „Navýšení a rozdělení“ odměna notáři náleží i za provedení pouze části soupisu, ať už se jí věnuje přímo na místě samém kromě samotného notáře také některý ze zaměstnanců kanceláře.¹⁹⁹

Sazba za soupis pozůstalosti notáři je stanovena za každou započatou hodinu po dobu, kdy se soupis prováděl. Dříve byl tento poplatek stanoven na 1000 Kč, ale s účinností od 15.1.2023 roku se zvýšil na 1500 Kč. Notář je plátcem daně z přidané hodnoty, zařazení notářských služeb patří do vyšší sazby DPH, k odměně za služby notáře je tedy třeba vždy připočíst DPH 21 %.

---

¹⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 122/2016

¹⁹⁹ § 14 odst. 1 notářského tarifu společně s § 103 odst. 1 až 4 ZŘS

2.5.2. Ocenění aktiv a pasiv při sepisování soupisu pozůstalosti

Při sestavování soupisu se vyčísluje jmění zůstavitele v době jeho smrti za účelem zjištění čisté hodnoty majetku.²⁰⁰ Dle oddílu 7 zákona o zvláštních řízeních soudních se zjišťují aktiva pozůstalosti tvořící majetek zůstavitele, který vlastnil v den své smrti. Do aktiv patří ale také i pohledávky a majetková práva, která vznikla až po smrti zůstavitele, avšak mají původ v právních skutečnostech, které nastaly za zůstavitelova života, a která by mu bez dalšího patřila, kdyby nezemřel. Dále je aktivem pozůstalosti právo na vypořádání společného jmění manželů, které bylo zrušeno, zaniklo nebo bylo zúženo ještě za života zůstavitele a dosud nebylo vypořádáno.

Je otázkou, jak podrobný soupis pozůstalosti má být a jakým způsobem se dochází k určení obvyklé ceny zůstavitelova majetku, jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čisté hodnoty pozůstalosti, popř. výši předlužení podle § 180 odst. 1 ZŘS.²⁰¹

2.5.3. Vypořádání společného jmění manželů

Osobní status zůstavitele, tzn. to, zda byl zůstavitel svobodný/á, vdovec/vdova nebo byl/a v manželství, se notář dozví kromě úmrtního listu²⁰² i z centrální evidence obyvatel.²⁰³

Přestože zákon explicitně uvádí jednotlivé důvody zániku manželství, tak smrt jednoho z manželů v žádném ustanovení občanského zákoníku zmíněna není. Dá se ale logickým výkladem dovodit, že manželství jako trvalý svazek muže a ženy zásadně končí smrtí jednoho z manželů.²⁰⁴

Občanský zákoník pracuje se dvěma situacemi u důkazu smrti^{205,206} a dvěma situacemi u domněnky smrti.²⁰⁷ Pokud nelze prohlédnout mrtvé tělo, nebo nelze zjistit nebo potvrdit totožnost osoby a v důsledku toho je vydáno prohlášení o smrti, manželství zanikne dnem, který se považuje za den úmrtí manžela.²⁰⁸ Přestože se později zjistí, že manžel, který byl soudem

---

²⁰⁰ § 1684 odst. 1 OZ

²⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2022, sp. zn. 24 Cdo 691/2022

²⁰² Dle § 31 písm. c) až f) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů zákona o matrikách

²⁰³ Dle § 3 odst. 3 písm. n) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)

²⁰⁴ ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 42

²⁰⁵ Smrt člověka je jistá, nebo se jako jistá jeví.

²⁰⁶ § 26 OZ

²⁰⁷ Tamtéž § 71 a § 72

²⁰⁸ Tamtéž § 71 odst. 2

prohlášen za mrtvého, žije, prohlášení o smrti se posoudí tak, že se k němu nepřihlíží, ale manželství dotyčné osoby se neobnoví.²⁰⁹

S poukazem na nutnost vypořádání společného jmění manželů při zániku manželství je nezbytné, aby tomu bylo při smrti jednoho z manželů, kdy *uno actu* dochází ke změně statusu pozůstalého manžela.

Ačkoli občanský zákoník hovoří pouze o společném jmění manželů, pokud manželství skončí a tím musí být společné jmění manželů vypořádáno, zahrnuje vypořádání pozůstalosti všechny majetkové závazky a majetková práva, které do té doby manželé měli společně.²¹⁰

Soudní komisař v rámci dědického řízení provádí tzv. zjištění v Evidenci listin o manželském majetkovém režimu vedeném Notářskou komorou České republiky. Zjištění provádí notář po předběžném šetření (a z toho předběžného šetření vychází, že v době své smrti byl zůstavitel v manželství) anebo v případech, kdy je to dáno potřebou, jež je odůvodněna pro zjišťování výsledku řízení. Notář výtiskem sdělení zjistí, zda společné jmění manželů podléhalo

- zákonnému režimu dle 708 a násl. OZ, anebo
- smluvenému režimu dle § 708 společně s § 716 a násl. OZ, anebo
- režimu založeného rozhodnutím soudu dle § 708 společně s § 724 a násl. OZ.^{211,212,213}

Notář má povinnost zjistit, manželský majetkový režim zůstavitele a pozůstalého manžela nebyl změněn listinou, jež v Evidenci listin o manželském majetkovém režimu evidována není.²¹⁴ Jedná se o manželské smlouvy pořízené před 1.7.2009. Obvykle jsou zdrojem těchto listin o manželském majetkovém režimu sami účastníci řízení.^{215,216}

---

²⁰⁹ Tamtéž § 76 odst. 1

²¹⁰ ZUKLÍNOVÁ, M., DVORÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 59–60

²¹¹ § 75 a násl. vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

²¹² Získané sdělení je následně vytištěné založeno do soudního spisu dle § 75 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

²¹³ § 139 a 140 odst. 1 ZŘS

²¹⁴ § 80 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

²¹⁵ Srov. KOVÁŘOVÁ, D., SEDLÁK V. v komentáři k § 140 odst. 2 ZŘS In. JIRSA J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III - 3. vydání*. Praha. Wolters Kluwer ČR, a. s., 2019

²¹⁶ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ, L., DOBIÁŠ, P. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního*. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání Praha: Leges, 2022, s. 582-583.

Ze získaného sdělení²¹⁷ notář zjistí, jakému režimu společné jmění manželů podléhalo a případně jaký majetek je ve výlučném vlastnictví zůstavitele a který zase je součástí společného jmění manželů.

Pro vypořádání majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a jeho manžela je podstatná dohoda všech účastníků řízení.²¹⁸ Pokud takovou dohodu pozůstalý manžel a ostatní dědici uzavřou, soud usnesením dohodu schválí a stanoví obvyklou cenu majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela ke dni smrti zůstavitele. Dohoda účastníků pozůstalostního řízení nebude soudem schválena, pokud je v rozporu s pokyny zůstavitele nebo se zákonem.^{219,220,221}

Pokud dohoda dědiců není, nebo ji soud z výše uvedených důvodů neschválí, určí soud usnesením, jaký majetek ze společného jmění manželů patří do pozůstalostního jmění a zároveň jaký majetek náleží do výlučného vlastnictví pozůstalého manžela. Případně soud může stanovit náhradovou pohledávku pozůstalého manžela z titulu vypořádání společného jmění manželů.²²²

Pokud se po právní moci usnesením, kterým končí dědické řízení, prokáže, že ve společném jmění manželů byl ještě další majetek, bude dodatečně vyrovnán dle § 162 odst. 1 nebo 2 ZŘS. Při dané situaci, soud vychází usnesení, které již v této věci vydal.²²³

Pozůstalý manžel má právo na vypořádání společného jmění manželů, pokud společné jmění manželů bylo zrušeno nebo zaniklo nebo bylo zúženo a pokud nebylo zatím vypořádáno.^{224,225}

---

²¹⁷ Ze sdělení získaného z Evidence listin o manželském majetkovém režimu vedeného Notářskou komorou České republiky nebo ze sdělení dle § 80 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

²¹⁸ Že se jedná o základní podmínku pro vypořádání společných dluhů spadajících do společného jmění manželů judikoval usnesením Nejvyšší soud ze dne 27. března 2015, sp. zn. 21 Cdo 1107/2014.

²¹⁹ Zákon používá termín „pokyny, které zůstavitel ještě za svého života udělil ohledně svého majetku“.

²²⁰ § 162 odst. 1 ZŘS

²²¹ ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ, L., DOBIÁŠ, P. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního*. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání Praha: Leges, 2022, s. 320-325.

²²² § 162 odst. 2 ZŘS

²²³ Tamtéž § 162 odst. 3

²²⁴ Tamtéž § 163

²²⁵ Srov. KOVÁŘOVÁ, D. v komentáři k § 163 ZŘS In. JIRSA J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III - 3. vydání*. Praha. Wolters Kluwer ČR, a. s., 2019

Z výše uvedených důvodů je pro vymezení pozůstalosti, jakožto jmění zůstavitele dle § 1475 odst. 2 OZ, zásadní, aby došlo v pozůstalostním řízení k vypořádání společného jmění manželů (pokud tomu již tak nebylo).

2.5.4. Nařízení vyhotovení soupisu pozůstalosti

V paragrafu 1685 OZ jsou taxativním výčtem stanovené případy, kdy je vyhotovení soupisu nařízen soudem. Je to v případě:

- pokud dědic uplatní právo výhrady soupisu
- pokud to je potřebné pro výpočet povinného dílu
- je-li mezi dědici „osoba pod zvláštní ochranou“ – viz kapitola 2.3
- žádá-li o to věřitel, který osvědčí obavu z předlužení dědice²²⁶ a
- osvědčí-li věřitel zůstavitele, že tu je pro provedení soupisu jiný vážný důvod.

2.5.5. Soupis pozůstalosti a jiné formy vyhotovení

Z dikce zákona je patrné, že soupis pozůstalosti vyhotovený notářem lze vnímat jako „základní“ zákonnou variantou podle § 177 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních.

Notář uvede do protokolu o soupisu pozůstalosti:

- důvod provádění soupisu,
- osoby, které byly soupisu přítomny,
- jednotlivé předměty (jak movitého, tak nemovitého) majetku,
- místo, kde se tento majetek v době soupisu nacházel,
- popis, zda a jakým způsobem je tento majetek zajištěn,
- všechny dotazy a připomínky k soupisu.

Vyjmenované jednotlivé věci musí být popsány tak, aby nemohly být zaměněny s jinými, každá věc má uveden i údaj o ceně obvyklé. Ocenění je stanoveno zásadně ke dni úmrtí zůstavitele.

Vlastní soupis je rozdělen na dvě části, a to na aktiva a pasiva pozůstalosti. Do části soupisu pasiv se vyjmenují náklady pohřbu a všechny známé zůstavitelovy dluhy, které jsou též vyčísleny ke dni smrti zůstavitele.

---

²²⁶ § 1709 OZ

V některých odůvodněných případech je možné soupis pozůstalosti nahradit, a to:

- seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici, anebo
- společným prohlášením o pozůstalostním majetku.

2.5.6. Skutečná četnost soupisů pozůstalosti vyhotovených notářem

Soupis pozůstalosti vyhotovovaný notářem je menšinovou variantou vyhotovení – celorepublikově tvoří necelých 8 %. Vysvětlením může být, že pro dědice je tato forma vyhotovení soupisu pozůstalosti sice nejjednodušší, za to však cenově nejdražší. Pouze čtyři notářské kanceláře (jedna notářská kancelář v NK pro hl.m. Prahu a tři v NK v Brně) uvádí, že v jejich praxi je převažující právě vyhotovení notářem (rozsah 80-100 %).

V empirické části diplomové práce byla četnost soupisu pozůstalosti vyhotovené notářem získána v otázce č. 6 – viz kapitola 3.9.7.

2.6. Seznam pozůstalostního majetku

V některých odůvodněných případech je možno soupis pozůstalosti nahradit seznamem pozůstalostního majetku. Seznam pozůstalostního majetku vypracovává správce pozůstalosti, a následně je potvrzen všemi dědici. Správce pozůstalosti mohl povolati ještě za svého života zůstavitel.²²⁷ Není-li taková osoba povolána, dle § 1677 OZ spravují pozůstalost dědicové. Ti ale seznam pozůstalostního majetku nevytváří. Jak plyne z § 157 odst. 1 písm. b) ZŘS, naskytne-li se potřeba vyhotovit seznam pozůstalostního majetku je samo o sobě důvodem pro jmenování správce. To znamená, že nebyl-li správce pozůstalosti ještě ustaven, je potřeba k tomuto úkonu správce pozůstalosti soudním usnesením jmenovat.^{228,229} . Není uvedeno, zda může být správců více a každý z nich má na starosti svou část. Osoba se svým jmenováním do funkce musí podle § 158 odst. 1 ZŘS souhlasit.

Zákon nestanovuje konkrétní požadavky na formát a obsah seznamu; lze také usuzovat, že není kladen žádný nárok ani na místo a čas jeho provedení.²³⁰ Pravděpodobně by měl mít

---

²²⁷ § 1556 OZ

²²⁸ § 1687 odst. 1 OZ společně s § 157 odst. 1 písm. b) a § 177 odst. 1 ZŘS

²²⁹ V případě jmenování správce pozůstalosti soud v usnesení specifikuje, jaký majetek zůstavitele bude osoba spravovat, nebo stanoví důvod, pro který byl správce pozůstalosti pověřen touto funkcí (§ 158 odst. 2 ZŘS).

²³⁰ NÝVLTOVÁ, M. *Výhrada soupisu pozůstalosti v praxi*. Ad Notam, 2018, č. 3. s. 18-20

seznam písemnou formu a jeho obsah by měl adekvátně odpovídat náležitostem protokolu o soupisu pozůstalosti podle § 179 ZŘS.^{231,232}

Dědici potvrzením vyjadřují, že souhlasí s připraveným seznamem, že ho nezpochybňují a že ho považují za kompletní a správný.²³³ Takovéto stvrzení se očekává od všech dědiců, bez ohledu na to, zda uplatnili VSP.^{234,235,236}

2.7. Společné prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku

Jinou alternativou k formálně těžkopádnému soupisu pozůstalosti vyhotoveným notářem je společné prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku. Pro samotné vyhotovení prohlášení se neurčuje správce pozůstalosti, ale předkládají ho sami dědicové. Zodpovědnost za adekvátnost učiněného prohlášení je tady na nich. Všichni dědicové již hotové prohlášení předloží notáři.^{237,238,239}

K dosažení možného nahrazení soupisu pozůstalosti je zapotřebí splnit dvě kumulativní podmínky:

- musí se jednat o jednoduchý případ a
- dědicové nesmí odporovat.²⁴⁰

Intepretace „jednoduchého případu“ je v komentářové literatuře rozdílná. Pojetí jednoduchosti případu lze vykládat zejména ve vztahu „k objemu aktiv pozůstalosti a jejich

---

²³¹ Srov. VLÁČIL, D. In SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 407–409

²³² Srov. KLÍČKA, O. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

²³³ Tamtéž

²³⁴ Srov. VLÁČIL, D. In SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 407–409

²³⁵ § 1687 odst. 1 OZ

²³⁶ Je zajímavé, že takovýto požadavek není vyjádřen u společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku. Je zde ale předpoklad, že je to vyjádřeno slovy „neodporují-li tomu dědicové“ v § 1687 odst. 2 OZ.

²³⁷ § 177 ZŘS

²³⁸ Srov. VLÁČIL, D. In SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 407–409

²³⁹ § 1687 odst. 2 OZ

²⁴⁰ Tamtéž

obvyklé ceně“;²⁴¹ eventuálně ke vztahu dohledatelnosti zanechané pozůstalosti, tzn. bylo by obtížné zjistit co vše vlastně do pozůstalosti patří²⁴².

Zákonodárce k tomu, co je myšleno, že si dědicové neodporují, mlčí. Vysvětlení není dáno ani v důvodové zprávě k paragrafům 1684 až 1689 občanského zákoníku, ani v samotném občanském zákoníku. Neodporovatelnost lze spatřovat v tom, že všichni dědicové musí učinit prohlášení shodně.²⁴³

Z pohledu praktického uplatnění je možné polemizovat, zda výše uvedená kritéria nebudou stejně notářem posuzována primárně subjektivně; a teprve při bližším následném zkoumání v případě nejasností by se ověřovalo jejich splnění.

Soud o nahrazení rozhoduje pouze pokud dědicové prohlášení předložili a navrhli, aby bylo jejich společné souhlasné prohlášení použito jako náhrada za soupis pozůstalosti. Mohou tak učinit nejpozději do doby, než soud nařídí vyhotovení soupisu pozůstalosti. Je-li dědici požádáno poté, co je soupis pozůstalosti sepsán, soud ho nenahradí, ale pouze z dědici navrženého prohlášení vychází.²⁴⁴

Je na diskreci soudu, zda bude soupis pozůstalosti nahrazen. I když jsou splněny všechny podmínky pro jeho jednu nebo druhou formou nahrazení, může přesto notář usnesením rozhodnout, že se provede soupis pozůstalosti.²⁴⁵

Pokud má být soupis pozůstalosti nahrazen společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku, soud o tom může rozhodnout jen tehdy a až poté, co bylo toto prohlášení dědici soudu předloženo a poté, co soudu navrhli, aby jej přijal jako náhradu. Toto souhlasné prohlášení mohou dědici soudu předložit nejpozději do zahájení soupisu pozůstalosti; byla-li již pozůstalost sepsána, soud ze soupisu vychází a souhlasné prohlášení dědiců již nemůže soupis nahradit. V jednoduchých případech projednávání pozůstalosti a pokud je

---

²⁴¹ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 500–503

²⁴² Srov. KLIČKA, O. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

²⁴³ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 500–503

²⁴⁴ Tamtéž

²⁴⁵ Srov. KLIČKA, O. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022

možné vyhovět požadavku nahrazení, soud o tom usnesením rozhodne. Pokud byl v té době již soupis pozůstalosti nařízen (a dosud neproveden), soud usnesení o tom zruší.²⁴⁶

O tom, zda se soupis pozůstalosti nahrazuje seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku rozhoduje soud usnesením, proti kterému je možné se odvolat.^{247,248}

2.7.1. Skutečná četnost užití společného prohlášení dědiců

Z praxe notářských kanceláří (resp. jejich odpovědích na otázku č. 8) je patrné, že forma společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku je zcela nepoužívanějším provedením – celorepublikově tvoří necelých 8 %. Je tedy zřejmý nepoměr praktického využití mezi zákonem uváděnými variantami – a to celoplošně v celé České republice.

V empirické části diplomové práce byla četnost soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců získána v otázce č. 8 – viz kapitola 3.9.9.

2.8. Doplnění soupisu pozůstalosti při dodatečně najevo vyhlášeném majetku

Při zjišťování majetku zůstavitele je ale možné, že se na některá aktiva (nebo pasiva) nepříjde. V některých případech tak dochází k rozporu se skutečným stavem okolností a v usnesení vyčíslený majetek je neúplný a neadekvátní.²⁴⁹ I s ohledem na procesní princip rychlosti a hospodárnosti pozůstalostního řízení není možné u každého řízení donekonečna zkoumat veškerý možný majetek. A zákon s tím počítá.

Majetek, jež dodatečně vyšel se dále projedná buď podle § 192 ZŘS (pokud bylo řízení pozůstalosti zastaveno – zůstavitel nezanechal žádný majetek nebo majetek nepatrné hodnoty), anebo podle 193 ZŘS. Je tudíž nezbytné postavit najisto, zda a jak se uplatnění VSP a doplnění soupisu pozůstalosti projeví při tímto způsobem zjištěným majetkem.

Bylo-li dědické řízení zastaveno podle § 153 nebo § 153 ZŘS a dodatečně najevo vyšlý majetek je takové hodnoty, že musí být řízení projednáno, vyrozumí se dědicové o dědickém právu, o právu dědictví odmítnout a také o jejich právu uplatnit výhradu soupisu pozůstalosti.

---

²⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 21 Cdo 3604/2017)

²⁴⁷ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 500–503

²⁴⁸ § 201 OSŘ společně s § 1 odst. 2 ZŘS

²⁴⁹ Mikeš, J., Muzikář, L.: *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, str. 259

Posléze mají dědicové měsíční lhůtu na vyjádření, zda VSP uplatňují či nikoliv. Postup je pak dále následný dle kapitoly 2.3.

Postupuje-li soud podle § 193 ZŘS, tak z hlediska práva na uplatnění VSP je podstatné, zda dědici v pozůstalostním řízení, jež skončilo pravomocným rozhodnutím soudu o nabytí pozůstalosti, využili možnosti VSP uplatnit nebo ne. V momentě, kdy dědici v původním (pravomocně skončeném) řízení VSP uplatnili, tak v tomto řízení jim institut VSP svědčí také; jestliže nikoliv, tak již následnou volbu pro uplatnění nemají. Nezávisle na konkrétním případě z těchto dvou, notář pouze doplní seznam o aktivech a pasivech pozůstalosti a vyhotovený soupis pozůstalosti (případně jinou formu nahrazení soupisu pozůstalosti) o dodatečně najevo vyšlý majetek.²⁵⁰

V případě dodatečně najevo vyšlého majetku v řízení, kde dědicové uplatnili VSP, je dále možné, že nastane situace uvedená dle ustanovení § 1688 občanského zákoníku.

2.9. Svolaání věřitelů zůstavitele

Pasiva pozůstalosti, která jsou dědici notáři nahlášena do pozůstalostního spisu, jsou uvedena v seznamu pasiv. V případech, kdy mezi dědici není shoda, zda se jedná o dluh pozůstalosti, se k těmto sporným dluhům nepřihlíží.²⁵¹

Svolaání věřitelů neboli tzv. konvokace věřitelů je nástrojem pro zjištění osob věřitelů zůstavitele a vyčíslení výše jeho dluhů.^{252,253} Jedná se o jediný zákonem upravený nástroj, jak zjistit okruh věřitelů, kteří se ještě se svými pohledávkami nepřihlásili v již probíhajícím pozůstalostním řízení, nebo tyto pohledávky nebyly dědici označeny.

Soud vyzve k přihlášení svých pohledávek všechny věřitele na návrh, který lze podat kdykoliv v průběhu pozůstalostního řízení. Návrh na konvokaci věřitelů musí ale být podán před vydáním rozhodnutí o dědictví dle § 184 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních.²⁵⁴ Vyčet oprávněných osob, které mohou podat soudu návrh na svolání věřitelů je taxativní. Dědic,

---

²⁵⁰ § 193 odst. 1 ZŘS

²⁵¹ § 173 ZŘS

²⁵² Srov. TLÁŠKOVÁ, Š. In SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 397–401

²⁵³ Šinová, R., Petrov Křiváčková, J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. str. 126

²⁵⁴ Srov. TLÁŠKOVÁ, Š. In SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 397–401

který výhradu soupisu neuplatnil, nemůže navrhnout ani konvokaci věřitelů. Návrh mohou podat pouze ti dědicové, kteří si vyhradili soupis pozůstalosti, návrh také může podat správce pozůstalosti. Podle názoru Martina Šešiny pouze vyjmenované osoby čerpají výhody z institutu konvokace věřitelů, tedy jen osoba spravující pozůstalost nebo dědic, který uplatnil VSP. Byť by tedy byla navržena konvokace věřitelů, nijak se to nedotkne odpovědnosti dědice, který VSP neuplatnil, stále bude za veškeré dluhy zůstavitele odpovídat v plném rozsahu a má povinnost splnit i pohledávky věřitelů, kteří se nepřihlásili ve lhůtě.^{255,256 257}

Soud vyzývá zůstavitelovy věřitele k přihlášení pohledávek usnesením. V něm je soudem také stanovena lhůta, do které lze pohledávky přihlásit. Lhůta činí minimálně 3 měsíce a běží ode dne vyvěšení usnesení na úřední desce soudu. Dále usnesení obsahuje poučení o následcích pro ty věřitele, kteří této výzvy neuposlechnou.²⁵⁸ Proti usnesení, kterým bylo provedeno svolání věřitelů není přípustné odvolání.^{259,260}

Všem věřitelům, kteří jsou známi z pozůstalostního spisu, se usnesení písemně doručí. Zároveň je toto usnesení vyhláškou vyvěšeno na úřední desce soudu, kdy desátým dnem nastává právní fikce doručení pro všechny neznámé věřitele.^{261,262}

V rámci konvokace věřitelů lze přihlásit jakoukoliv pohledávku (právo věřitele na plnění vůči dlužníku, tzn. zůstaviteli), která je majetkové povahy.^{263,264} Jedinou podmínkou je, že pohledávka musela vzniknout před úmrtím zůstavitele.²⁶⁵

Zůstavitelovi věřitelé, kteří chtějí své pohledávky ohlásit, je musí také listinami doložit.²⁶⁶ Aby pohledávka byla řádně přihlášena a doložena, je pro věřitele nutné splnit kromě obecných náležitostí podání také náležitosti další, a to zdůvodnění vzniku pohledávky a její

---

²⁵⁵ § 174 odst. 1 ZŘS

²⁵⁶ Zákon zde používá dikci „toho, kdo spravuje pozůstalost“.

²⁵⁷ Srov. ŠEŠINA, M v komentáři k § 1711 občanského zákoníku. In WAWERKA, K., FIALA, J., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. *Občanský zákoník (zák. č. 89/2012 Sb.). Komentář, IV. svazek (dědické právo)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.

²⁵⁸ § 174 ZŘS

²⁵⁹ Tamtéž § 129 písm. g)

²⁶⁰ BALADOVÁ, O. *Zamyšlení nad konvokací věřitelů*. Ad Notam, 2018, č. 4. s. 16-18

²⁶¹ § 1 odst. 2 ZŘS spolu s § 501 odst. 1 OSŘ

²⁶² § 174 odst. 2 ZŘS

²⁶³ § 1721 OZ

²⁶⁴ § 1722 OZ

²⁶⁵ Srov. TLÁŠKOVÁ, Š. In SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 397–401

²⁶⁶ § 174 odst. 1 ZŘS

vyčíslení ke dni úmrtí zůstavitele.²⁶⁷ Věřitel tak musí učinit buď u příslušného notáře, jako soudního komisaře, nebo u soudu, který notáře pověřil.

Pokud věřitel zmešká stanovenou lhůtu, nemá právo na uhrazení své pohledávky, je-li pozůstalost po uhrazení ohlášených pohledávek zcela vyčerpána.²⁶⁸ Jsou ale dvě výjimky, kdy má věřitel právo na uhrazení pohledávky, přestože ji nestihl ve lhůtě řádně přihlásit. Za prvé v případě, kdy dědic o nepřihlášené pohledávce věděl a věřitel tuto skutečnost prokáže. Dále v momentě, když je pohledávka zajištěna zástavním právem nebo jiným věcným právem k věci, která náleží do pozůstalosti.²⁶⁹

Současně má konvokace věřitelů dopad pro průběh pozůstalostního řízení. Dědic, ani správce pozůstalosti nemají povinnost uspokojovat věřitele, a to do doby, než uplyne stanovená přiměřená lhůta v řízení o vyhledání dluhů zůstavitele.²⁷⁰

Význam konvokace věřitelů byl zmíněn i v komentářích k otevřeným otázkám v dotazníkovém šetření v empirické části diplomové práce a to např. respondenty č. 2, 36, 57, 60, 74, 84, 124.

2.10. Odloučení pozůstalosti

Věřitel v řízení o pozůstalosti má rovněž i důležitou roli při tzv. odloučení pozůstalosti.

Pokud totiž věřitel prokáže, že má obavy, že by dědic mohl být předlužen, může požádat soud, aby rozhodl o oddělení pozůstalosti od majetku dědice. Oddělením by pozůstalost byla spravována jako samostatné jmění. Věřitel, který chce uplatnit odloučení pozůstalosti a vyžádá jej, může být zároveň tatáž osoba, která navrhuje soupis pozůstalosti. Současně u tohoto soupisu může být věřitel přítomen, mít připomínky, dotazovat se. Je odůvodněné, že v tomto případě se tato osoba stává účastníkem řízení, protože věřitel má vědět, co je obsahem pozůstalosti. Nastává otázka ohledně tohoto ustanovení uvedeného v § 1684 OZ, a to ve skutečnosti, kdy v § 112 ZŘS je uvedeno, že, je věřitel zůstavitele účastníkem, „jde-li v něm o odloučení pozůstalosti, které navrhl, nebo o soupis pozůstalosti, který navrhl.“ Podle této procesněprávní normy se zdá problematické, zda stačí prostý návrh, či zda musí podle § 1685 OZ mít osoba požadující soupis jiný vážný důvod. Touto problematikou se zabývá článek Karla Volného,

---

²⁶⁷ § 42 odst. 4 OSŘ

²⁶⁸ § 1712 odst. 1 OZ

²⁶⁹ Tamtéž § 1712 odst. 2

²⁷⁰ § 1711 OZ

který navrhuje „část § 112 z. ř. s. „soupis pozůstalosti, který navrhl“ vykládat tak, že se musí jednat o kvalifikovaný návrh, ve kterém je zároveň věřitel povinen osvědčit jiný vážný důvod, ve smyslu § 1685 odst. 2 písm. d) o. z.“ Vážným důvodem k návrhu může být např. obava ze zatajení části pozůstalostního majetku či že s majetkem může být naložena způsobem poškozujícím věřitele.²⁷¹

Soupis pozůstalosti slouží jako opatření zajišťující pozůstalost, tzv. závěra. V ustanovení 1682 OZ je vyjmenováno pět důvodů k přijetí opatření závěry; obava, že je pozůstalost předlužena a věřitel navrhl odloučení pozůstalosti jsou některé z nich.²⁷² Závěra se použije pouze na takový majetek, který se má za to, že patří zůstaviteli a mezi dědici není sporu, zda tato zajištěná věc zůstaviteli skutečně patřila.²⁷³

Věřitel podává návrh na odloučení pozůstalosti ještě předtím, než soud potvrdí nabytí dědictví.²⁷⁴ Na druhé straně, soud i přes podaný věřitelův návrh může mezitím potvrdit nabytí dědictví a o samotném návrhu rozhodnout později.²⁷⁵ Shledá-li však soud, že věřitelova obava z předlužení dědice není oprávněná, návrhu na odloučení pozůstalosti nevyhoví.²⁷⁶ Zároveň pokud v pozůstalosti existuje nemovitá věc poskytující dostatečnou jistotu, k závěře není třeba přistupovat.

Věřitel, jenž požádal o odloučení pozůstalosti bude uspokojen výhradně z odloučené části pozůstalosti.²⁷⁷ V důsledku pouhého podání návrhu soudu na odloučení pozůstalosti ztratil věřitel právo na uspokojení z dalšího majetku, který patří dědici.^{278,279}

2.11. Plánovaná novelizace

Podle výše popsaného hlediska *de lege lata*²⁸⁰, pozitivního práva platného nyní, má dědic v současné době v České republice jedinou možnost, jak se vyhnout plné odpovědnosti

---

²⁷¹ VOLNÝ, K. *Participace věřitelů na soupisu pozůstalosti*, Ad Notam, 2020, č. 4, s. 16

²⁷² Tamtéž § 1682 odst. 1 písm. c) a d)

²⁷³ Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi*, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2014, 408 s. ISBN 978-80-7400-266-3 str.298

²⁷⁴ § 1709 odst. 1 OZ

²⁷⁵ Tamtéž § 1709 odst. 2

²⁷⁶ Tamtéž § 1709 odst. 1

²⁷⁷ Za předpokladu, že soud návrhu na odloučení pozůstalosti vyhověl.

²⁷⁸ § 1710 OZ

²⁷⁹ Srov. DRÁPAL, L. In Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 556–559

²⁸⁰ Srov. GERLOCH, A. In HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009

za zůstavitele dluhy, a to uplatněním VSP.²⁸¹ Je zřejmé, že komplikovaná právní úprava výhrady soupisu pozůstalosti je věcí časově náročnou a k tomu nejenom pro laickou společnost věcí složitou a obtížně pochopitelnou.

Notářská komora České republiky k institutu VSP oficiální postoj nezaujímá. Již během přípravy občanského zákoníku měla NKČR možnost na něm spolupracovat, a to prostřednictvím konzultací k určitým částem, včetně oficiálního připomínkového řízení; ani v tomto případě nebyl institut VSP NKČR řešen.²⁸²

Během víc než desetileté účinnosti a mnoha novelách občanského zákoníku nedošlo v této oblasti ke změně.²⁸³

Je proto příhodné, že na IX. zasedání kolegia pro občanské právo při Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky byly zahájeny diskuse k rekodifikaci dědického práva. A to včetně eventuálních změn ustanovení týkajících se přechodu dluhů a výhrady soupisu pozůstalosti.²⁸⁴

Ve vědeckých člancích používaný termín „novela“^{284,285,286} není zcela na místě. Dle e-mailové korespondence s pořadatelem výše zmiňovaného semináře – kolegia pro občanské právo při Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky je zřejmé, že šlo o pouhou počáteční pracovní verzi podkladů pro diskusi; o oficiálně navrhovanou novelu se nejednalo. Navíc, na zasedání kolegia projednávaný materiál nebyl mimo tento seminář ani dále diskutován.²⁸⁷

*De lege ferenda*²⁸⁸, by mělo dlouhodobý nátlak odborné veřejnosti reflektovat. Z teorie vyplývající obtížnost a náročnost praktického provedení právní úpravy dědicovy povinnosti hradit zůstavitelovy dluhy, potažmo omezení této dědicovy odpovědnosti a tím vytvoření

---

²⁸¹ V případě, že dědic dědictví neodmítne (§ 1485 odst. 1 OZ), pozůstalostní řízení nebude zastaveno z důvodu zanechání žádného majetku, nebo majetku nepatrné hodnoty (§ 153 a § 154 odst. 1 ZŘS), anebo je nařízena likvidace dědictví (§ 195 ZŘS).

²⁸² E-mailová korespondence s NKČR ze dne 04. - 05.10.2022.

²⁸³ Mezi vyhlášeným zněním občanského zákoníku a jeho aktuálním zněním došlo k následujícím novelizacím, a to zákona č. 460/2016 Sb., zákona č. 303/2017 Sb., zákona č. 111/2018 Sb., zákona č. 171/2018 Sb., zákona č. 163/2020 Sb., zákona č. 33/2020 Sb., zákona č. 192/2021 Sb., zákona č. 429/2022 Sb., zákona č. 374/2022 Sb.

²⁸⁴ HORÁK, O. *Příprava novely dědického práva*. Ad Notam, 2020, č. 1. s. 24

²⁸⁵ DOBROVOLNÁ, E. *Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem)*. Ad Notam, 2020, č. 3. s. 9-14

²⁸⁶ HOLAS, J. *Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA. Zpráva o IX. zasedání odborného kolegia pro občanské právo k problematice odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele*. Právník 2020, č. 5. s. 447—449

²⁸⁷ E-mailová korespondence s Ústavu státu a práva AV ČR ze dne 21. a 29.03.2023

²⁸⁸ Srov. GERLOCH, A. In HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009

pomyslného oslího můstku zpátky k občanskému zákoníku 1964, je patrná. Je až s podivem, že k odborným debatám na toto téma doposud víceméně nedocházelo.

Jsem přesvědčena, že jakékoliv možné přepracování občanského zákoníku v tomto směru by mělo primárně vycházet z praktického využití institutu v řízení o pozůstalosti. Teoretický pohled zákonodárce se může od dekády praktických zkušeností zásadně lišit. Právě ony dvě oblasti (teoretická a praktická) jsou, dle mého názoru, úzce propojené; ke zdárnému řešení probíhajících novelizačních diskusí není možné bez zpětné vazby na účinnou právní úpravu dojít.

3. Empirická část

Empirická část diplomové práce si bere za cíl kriticky zhodnotit reálné využití výhrady soupisu v praxi a jeho vnímání odbornou veřejností v českém právním prostředí.

Pro tato zjištění byl prováděn průzkum mezi notářskými kanceláři, a to elektronickým dotazníkem. Tento dotazníkový způsob průzkumného šetření byl zvolen také proto, že Notářská komora České republiky data ohledně sepsání výhrady soupisu statisticky neshromažďuje, a ani neposkytuje²⁸⁹. Oficiálně tedy není k dispozici žádný postoj k institutu, není známa ani zpětná vazba a názor na VSP v českých notářských kancelářích.

Vlastní průběh byl časově i obsahově rozdělen do těchto oblastí:

- stanovení cíle výzkumu, formulování pracovních hypotéz a přípravu technického i organizačního provedení (kapitoly 3.1 až 3.5),
- načasování, spuštění, sledování a ukončení vlastní dotazníkové akce (kapitoly 3.6 a 3.7),
- vyhodnocení odpovědí na jednotlivé otázky, potvrzení nebo vyvrácení pracovních hypotéz i celkové shrnutí případného opakování (kapitola 3.8 až 3.13).

3.1. Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjištění zda, případně v jaké míře a formě vyhotovení soupisu pozůstalosti je institut výhrady soupisu v praxi využíván.

Druhým cílem výzkumu je zjištění, zda dědicové požadují VSP na základě doporučení notáře, právního zástupce, nebo z vlastního rozhodnutí.

Třetím cílem výzkumu je zjištění, zdali se způsob a rozsah užití VSP v jednotlivých oblastech České republiky nějak zásadně liší.

Posledním cílem pak bylo shromáždění připomínek notářských kanceláří k tomuto institutu.

---

²⁸⁹ Emailová korespondence s NKČR ze dnů 4. a 5.10.2022.

3.2. Pracovní hypotézy

Výše uvedené cíle byly během přípravy konkrétních otázek přeneseny do těchto pracovních hypotéz:

- výhrada soupisu pozůstalosti je v praxi málo uplatňována
- VSP je pro laickou veřejnost a pozůstalé špatně pochopitelná
- na rozhodování pozůstalých (zdali využít VSP) má významný vliv doporučení notáře
- formy vyhotovení nejsou využívány rovnoměrně, většina je vyhotovována notářem
- ve většině případů dědicům VSP nesvědčí, zejména z důvodů konkludentního přijetí dědictví

3.3. Určení cílových skupin výzkumu

Důležitou oblastí bylo rozhodnutí, jak veliký vzorek notářských kanceláří oslovit, případně které vybrat. Původním záměrem bylo zajistit rovnoměrné zastoupení respondentů z celé republiky, a to včetně zohlednění rozložení notářských úřadů do velkých a malých měst.

Při přípravě dotazníku a vybírání způsobu jeho rozesílání bylo ale prakticky ověřeno, zda je organizačně i technicky proveditelné obeslat všechny notářské kanceláře najednou.

Aby bylo možné vyhodnotit třetí cíl výzkumu – tedy případné místní odlišnosti užití VSP, bylo v přípravné fázi rozhodnuto o použití členění dle tzv. regionálních notářských komor.

3.3.1. Struktura Notářské komory České republiky

Notářská Komora České republiky (tzv. Notářská komora) je právnická osoba se sídlem v Praze, která je tvořena regionálními notářskými komorami. Regionálních notářských komor je 8 a to:

- Notářská komora pro hl. m. Prahu,
- Notářská komora v Praze,
- Notářská komora v Českých Budějovicích,
- Notářská komora v Plzni,
- Notářská komora v Ústí nad Labem,
- Notářská komora v Hradci Králové,
- Notářská komora v Brně,

- Notářská komora v Ostravě.²⁹⁰

Každý notář je členem Notářské komory i regionální notářské komory, v jejímž soudním obvodu má své sídlo.²⁹¹ Členy Notářské komory jsou dílčí regionální komory (tzv. kolektivní členství), notáři jsou členy pouze jednotlivých regionálních komor (tzv. individuální členství). K jaké regionální notář patří se dá vyčíst ze seznamu notářů, změn v notářských úřadech a také z rozvrhu řízení o pozůstalosti. Tyto seznamy jsou veřejně dostupné na internetových stránkách NKČR.^{292,293,294}

3.3.2. Seznam respondentů

Seznam respondentů byl vytvořen na základě oficiálního seznamu notářů v České republice dle internetových stránek Notářské komory České republiky.²⁹⁵ Z tohoto zdroje byl získán seznam všech notářek a notářů, včetně jejich kontaktních údajů:

- jméno a příjmení včetně titulů,
- kontaktní adresa,
- kontaktní telefonní číslo,
- kontaktní e-mailová adresa,
- příslušnost k regionální notářské komoře a soudu a také
- pomocný identifikátor, určující pořadí notáře ve výsledku hledání v NKČR²⁹⁶.

Kontaktní údaje (zejména adresa a telefonní číslo) byly použity při třídění a dohledávání neúplných nebo nesprávných informací – zejména chybějících nebo duplicitních e-mailových adres.

3.4. Obsah dotazníku, formulace a pořadí otázek

Obsah dotazníku byl zvolen tak, aby pokrýval všechny cíle šetření uvedené v kapitole 3.3. Na základě odhadu byl stanoven maximální počet otázek (20), aby respondenti nebyli

---

²⁹⁰ <https://www.nkcr.cz/notarske-komory>

²⁹¹ <https://www.nkcr.cz/kontakty>

²⁹² <https://www.nkcr.cz/seznam-notaru>

²⁹³ <https://www.nkcr.cz/seznam-notaru/zmeny-v-notarskych-uradech>

²⁹⁴ <https://www.nkcr.cz/seznam-notaru/rozvrhy-rizeni-o-pozustalosti>

²⁹⁵ <https://www.nkcr.cz/seznam-notaru>

²⁹⁶ Číselné pořadí odpovídá abecednímu pořadí seznamu vedeného Notářskou komorou ČR k danému dni dle řazení vyhledávací stránky.

předem odrazení množstvím a délkou textu a bylo možné dotazník spolehlivě vyplnit do 10-15 minut.

Otázky byly rozděleny na uzavřené (kdy byla respondentovi dána možnost vybrat jednu z předem připravených odpovědí) a otevřené (zde mohl respondent zadat vlastní volný text).

Obsah dotazníku byl upraven na základě připomínek pracovníků notářských kanceláří paní Mgr. Markéty Káninské a Mgr. Šárky Matějčkové pro lepší srozumitelnost, návaznost otázek a zabránění systematických chyb jako jsou například návodné otázky, které by vedly ke snížení důvěryhodnosti získaných dat.

Výsledkem této přípravy se stal dotazník celkem s osmnácti otázkami; z toho 15 otázek bylo uzavřených a 3 otázky byly otevřené.

3.5. Technické provedení

Technologii dotazníku, jeho přípravy a zpracování bylo zvoleno tak, aby nebylo třeba programování a bylo možné všechny nutné operace provést standardními prostředky studentům PF UK poskytovaného školního software Microsoft Office 365.

3.5.1. Elektronický dotazník MS Forms

Vlastní dotazník byl připraven v rozhraní MS Forms. Vyplnění formuláře bylo omezeno časově, k jeho vyplnění však nebylo třeba přihlášení – tedy kdokoli s platným odkazem mohl formulář vyplnit.

Uzavřené otázky byly v dotazníku řešeny formou výběru jedné z připravených odpovědí – typ položky MS Forms „Volba“.

2. Dědicové, kteří ví o existenci VSP před zahájením dědického řízení, se o ní dozvěděli

- od svého právního zástupce
- ze sdělovacích prostředků/samostudiem
- od rodinných příslušníků/ostatních dědiců/známých
- nevím

U uzavřených otázek, dotazujících se na počet nebo poměr výskytů byla zvolena předdefinovaná stupnice 0 = 0 % (žádný) až 10 = 100 % (všichni). Jako technické řešení byl nejvhodnější typ položky MS Forms „Net Promoter Score®“.

1. Dědicové ví o existenci výhrady soupisu pozůstalosti (dále jen „VSP“) ještě před zahájením dědického řízení. [rámcově, v procentech případů]

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

0% (žádný) 100% (všechny)

Otevřené otázky byly konfigurovány jako volný text – typ položky MS Forms „Text“.

16. Proč by měl být nahrazen?

Zadejte svoji odpověď.

Pro usnadnění práce s odpověďmi nebyla žádná z otázek povinná, všechny otázky měly pevné pořadí. Formulář dotazníku byl statický – respondentovi se vždy zobrazil celý v přesně daném pořadí otázek. Jedinou výjimkou bylo tzv. větvení (podmíněné zobrazení otevřené otázky č. 16), které bylo vázáno na odpověď ANO v otázce č. 15.

3.5.2. Dotazníky regionálních komor

Po dokončení konfigurace formuláře byl tento vzor 8x zkopírován do samostatných formulářů regionálních notářských komor.

Formulář	Počet odpovědí	Datum
Příprava VSP	5	Před 6 min.
Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení (NK pro hl.m. Prahu)	26	16. 11.
Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení (NK v Českých Budějovicích)	5	16. 11.
Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení (NK v Ústí nad Labem)	13	16. 11.
Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení (NK v Plzni)	14	16. 11.
Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení (NK v Hradci Králové)	12	16. 11.
Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení (NK v Brně)	31	16. 11.
Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení (NK v Praze)	16	16. 11.
Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení (NK v Ostravě)	13	16. 11.

Rozdíl mezi těmito formuláři byl pouze v úvodním nadpisu „Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení (regionální NK)“ a v samostatném odkazu (URL) k vyplnění.

3.5.3. Spuštění dotazníkové akce

Vlastní spuštění dotazníkové akce proběhlo formou hromadného vytvoření a odeslání emailové zprávy na všechny platné mailové adresy respondentů.

{ MERGEFIELD "Oslovení" }

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku k institutu výhrady soupisu pozůstalosti.

[Dotazník VSP](#)

Jsem studentkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Ve své diplomové práci se zaměřuji na institut výhrady soupisu v pozůstalostním řízení, zejména na otázku míry jeho využití, způsob provádění a celkový postoj odborné i laické veřejnosti k tomuto institutu.

Prosím Vás o vyplnění krátkého dotazníku, jehož cílem je získání reálných dat o užitečnosti, četnosti využívání a v neposlední řadě rovněž povědomí zejména laické veřejnosti o tomto institutu. Získané údaje budou užity výhradně k této diplomové práci, a to ve formě statistických výstupů, bez uvedení konkrétních osob. Odpovědi v dotazníku jsou anonymní. Data, prosím, vztahujte kvalifikovaným odhadem zhruba k období posledních 3 měsíců (3. kvartálu 2022).

Dotazník je vytvořen v rámci školní platformy University Karlovy v prostředí [Microsoft Forms](#) a je rozdělen podle jednotlivých regionálních notářských komor.

V případě jakýchkoliv dotazů či připomínek, mne kontaktujte na mailu anezka@pavlickova.org nebo anezka.pavlickova@gmail.com.

Děkuji,

Anežka Pavlíčková

Toto provedení zajišťovalo rozdělení odpovědí členů do regionálních notářských komor, v rámci tohoto dělení však už byly jednotlivé odpovědi zcela anonymní.

3.6. Časový plán

Zahájení dotazníkové akce bylo plánováno tak, aby sběr odpovědí začal na počátku kalendářního čtvrtletí. Důvodem byl soulad dotazníku s kvartálními výkazy výkonnosti²⁹⁷, které odesílají notářské úřady Notářské komoře České republiky. Doprovodný e-mail i samotný úvod dotazníku obsahoval žádost o vztažení odpovědí / dat k období posledních 3 kalendářních měsíců (tedy 3. čtvrtletí 2022), a to kvalifikovaným odhadem. Při odpovědích tedy bylo možné vycházet i ze statistických podkladů pro NKČR.

Pro rozeslání emailových zpráv s odkazem na dotazník byl plánován prostřední den pracovního týdne a to proto, aby zpráva nezapadla v pondělním pracovním shonu ale ani v odložené páteční poště.

3.7. Provedení empirické části

Zpracování veřejně dostupných kontaktní údajů notářských kanceláří, přípravu dotazníku a generování emailových zpráv jsem prováděla od července do září 2022.

---

²⁹⁷ např. kolik spisů notář převzal, kolik spisů notář skončil, kolik spisů je rozpracovaných

V úterý 4. října 2022 proběhla ve večerních hodinách závěrečná kontrola dat aktuálního seznamu notářů a jejich kontaktních údajů.²⁹⁸

K tomuto dni bylo NKČR vedeno 434 notářů, z toho u 433 z nich mělo dohledatelný emailový kontakt, 5 emailových adres bylo duplicitních – tedy pět případů, kdy dvě notářské kanceláře používají jeden email. Těchto 433 kontaktů je de facto maximálním možným počtem získaných odpovědí.

V 19:00 04.10.2022 byly všechny dotazníky MS Forms nastaveny na „Shromáždování odpovědí“, a to s časovým omezením do 20:15 16.11.2022; internetový odkaz je tedy stále funkční, dotazník je ale již nedostupný.

Ve stejné době byly vytvořeny a hromadně odeslány emailové zprávy s žádostí o vyplnění dotazníku.

Vzápětí po odeslání emailových zpráv začaly přicházet první odpovědi, naprostá většina odpovědí byla zadána první večer a v následujících dvou pracovních dnech. Někteří notáři reagovali na email s dotazníkem též emailem. Postupné navyšování počtu vyplněných dotazníků bylo možné průběžně sledovat v rámci jednotlivých regionálních komor.

Časové rozložení odpovědí je uvedeno v následující tabulce.

Datum	Den	Odpovědí	Kumulativně	
04.10.2022	Út	23	23	18 %
05.10.2022	St	76	99	76 %
06.10.2022	Čt	16	115	88 %
10.10.2022	Po	2	117	90 %
11.10.2022	Út	3	120	92 %
12.10.2022	St	4	124	95 %
15.10.2022	So	1	125	96 %
18.10.2022	Út	2	127	98 %
19.10.2022	St	1	128	98 %
25.10.2022	Út	1	129	99 %
10.11.2022	Čt	1	130	100 %

Při zpracování dat po ukončení průzkumu bylo zjištěno, že z celkem 433 dotazovaných notářů, jich dotazník vyplnilo 130. Celková úspěšnost vyplnění dotazníku byla tedy 30 %.

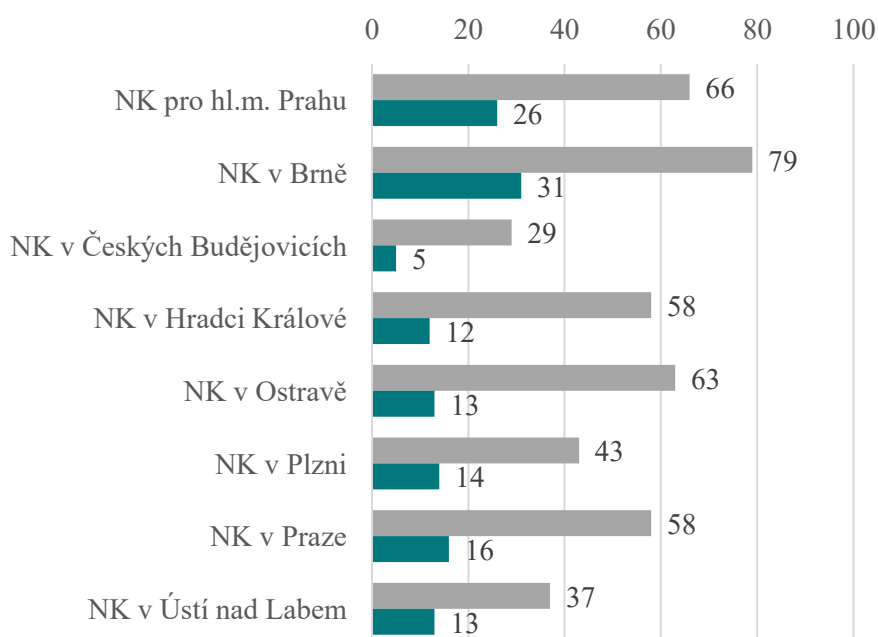
²⁹⁸ <https://www.nkcr.cz/seznam-notaru>

Úspěšnost dílčích dotazníků se velmi lišila. Největší úspěšnost měl dotazník v NK pro hl. m. Prahu (26 z 66) a NK v Brně (31 z 79), kde pro obě tyto dvě nejpočetnější regionální komory v ČR úspěšnost odpovědí činila 39 %. Pro porovnání, nejméně na dotazník odpovídali respondenti z NK v Českých Budějovicích (5 z 29), to znamená 17 % úspěšnost dotazníku.

	Počet			úspěšnost
	notářů	dotazníků	odpovědí	
NK pro hl.m. Prahu	67	66	26	39 %
NK v Brně	79	79	31	39 %
NK v Českých Budějovicích	29	29	5	17 %
NK v Hradci Králové	58	58	12	21 %
NK v Ostravě	63	63	13	21 %
NK v Plzni	43	43	14	33 %
NK v Praze	58	58	16	28 %
NK v Ústí nad Labem	37	37	13	35 %
Celkem	434	433	130	30 %

Přestože ke dni 04. 10. 2022 měla NK pro hl. m. Prahu 67 členů, bylo obesláno 66 notářů. Jeden notář neměl k dispozici na internetových stránkách NKČR, ze kterých byla data k odeslání stažena, k dispozici. Pro další analýzu a grafické znázornění celkových i dílčích výsledků se bude pracovat s počtem 66 obeslaných notářů za NK pro hl. m. Prahu.

- – Celkový počet notářů v regionální notářské komoře
- – Počet odpovědí v dotazníku pro danou regionální notářskou komoru

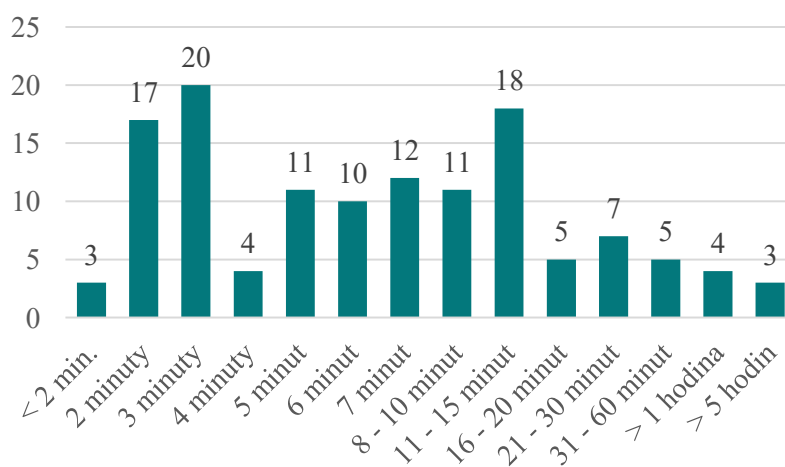

Po vypršení času pro vložení odpovědi bylo získáno celkem 130 vyplněných dotazníků. Tato data byla z prostředí MS Forms exportována (stažena) do souborů MS Excel rozdělených dle jednotlivých dotazníků – příslušejících jednotlivým regionálním notářským komorám. Získaná data tak mohou sloužit k porovnání rozdílů napříč republikou. Všechny osm souborů bylo poté sloučeno do jedné excelové tabulky pro zpracování a analýzu.

Shromažďování odpovědí bylo v rámci regionálních notářských komor anonymní, doplňující informace MS Forms umožnily pouze vyhodnocení doby, po kterou měl respondent formulář otevřený. V následující tabulce a grafu je vyhodnocení tohoto času, které potvrzuje, že průměrná doba vyplnění dotazníku byla 12 minut (pokud vyloučíme extrémní hodnoty na obou stranách časové osy).

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
< 2 min.	3	1			1	1			
2 minuty	17	5	5			4	2	1	
3 minuty	20	2	4		2	3	2	4	3
4 minuty	4	1			1		1		1
5 minut	11	2	3	1	1	1	2		1
6 minut	10	3	2			1	1	2	1
7 minut	12	2	5		1	1		2	1
8 - 10 minut	11	3	5					3	
11 - 15 minut	18	5	5	2	3		1	1	1
16 - 20 minut	5		1		1	1		1	1
21 - 30 minut	7	1	1			1	2	1	1
31 - 60 minut	5	1		1	1		1		1
> 1 hodina	4						1	1	2
> 5 hodin	3			1	1		1		

Největší doby vyplňování dotazníku (více než 1 hodina, maximum 144:25:24) je zcela pravděpodobně daná otevřenou a zapomenutou záložkou prohlížeče než prací na odpovědích.

3.8. Výzkumné otázky

Výsledkem zpracování cílů výzkumu (kap. 3.1), prací na obsahu dotazníku (kap. 3.4) a jeho technickém provedení (kap. 3.5) bylo celkem osmnáct otázek. Z toho patnáct otázek (číslo 1 až 15) bylo uzavřeného typu s výběrem předem definovaných hodnot odpovědí a tři otázky (číslo 16 až 18) byly otevřeného typu s volným textem respondenta. U otevřených otázek nebyla stanovena minimální ani maximální délka odpovědi.

Otázky byly kladeny tak, aby kvalifikovaným odhadem bylo možné získat potřebná data k celkovému objemu skončených dědických řízení za dané období.

Ve dvou oblastech bylo zvažováno více způsobů dotazování. Jedná se o:

- otázky číslo 6,7 a 8 – forma vyhotovení soupisu pozůstalosti, u kterých bylo zvažováno užití varianty jednoduchého dotazu „Nejčastější forma vyhotovení soupisu pozůstalosti je: <výběr 3 možností>“ nebo nakonec zvolené varianty tří za sebou jdoucích otázek s odpovědí v procentním vyjádření. Podrobnější sběr dat (varianta tří na sobě sice navazujících, ale nezávislých otázek) byla vyhodnocena jako přesnější. V dílčích dotazech se tak mohla lépe projevit rozdílnost využití možných forem vyhotovení soupisu pozůstalosti; navíc lze výsledek poměrů zhruba kontrolovat, protože součet procent v těchto 3 otázkách by ideálně měl vyjít rovných 100 %.

Číslo	Otázka	Výběr z hodnot
1.	Dědicové ví o existenci výhrady soupisu pozůstalosti (dále jen „VSP“) ještě před zahájením dědického řízení. [rámcově, v procentech případů]	0 %, 10 %, 20 %, ...,100 %
2.	Dědicové, kteří ví o existenci VSP před zahájením dědického řízení, se o ní dozvěděli	<ul style="list-style-type: none"> • od svého právního zástupce • ze sdělovacích prostředků/samostudiem • od rodinných příslušníků/ostatních dědiců/známých • nevím
3.	O VSP jako soudní komisař účastníky řízení	<ul style="list-style-type: none"> • poučím a soupis pozůstalosti provádím automaticky • poučím a uplatnění vždy doporučuji • poučím a od uplatnění spíše odrazuji • pouze poučím, tj. nedoporučuji ani neodrazuji
4.	V kolika řízeních dědicové uplatní VSP? [rámcově, v procentech případů]	0 %, 10 %, 20 %, ...,100 %
5.	Dědici, kteří po vyrozumění uplatní VSP, ji uplatní zpravidla na základě	<ul style="list-style-type: none"> • doporučení advokáta • doporučení notáře • vlastního rozhodnutí • nevím
6.	Při uplatnění VSP dědici má soupis pozůstalosti formu soupisu pozůstalosti vyhotoveného notářem [rámcově, v procentech případů]	0 %, 10 %, 20 %, ...,100 %
7.	Při uplatnění VSP dědici má soupis pozůstalosti formu seznamu pozůstalostního majetku vyhotoveného správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici [rámcově, v procentech případů]	0 %, 10 %, 20 %, ...,100 %
8.	Při uplatnění VSP dědici má soupis pozůstalosti formu společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku [rámcově, v procentech případů]	0 %, 10 %, 20 %, ...,100 %
9.	Pokud dědicové uplatní VSP, trvají na provedení soupisu pozůstalosti notářem [rámcově, v procentech případů]	0 %, 10 %, 20 %, ...,100 %
10.	V kolika případech dědicům nesvědčí VSP? [rámcově, v procentech případů]	0 %, 10 %, 20 %, ...,100 %
11.	Dle Vašeho názoru je pro dědice bez předchozího poučení notářem institut VSP	<ul style="list-style-type: none"> • dobře pochopitelný • spíše pochopitelný • spíše nepochopitelný • obtížně pochopitelný

12.	Myslíte si, že institut VSP je nadužíván?	<ul style="list-style-type: none"> • ANO • NE, je využíván přiměřeně • NE, je využíván nepřiměřeně málo
13.	Stávající úpravu odpovědnosti za dluhy pozůstalosti, oproti předchozí právní úpravě, hodnotím	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivně • Spíše pozitivně • Spíše negativně • Negativně
14.	Myslíte si, že institut VSP plní svou předpokládanou funkci?	<ul style="list-style-type: none"> • Výborně • Dobře • Dostatečně • Nedostatečně
15.	Myslíte si, že institut VSP by měl být nahrazen režimem dle předchozí právní úpravy?	<ul style="list-style-type: none"> • ANO • NE
16.	Proč by měl být nahrazen?	{otevřená otázka – volný text odpovědi}
17.	Jaké změny by podle Vás institut VSP potřeboval?	{otevřená otázka – volný text odpovědi}
18.	Váš osobní názor na institut VSP z hlediska praktického využití v současné době.	{otevřená otázka – volný text odpovědi}

3.9. Výsledky dotazníkového šetření

V následujících odstavcích výsledků dotazníkového šetření jsou pro větší přehlednost textu uvedeny dotazníkové otázky „barevně zvýrazněné“. Citace části (a v některých případech i celé) odpovědi otevřených otázek (číslo 16 až 18) nebo samostatných emailových zpráv; jsou uvedeny „barevně zvýrazněné tučně kurzívou“, vždy s odkazem na číslo respondenta a bez dodatečné jazykové a grafické úpravy.

Ze získaných odpovědí jednotlivých notářských kanceláří bylo možné zpracovat následující výsledky dotazníkového šetření.

3.9.1. Otázka č. 1 – Obecné povědomí VSP

Dědicové ví o existenci výhrady soupisu pozůstalosti (dále jen „VSP“) ještě před zahájením dědického řízení.

První otázka dotazníku míří na zjištění celkové obecného povědomí o institutu výhrady soupisu a práva na jeho uplatnění mezi dědici napříč celou Českou republikou. S ohledem na složitost tématu není institut VSP příliš znám nebo zmiňován v médiích. S výjimkou odborněji zaměřených internetových médií a serverů (např. epravo.cz, cfoworld.cz) je institut výhrady soupisu pozůstalosti uváděn téměř jednotně jako bulvární téma dluhů. O čemž svědčí již titulky těchto článků – „Dluhová kostlivci“, „Peklo dluhů“ či „Tomu nerozumí babička z Vysočiny“. Je zajímavé, že většina veřejně dostupných článků nebo televizních pořadů vyšla

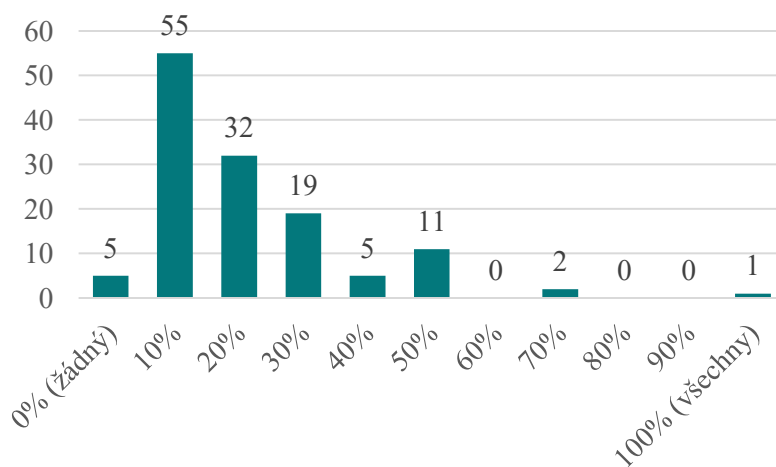
v relativně krátkém období v roce 2017.²⁹⁹ Dle těchto výsledků lze očekávat, že obecná povědomost o výhradě soupisu pozůstalosti bude velmi malá.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
0 % (žádný)	5	1	1				3		
10 %	55	11	13	5	6	6	4	4	6
20 %	32	5	8		1	5	2	6	5
30 %	19	4	5		2	1	2	3	2
40 %	5	1	1			1	1	1	
50 %	11	4	3		2			2	
60 %	0								
70 %	2				1		1		
80 %	0								
90 %	0								
100 % (všichni)	1						1		
	130	26	31	5	12	13	14	16	13

Tomuto očekávání odpovídá i výsledek výzkumu, ze kterého vyplývá, že naprostá většina dědiců (řádově 80 %) se s výhradou soupisu pozůstalosti setká poprvé až v rámci dědického řízení, jehož jsou účastníky řízení.

²⁹⁹ Jedná se o novinové články a televizní pořady, které jsou snadno dostupné (umístěné na prvních dvou stránkách) v hlavních internetových vyhledávačích v České republice (Google, Seznam, Microsoft Bing).

Mezi jednotlivými regionálními komorami jsou nepodstatné rozdíly, jednu výjimečnou odpověď „100 % (všichni)“ lze vysvětlit (nejpravděpodobněji) chybou při zadávání odpovědi.

3.9.2. Otázka č. 2 – Zdroj informací

Dědicové, kteří ví o existenci VSP před zahájením dědického řízení, se o ní dozvěděli...

V této otázce byly předem připravené odpovědi, respondenti mohli vybrat právě jednu z těchto variant. Bulvární zpracování výhrady soupisu pozůstalosti ve sdělovacích prostředcích (viz předchozí kapitola) se projevilo i na zdrojích, ze kterých čerpají dědicové informace.

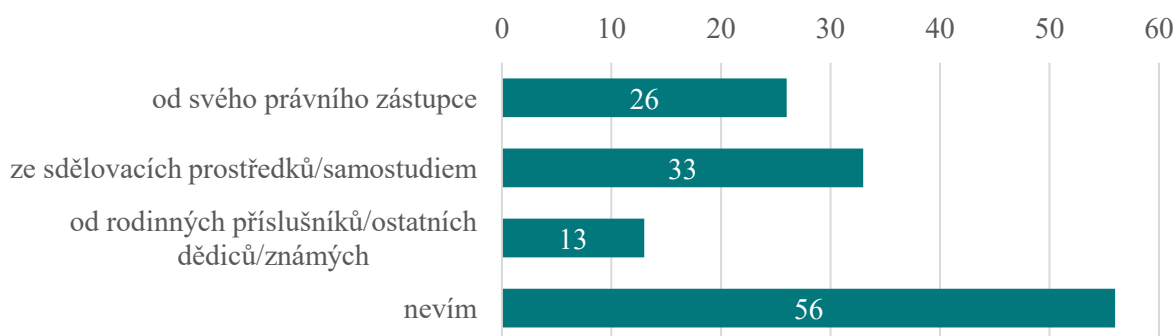
Z pohledu vyvození závěrů k této otázce se zpětně jeví vhodnější rozdělení druhé odpovědi do dvou samostatných na „samostudium“ a „ze sdělovacích prostředků“. Pokud druhou odpověď rozdělíme hypoteticky na polovinu pro samostudium a polovinu na sdělovací prostředky je výsledek šetření očekávaný – v oblasti seznamování s výhradou soupisu pozůstalosti dominují právní zástupci se zhruba 1/5 celkového podílu.

Při započtení obecné známosti VSP se tedy jedná o cca 4 % účastníků dědického řízení. Sdělovací prostředky, samostudium a příbuzní / známi tvoří každý zhruba 1/10 celkového podílu, tedy méně než 4 % účastníků.

Poslední varianta odpovědi – nevím – odpovídá svým zastoupením téměř 50 % očekávání, protože téma, z jakého zdroje se o výhradě soupisu pozůstalosti dozvěděl je spíše konverzační a na postup celého řízení nemá vliv, anebo je také možné, že tato informace notáře ani nezajímá a účastník řízení ji sám neřekne.

V odpovědích jednotlivých regionálních komor jsou sice rozdíly v rozložení jednotlivých odpovědí (např. NK v Brně vs. NK v Praze) nevymykají se ale z celkového charakteru.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
od svého právního zástupce	26	3	7	3		3	4	4	2
ze sdělovacích prostředků/samostudiem	33	5	11		6	3		5	3
od rodinných příslušníků/ostatních dědiců/známých	13	3	1	1	3	1	1	2	1
nevím	56	14	12	1	3	6	8	5	7
bez odpovědi	2	1					1		

3.9.3. Otázka č. 3 – Postup notářské kanceláře

O VSP jako soudní komisař účastníky řízení...

Třetí dotazníková otázka patří k těm nejzávažnějším, protože její odpovědi charakterizují obvyklý postup dané notářské kanceláře. V kombinaci s malým povědomím o výhradě soupisu pozůstalosti mezi veřejností (kapitola 3.9.1) je postup notářské kanceláře určující pro to, zdali a jak bude tento institut využit.

V rámci doprovodným emailových zpráv bylo také obdrženo několik výhrad k této otázce. Jako vzor těchto výhrad lze užít tuto citaci: *„Notář má v pozůstalostním řízení postavení soudního komisaře, tj. je v roli soudce prvního stupně. Soud pak nemá co*

účastníkům řízení vnucovat svůj názor o správnosti či nesprávnosti určitého hmotněprávního jednání. Pouze je poučí o jeho následcích“³⁰⁰.

Z celkových odpovědí jsou upřednostňované postupy notářských kanceláří ve většině případů následující:

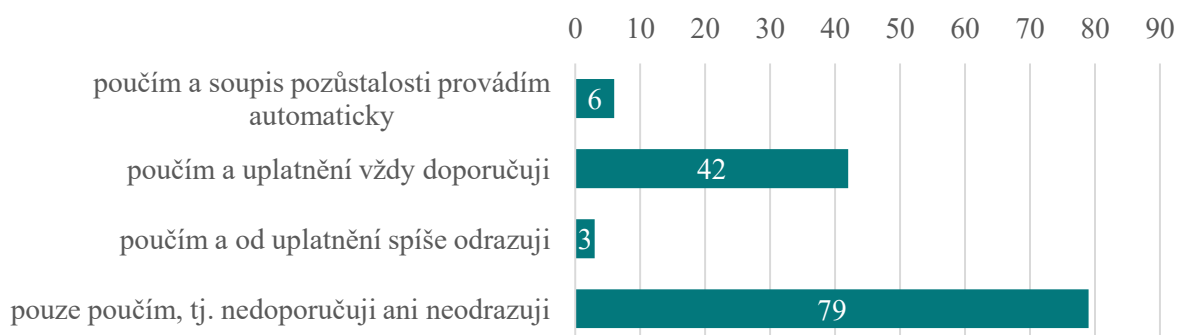
- jednoznačně převažuje postup, kdy více než 60 % kanceláří klienty poučí, užití výhrady soupisu pozůstalosti ani nedoporučuje ani od něj neodrazuje,
- druhým nejčastějším postupem je poučení s doporučením uplatněním výhrady soupisu pozůstalosti, které provádí více než 30 % notářských kanceláří,
- v malém procentu případů, pak provádí VSP automaticky (5 %), případně od něj odrazuje (2 %).

V uplatňovaném postupu jsou ale vidět mezi jednotlivými regionálními komorami relativně velké rozdíly. Jednotlivé notářské kanceláře NK v Hradci Králové, NK v Plzni, NK v Praze a NK v Ústí nad Labem provádí soupis pozůstalosti automaticky. Jedna notářská kancelář NK v Ostravě také uvádí automatické provádění VSP, jedná však pravděpodobně o chybu (viz následující kapitola), ale naopak tři kanceláře NK v Brně, že od uplatnění odrazují.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
poučím a soupis pozůstalosti provádím automaticky	6				1	1	2	1	1
poučím a uplatnění vždy doporučuji	42	9	5		4	5	8	6	5
poučím a od uplatnění spíše odrazuji	3		3						
pouze poučím, tj. nedoporučuji ani neodrazuji	79	17	23	5	7	7	4	9	7

³⁰⁰ E-mailová korespondence s notářskou kanceláří ze dne 5.10.2022

Pro lepší využití dotazníkového šetření se zpětně jeví jako škoda, že nebyla dána možnost tuto otázku notáři okomentovat, a tak případně vysvětlit nebo jakkoliv jimi doplnit jejich zapsanou odpověď.

V otevřené otázce č. 18 bylo k tomuto tématu uvedeno ještě upřesněno, že doporučení také může být podmíněno situací zůstavitele *„vždy doporučím pokud to z obsahu spisu je důvodné - např. podnikání, jiné dluhy. Jinak jsem neutrální.“*³⁰¹ nebo *„O VSP jako soudní komisař účastníky řízení pouze poučuji, a) v některých případech je povinnost provádět soupisu (pro výpočet povinného dílu, osoba nezletilá, omezena ve svéprávnosti) b) v některých případech poradím“*³⁰².

3.9.4. Otázka č. 4 – Poměr uplatnění VSP

V kolika řízeních dědicové uplatní VSP?

Tuto otázku hodnotím jako stěžejní, protože je zcela na dědici, zda výhradu soupisu pozůstalosti uplatní nebo nikoli. Přestože je zde možné ovlivnění od dalších osob, každý dědic se musí rozhodnout dobrovolně sám. Proto by mohly být odpovědi na tuto otázku vnímány jako nejdůležitější pro zhodnocení, zda a v jaké míře je institut VSP v praxi využíván.

Uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti je zcela jednoznačně podmíněno zvoleným postupem dané notářské kanceláře. Zejména porovnáním odpovědí jednotlivých respondentů na první, třetí a čtvrtou otázku je možné tento závěr potvrdit.

Všichni respondenti uvádějící ve třetí odpovědi „poučím a soupis pozůstalosti provádím automaticky“ v souladu s touto odpovědí také uvádí 100 % uplatnění VSP. Jedinou výjimkou

³⁰¹ Odpověď respondenta číslo 1.

³⁰² Odpověď respondenta číslo 42.

je jedna z notářských kanceláří NK v Ostravě, která VSP provádí automaticky, ve čtvrté odpovědi však uvádí pouze 10 % provedení.

Postup notářské kanceláře	Uplatnění VSP									
	10 %	20 %	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
poučím a soupis pozůstalosti provádím automaticky	1									5

Stejně tak notářské kanceláře odrazující od uplatnění VSP uvádí poměr uplatnění dvakrát 10 a jedenkrát 20 %.

Postup notářské kanceláře	Uplatnění VSP									
	10 %	20 %	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
poučím a od uplatnění spíše odrazuji	2	1								

I v ostatních dvou případech je zřetelný vliv zvoleného postupu notářské kanceláře na výsledné uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti. Většina klientů se řídí doporučením notáře; pokud takové doporučení nezazní lze z výsledků dotazníku odvodit, že ho většina klientů „chápe“ jako „nedoporučení“.

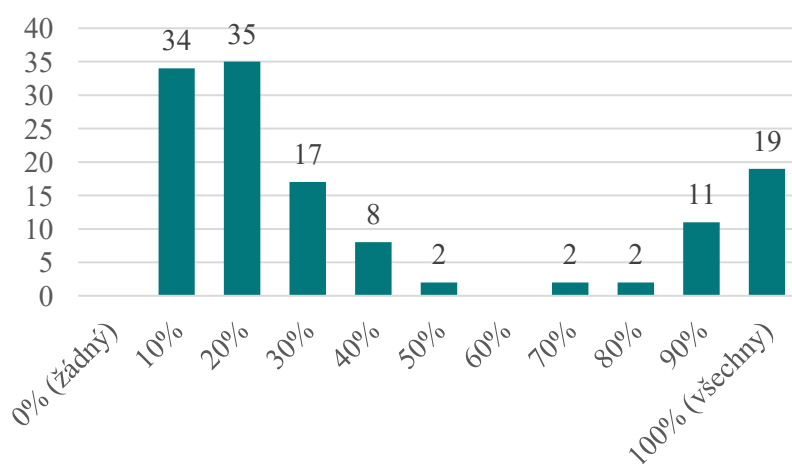
Postup notářské kanceláře	Uplatnění VSP									
	10 %	20 %	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
poučím a uplatnění vždy doporučuji	4	3	6	2			1	2	10	14
pouze poučím, tj. nedoporučuji ani neodrazuji	27	31	11	6	2		1		1	

Regionální rozdíly plně odpovídají výše uvedeným závislostem odpovědí na tuto otázku a výsledky odpovědí na otázku číslo tři.

V následující tabulce a grafu jsou uvedeny přehledně výsledky za celou Českou republiku a v tabulce také jejich rozdělení dle regionálních notářských komor.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
0 % (žádný)									
10 %	34	6	13	3	4	1		6	1
20 %	35	6	14	2	2	2	3	1	5
30 %	17	3	4		2	3	2	2	1
40 %	8	3			1	2		1	1
50 %	2	1				1			
60 %									
70 %	2	1						1	
80 %	2	2							
90 %	11	3			1	1	3	3	
100 % (všechny)	19	1			2	3	6	2	5
	130	26	31	5	12	13	14	16	13

Zejména z grafického zobrazení výsledků vynikne výrazný tvar nerovnostranného U – ze kterého vyplývá, že výhrady soupisu pozůstalosti buď nejsou uplatňována vůbec či skoro vůbec nebo naopak uplatňována vždy či téměř vždy.

3.9.5. Otázka č. 5 – Doporučení uplatnění VSP

Dědici, kteří po vyrozumění uplatní VSP, ji uplatní zpravidla na základě ...

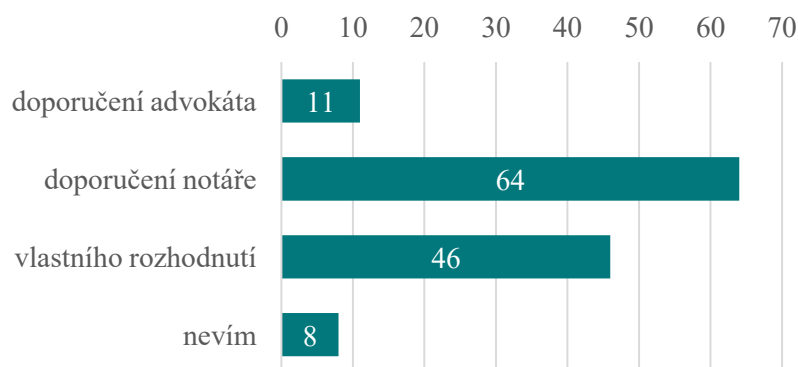
Z hlediska vnitřních závislostí navazuje tato otázka na otázku číslo 3 – postup notářské kanceláře. Praktické výsledky, i když nejsou úplně jednoznačné, potvrzují závislost postupu notářské kanceláře na tom, jak se jednotliví účastníci řízení rozhodnou.

Všichni respondenti uvádějící ve třetí odpovědi „poučím a soupis pozůstalosti provádím automaticky“ také (statisticky správně) uvádí jako důvod doporučení notáře. I zde se projevil soulad mezi odpověďmi na jednotlivé otázky:

- notářské kanceláře, které dědice pouze poučí, si stejně uvědomují jejich částečné ovlivnění, protože zhruba ve 1/3 případů je uveden důvod „doporučení notáře“,
- srovnatelně tak notářské kanceláře doporučující uvádí zhruba 1/3 VSP „z vlastního rozhodnutí“,
- celkem 8 notářských kanceláří odpovědělo, že neví, na základě čeho se dědici rozhodují pro uplatnění VSP.

	Celkem	poučím a od uplatnění spíše odrazuji	poučím a VSP provádím automaticky	poučím a uplatnění vždy doporučuji	pouze poučím
doporučení notáře	64	2	6	29	27
doporučení advokáta	11	1		1	9
vlastního rozhodnutí	46			12	34
nevím	8				8
bez odpovědi	1				1

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
doporučení advokáta	11	4	3			2		2	
doporučení notáře	64	5	13	4	8	7	10	6	11
vlastního rozhodnutí	46	15	10	1	4	4	4	7	1
nevím	8	2	4					1	1
bez odpovědi	1		1						

3.9.6. Vnitřní kontrola otázek č. 6 až 8

6 – Při uplatnění VSP dědici má soupis pozůstalosti formu soupisu pozůstalosti vyhotoveného notářem

7 – Při uplatnění VSP dědici má soupis pozůstalosti formu seznamu pozůstalostního majetku vyhotoveného správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici

8 – Při uplatnění VSP dědici má soupis pozůstalosti formu společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku

Pro otázky č. 6, 7 a 8 byla nejprve provedena kontrola součtu jednotlivých variant. Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.8, bylo toto téma rozděleno do tří za sebou jdoucích otázek právě z důvodů lepšího vyhodnocení. Do dalšího hodnocení byly zařazeny pouze odpovědi, u kterých byl součet dílčích procent rovný 100 procentům.

Variantně použitý interval povolené chyby respondenta v rozmezí 90 až 110 procent způsobilý velký rozptyl variant.

Součet otázek 6,7,8	Počet odpovědí	Vyřazeno	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
100 %	99	Ne	99	22	26	4	10	10	8	11	8
90 %	5	Ano	31		2		1	1		1	
110 %	9			2	2		2	3			
120 %	4			1	1			1	1	1	
150 %	2				1				1		
180 %	1			1	1			1	1	1	
190 %	5							1			
200 %	4								1	3	
280 %	1									1	
Počty vyřazených				4	5	1	2	3	6	5	5
Poměr vyřazených				15 %	16 %	20 %	17 %	23 %	43 %	31 %	38 %

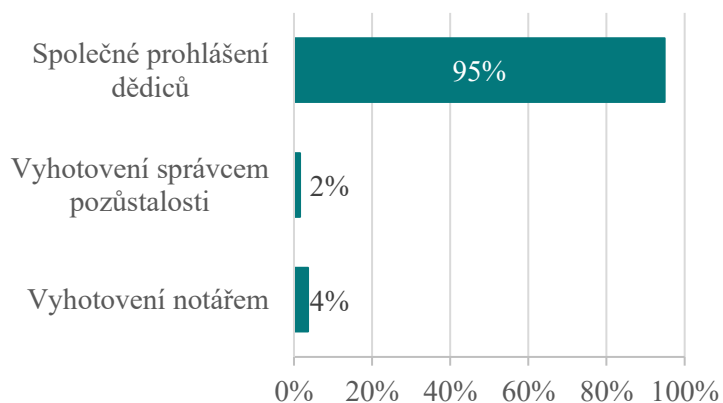
Z celkových 130 odpovědí, je tedy dále zpracováno 99, u vyřazených 31 odpovědí je možná chyba zadání odpovědi (překlep) nebo jiné pochopení otázky. V obou případech by tyto výsledky, i když minoritní, ovlivňovaly celkové zhodnocení. Nevýhodou tohoto postupu však je, že u dílčích výsledků NK v Plzni, v Praze a v Ústí nad Labem dojde k velkému omezení platných odpovědí (v rozsahu třetiny až téměř poloviny odpovědí).

Celkové zpracování takto očištěných výsledků, tedy bez rozdělení na jednotlivé notářské komory, je uvedeno v následující tabulce.

Vyhotovení notářem	Vyhotovení správcem pozůstalosti	Společné prohlášení dědiců	Počet odpovědí
0 %	0 %	100 %	51
10 %	0 %	90 %	26
10 %	10 %	80 %	7
0 %	10 %	90 %	7
90 %	0 %	10 %	2
10 %	20 %	70 %	1
50 %	0 %	50 %	1
80 %	10 %	10 %	1
0 %	30 %	70 %	1
0 %	80 %	20 %	1
100 %	0 %	0 %	1

Z ní vyplývá, že nejčastější poměr mezi jednotlivými variantami vyhotovení soupisu pozůstalosti je:

- společné prohlášení dědiců – zcela dominantní s 95 % případů,
- vyhotovení notářem – je doplňkovou variantou s necelými 4 % a
- vyhotovení správcem pozůstalosti je zbývající 1 %.

Konkrétní hodnoty jsou zatíženy velkou statistickou chybou danou očištěním hodnot, celková dominance společného prohlášení dědiců je však nesporná.

Postup notářské kanceláře (viz otázka č. 3) nemá na provedení soupisu patrný vliv. Tedy i u kanceláří doporučujících uplatnění VSP je v naprosté většině případů provedení společným prohlášením dědiců. Lze tedy z toho vyvodit, že doporučení notářem není motivováno ekonomickým zájmem toto vyhotovení provést, a je tedy možné ho pokládat za objektivní.

3.9.7. Otázka č. 6 – Vyhotovení notářem

Při uplatnění VSP dědici má soupis pozůstalosti formu soupisu pozůstalosti vyhotoveného notářem

Pro dědice je tato forma vyhotovení soupisu pozůstalosti sice nejjednodušší, ale za to cenově nejdražší. Je možné, že proto není v pozůstalostním řízení uplatňována v takovém měřítku, jaký by mohl být očekáván.

Odpověď, že v žádném pozůstalostním řízení (tedy v 0 % případů) za dané období neměly soupis pozůstalosti vyhotovený notářem zadalo 60 notářských kanceláří. Druhá nejčastější odpověď s 34 hodnotou byla, že vyhotovení soupisu je prováděna notářem v 10 % řízeních. Je zajímavé, že jednu nebo druhou variantu odpovědi (0 % a 10 %) zadala ve všech regionálních komorách napříč Českou republikou alespoň 1 notářská kancelář. Z takového rozložení se dá dovodit, že se nejedná o výkyv ale spíše o ustálenou praxi.

Očištěné výsledky (viz kap. 3.9.6) značí, že pásmo od 20 % do 70 % případů této formy soupisu je zcela prázdné, s výjimkou jedné notářské kanceláře v Brně, jež uvádí stejný poměr 50 % vyhotovení soupisu pozůstalosti notářem a formou společného prohlášení dědiců.

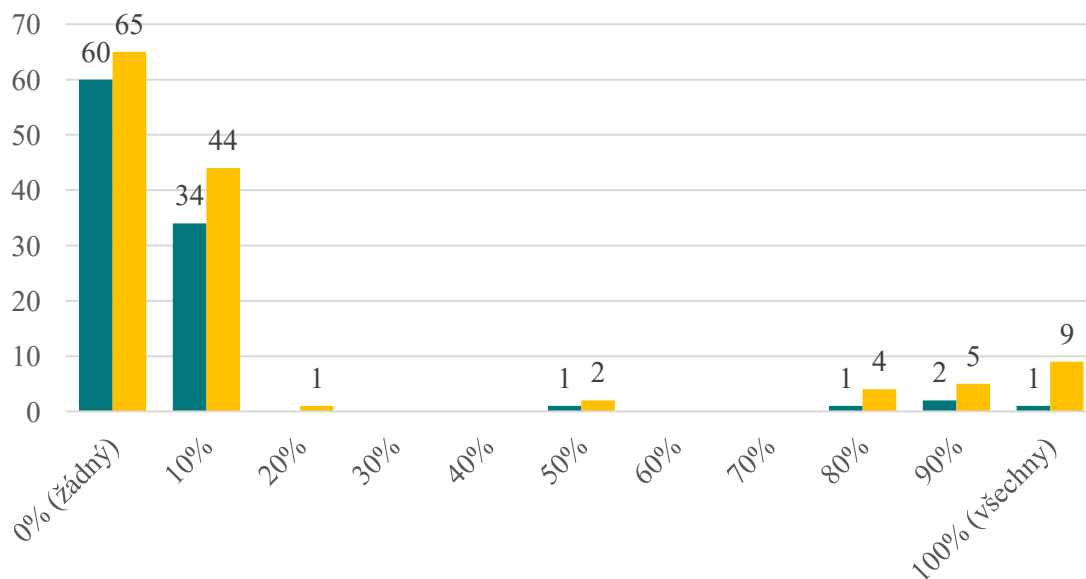
Je zvláštností převažujícího vyhotovení notářem (80-100 %, jedna notářská kancelář v NK pro hl.m. Prahu a tři v NK v Brně), že shodně uvádí „pouhé“ poučení dědice

tj. „nedoporučuje ani neodrazuje“ (viz kap. 2.3.1) a mají nízkou míru uplatnění VSP – konkrétně 10-30 % (viz kap. 2.3.2).

	Celkem	Původních odpovědí								
			NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
0 % (žádný)	60	65	10	14	3	9	5	7	7	5
10 %	34	44	11	8	1	1	5	1	4	3
20 %		1								
30 %										
40 %										
50 %	1	2		1						
60 %										
70 %										
80 %	1	4	1							
90 %	2	5		2						
100 % (všechny)	1	9		1						
	99	130	22	26	4	10	10	8	11	8

Rozložení odpovědí po jednotlivých notářských komorách je celkově velmi podobné a potvrzuje, že výhrada soupisu je prováděna po celé České republice stejně.

V následujícím grafu jsou pro vzájemné porovnání uvedeny jak počty odpovědí zpracovaných (■), tak i všech (■).

Zejména v grafickém zobrazení je patrný převis nekonzistentních odpovědí v pásmu 80 až 100 %. Velmi pravděpodobně zde mohl hrát roli krátký čas vyplňování – 2/3 těchto odpovědí byly z dotazníků vyplněných za méně než 6 minut (viz kap. 3.7). Druhým možným vysvětlením je, že v těchto případech byly otázky 6 až 8 pochopeny respondenty jinak, než byl původní záměr.

3.9.8. Otázka č. 7 – Vyhotovení správcem pozůstalosti

Při uplatnění VSP dědici má soupis pozůstalosti formu seznamu pozůstalostního majetku vyhotoveného správcem pozůstalosti a potvrzeným všemi dědici

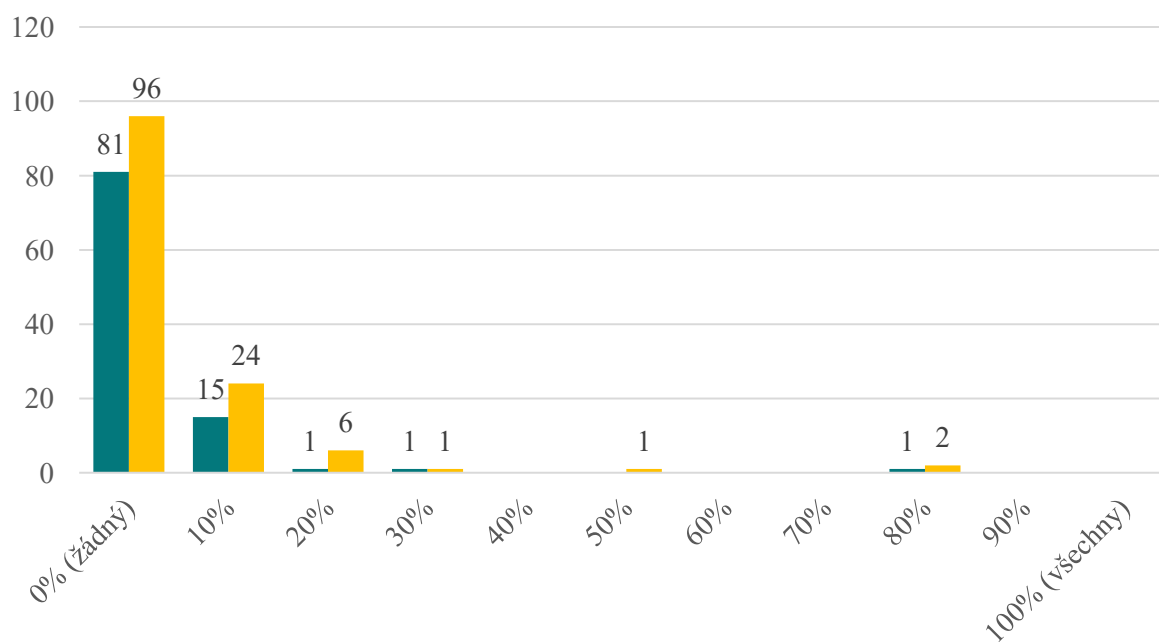
Zcela zřejmé je, že tato forma vyhotovení soupisu pozůstalosti není téměř užívána. V interpretaci následující statistiky je potřeba brát v úvahu také velkou statistickou chybu související s malým počtem odpovědí.

	Celkem	Původních odpovědí	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
0 % (žádný)	81	96	14	25	4	10	9	6	6	7
10 %	15	24	8				1	2	3	1
20 %	1	6							1	
30 %	1	1		1						
40 %										
50 %		1								
60 %										
70 %										
80 %	1	2							1	
90 %										
100 % (všechny)										
	99	130	22	26	4	10	10	8	11	8

Stejně jako v předchozím případě vyhotovení soupisu notářem, je rozložení odpovědí po jednotlivých notářských komorách velmi podobné a potvrzuje jednotný přístup v celé České republice.

Stejně tak lze z grafického srovnání zpracovaných (■) a všech (■) odpovědí vyvodit stejný závěr z odpovědí v pásmu 80 až 100 %.

3.9.9. Otázka č. 8 – Společným prohlášením dědiců

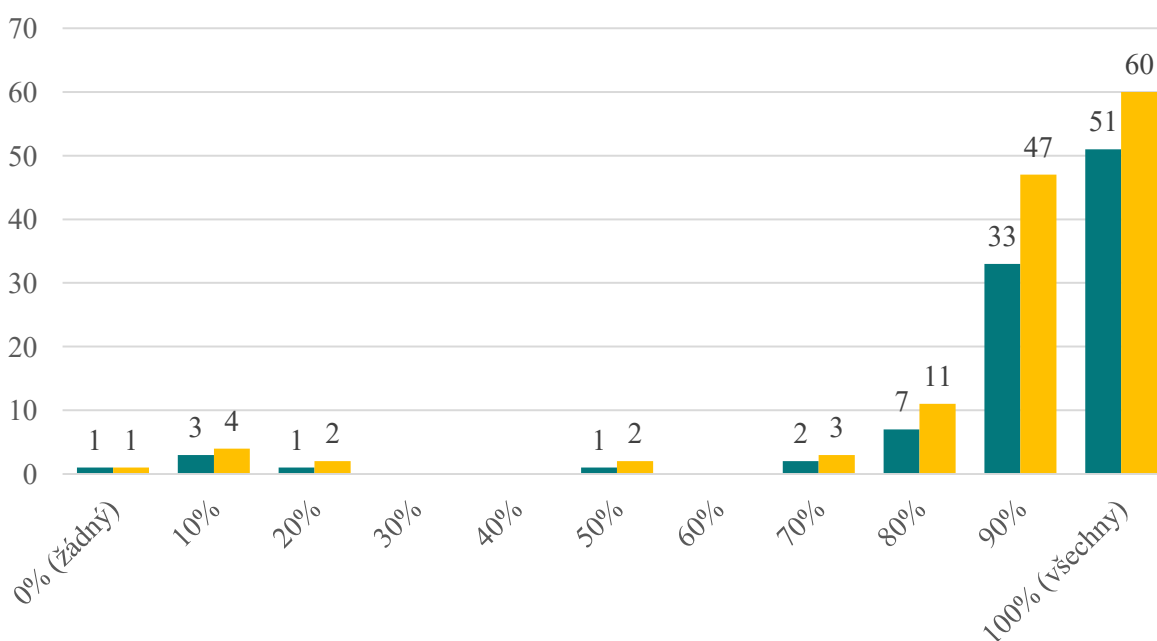
Při uplatnění VSP dědici má soupis pozůstalosti formu společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku

Z odpovědí (celkových i očištěných) je patrné, že forma společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku je zcela nejpoužívanějším provedením.

	Celkem	Původních odpovědí	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
0 % (žádný)	1	1		1						
10 %	3	4	1	2						
20 %	1	2						1		
30 %										
40 %										
50 %	1	2		1						
60 %										

	Celkem	Původních odpovědí	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
70 %	2	3		1					1	
80 %	7	11	5						1	1
90 %	33	47	8	8	1	1	6	3	4	2
100 % (všechny)	51	60	8	13	3	9	4	5	4	5
	99	130	22	26	4	10	10	8	11	8

I tato forma vyhotovení soupisu pozůstalosti má velmi podobné rozložení odpovědí po notářských komorách a potvrzuje prakticky jednotný přístup v celé České republice. Také vzájemné porovnání počtů zpracovaných (■) a všech (■) odpovědí vede na shodné zdůvodnění převisu nekonzistentních odpovědí. Ze zřejmých důvodů se liší pouze pásmo 0 až 20 %.

3.9.10. Otázka č. 9 – Požadavek vyhotovení notářem

Pokud dědicové uplatní VSP, trvají na provedení soupisu pozůstalosti notářem

Tato otázka byla zvolena jako doplňující k předchozí trojici. Měla vyčíslit případy, kdy dědicové trvají na provedení notářem i když by mohl být soupis nahrazen společným prohlášením dědiců, případně by soupis mohl vyhotovit jejich správce pozůstalosti.

Z praktického rozboru odpovědí ale vyplývá, že ji lze spíše interpretovat jako nezávislou kontrolou předchozích odpovědí. Pokud se uplatní kontrola popsaná v kapitole 3.9.6, jsou pak výsledky zcela jednoznačné.

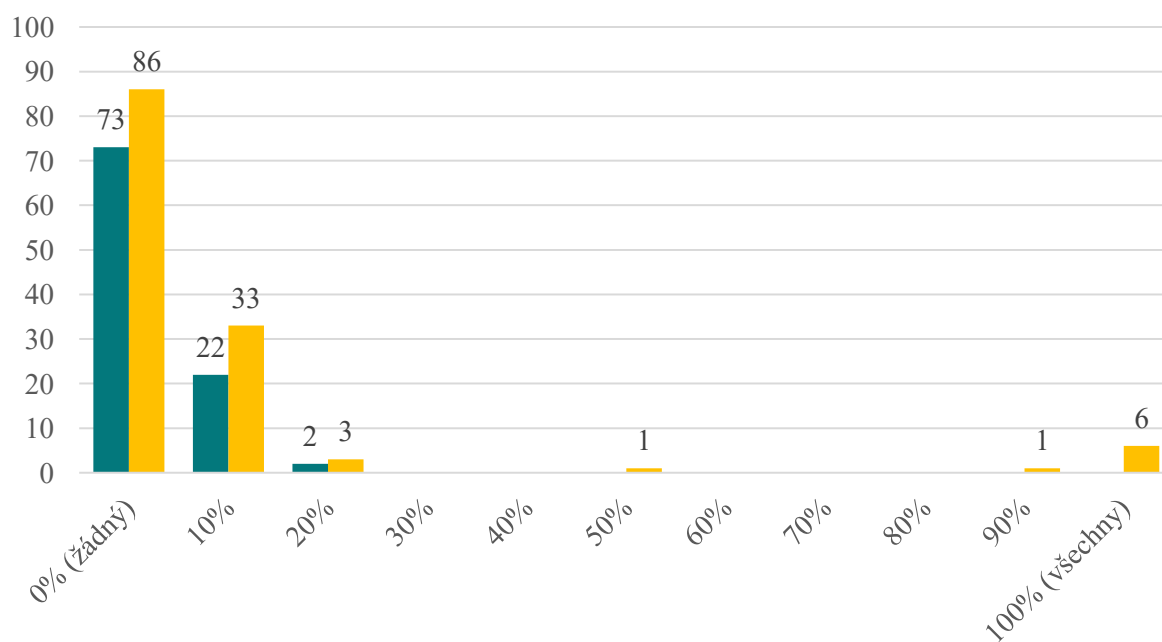
	Celkem	Původních odpovědí	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
0 % (žádný)	73	86	15	17	3	9	8	6	9	6
10 %	22	33	6	8	1	1	2	1	1	2
20 %	2	3	1						1	
30 %										
40 %										
50 %		1								
60 %										
70 %										
80 %										
90 %	1	1						1		
100 % (všechny)	1	6		1						
	99	130	22	26	4	10	10	8	11	8

Naprostá většina odpovědí je v pásmu 0 až 10 %. Původní menšinové odpovědi (7) notářských kanceláří, které uvedly rozsah požadavků dědiců na vyhotovení soupisu notářem 90 až 100 % byly uplatněním kontroly z vyhodnocení téměř vyloučeny. Ve zbývajících (2) případech se střetává několik protichůdných odpovědí na otázky číslo 5 až 9:

- č 5 – v obou případech doporučeno notářem
- č. 9 – v 90 resp. 100 % je dědici požadováno vyhotovení notářem
- č.6 – počet vyhotovení notářem je 0 resp. 10 %

Vzhledem k výše uvedenému je možné obě odpovědi (90 a 100 %) vyloučit.

Ve grafu jsou uvedené všechny odpovědi (■) a výše uvedenou kontrolou očištěné odpovědi (■), tedy již bez jedné odpovědi 90 % a jedné odpovědi 100 %.

3.9.11. Otázka č. 10 – VSP nesvědčí dědicům

V kolika případech dědicům nesvědčí VSP?

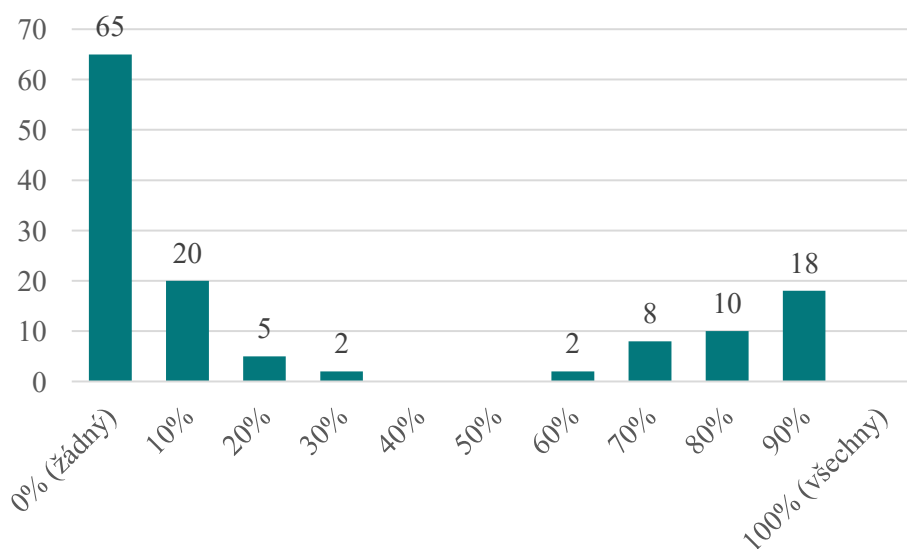
Tato otázka zkoumá počet případů, kdy dědic či dědicové chtěli uplatnit výhradu soupisu pozůstalosti, ale ze zákonných důvodů jim výhrada nesvědčí a nemohou ji tak uplatnit.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
0 % (žádný)	65	12	10	3	7	6	8	9	10
10 %	20	4	4		1	5	3	3	
20 %	5	2	1		1				1
30 %	2		1					1	
40 %									
50 %									
60 %	2	2							

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
70 %	8	1	3			2	1		1
80 %	10	2	5				1	1	1
90 %	18	3	7	2	3		1	2	
100 % (všechny)									
	130	26	31	5	12	13	14	16	13

Z výsledků šetření vyplývá, že nemalá část dědických řízení nemůže uplatnit výhradu soupisu pozůstalosti z právních důvodů, není však většinová.

Zajímavostí získaných odpovědí je výrazné rozdělení do krajních poloh stupnice; pro seriózní vysvětlení příčin tohoto úkazu je však málo podkladů.

3.9.12. Otázka č. 11 – Pochopitelnost VSP bez předchozího poučení

Dle Vašeho názoru je pro dědice bez předchozího poučení notářem institut VSP ...

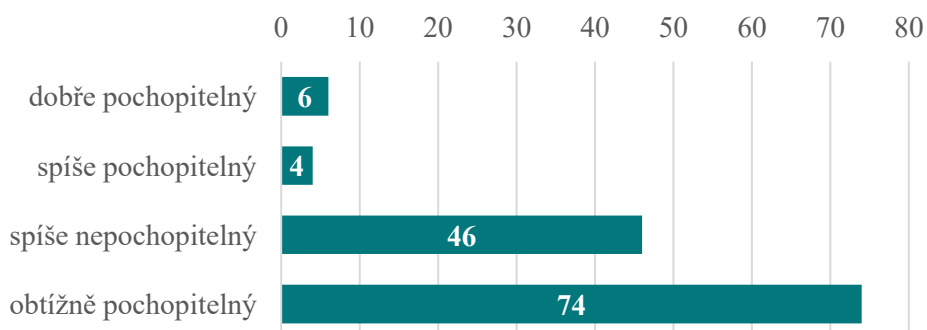
Notář má vůči účastníkům dědického řízení ohledně (ne)uplatnění výhrady soupisu dědici poučovací povinnost, a to bez ohledu na to, zda se účastníci s tímto institutem již setkali nebo nikoliv. V pořadí jedenáctou otázkou bylo zkoumáno, v jaké míře jednotlivé notářské kanceláře hodnotí institut VSP jako pochopitelný ještě předtím, než je účastník dědického řízení

o uplatnění výhrady soupisu poučen. V dotazníku nebylo rozebíráno, jestli je dědic právní laik či nikoli.

Dotazovaní zde měli na výběr ze čtyř odpovědí, kdy zde byla dána možnost výběru od „dobře pochopitelný“ až po „obtížně pochopitelný“. Z celkových odpovědí vyplývá, že pouze 6 notářských kanceláří považuje stávající právní úpravu za dobře pochopitelnou. Naopak, pro odpověď, že institut VSP je pro dědice bez předchozího poučení notářem obtížně pochopitelný se vyslovilo 74 notářských kanceláří.

Z pohledu regionálního rozdělení je hlášena dobrá pochopitelnost institutu VSP pouze z NK pro hl.m. Prahu (2x), NK v Brně (2x), NK v Ostravě (1x) a NK v Plzni (1x). Oproti tomu negativní reakce (obtížná pochopitelnost) je celorepubliková bez ohledu na regionální notářské komory.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
dobře pochopitelný	6	2	2			1	1		
spíše pochopitelný	4	1				1		2	
spíše nepochopitelný	46	9	8	2	6	4	5	7	5
obtížně pochopitelný	74	14	21	3	6	7	8	7	8

3.9.13. Otázka č. 12 – Nadužívání VSP

Myslíte si, že institut VSP je nadužíván?

Dvanáctá uzavřená dotazníková otázka mířila na to, zda z pohledu notářských kanceláří napříč republikou je institut VSP využíván přiměřeně, anebo zda je nadužíván či není využíván dostatečně.

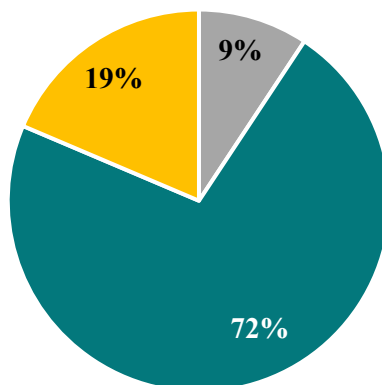
Téměř tři čtvrtiny (72 %) notářských kanceláří potvrzuje přiměřené užívání výhrady soupisu pozůstalosti. Druhou nejčastější odpovědí (19 %) byl názor, že užití VSP není doceněno tak, jak by mohlo být – institut je využíván nepřiměřeně málo.

Tyto dva názory jsou zastávány bez ohledu na příslušnost k regionální notářské komoře, tedy plošně.

Pouze necelá desetina (9 %) respondentů zastává názor o nadužívání VSP; pouze tato varianta odpovědi není rámcově rovnoměrně rozložena – viz NK v Hradci Králové (0x) a NK v Ostravě (4x).

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
ANO	12	1	1	1		4	1	2	2
NE, je využíván přiměřeně	93	19	25	3	9	7	11	11	8
NE, je využíván nepřiměřeně málo	24	5	5	1	3	2	2	3	3
bez odpovědi	1	1							
ANO [%]	9 %	4 %	3 %	20 %	0 %	31 %	7 %	13 %	15 %
NE, je využíván přiměřeně [%]	72 %	76 %	81 %	60 %	75 %	54 %	79 %	69 %	62 %
NE, je využíván nepřiměřeně málo [%]	19 %	20 %	16 %	20 %	25 %	15 %	14 %	19 %	23 %

V grafickém zobrazení je velmi výrazné přiměřené užívání výhrady soupisu pozůstalosti (■ – NE, je využíván přiměřeně), nedocení (■ – NE, je využíván nepřiměřeně málo) i regionálně nerovnoměrné nadužívání (■ – ANO).

3.9.14. Otázka č. 13 – Porovnání s předchozí právní úpravou

Stávající úpravu odpovědnosti za dluhy pozůstalosti, oproti předchozí právní úpravě, hodnotím

Stejně jako u dvanácté otázky se i v tomto případě jedná o dotaz na subjektivní názor dané notářské kanceláře. Obsahově navazuje tato otázka na kapitolu 1.1.5 - Komparace s občanským zákoníkem 1964, ve které je popsán rozdílný koncept předchozí právní úpravy.

Pro odpověď na tuto uzavřenou otázku (možnost výběru z předem daných variant) byla zvolena čtyřstupňová škála od pozitivně až po negativně.

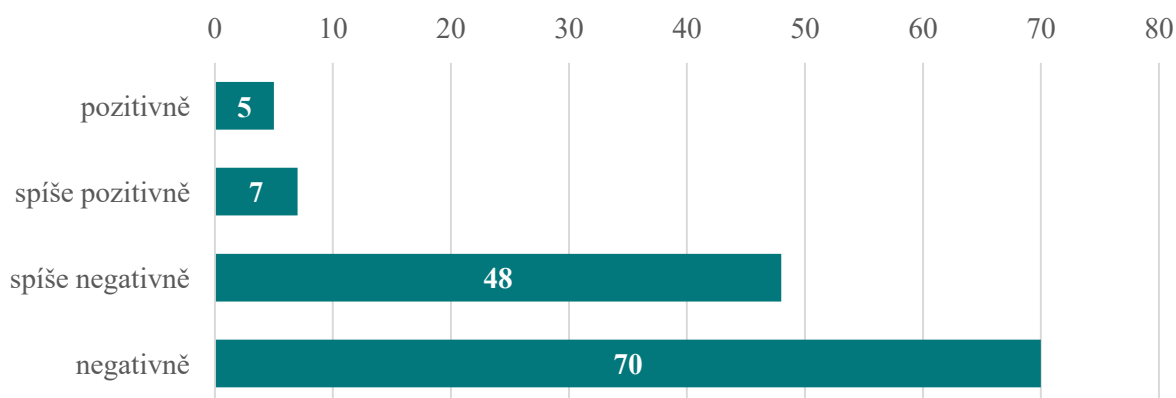
	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
pozitivně	5		4					1	
spíše pozitivně	7	1	1		1	1	1	1	1
spíše negativně	48	13	10	3	4	3	5	2	8
negativně	70	12	16	2	7	9	8	12	4

Pozitivně hodnotily stávající právní úpravu pouze notářské kanceláře v Praze (4x) a v Brně (1x); tento názor je v menšině, a ještě regionálně omezen.

„Spíše pozitivně“ (7x) se s výjimkou NK v Českých Budějovicích vyskytuje rovnoměrně po celé České republice.

Záporné stanovisko – tedy „spíše negativně“ (48x) a „negativně“ (70x) je naprosto dominantní a je bez výjimky rozložen po všech notářských komorách.

Z výše uvedených dat lze vyvodit jednoznačný závěr, že při porovnání stávajícího mechanismu odpovědnosti za dluhy s předchozí právní úpravou je aktuální úprava s převahou hodnocena negativně.

3.9.15. Otázka č. 14 – Plnění předpokládané funkce

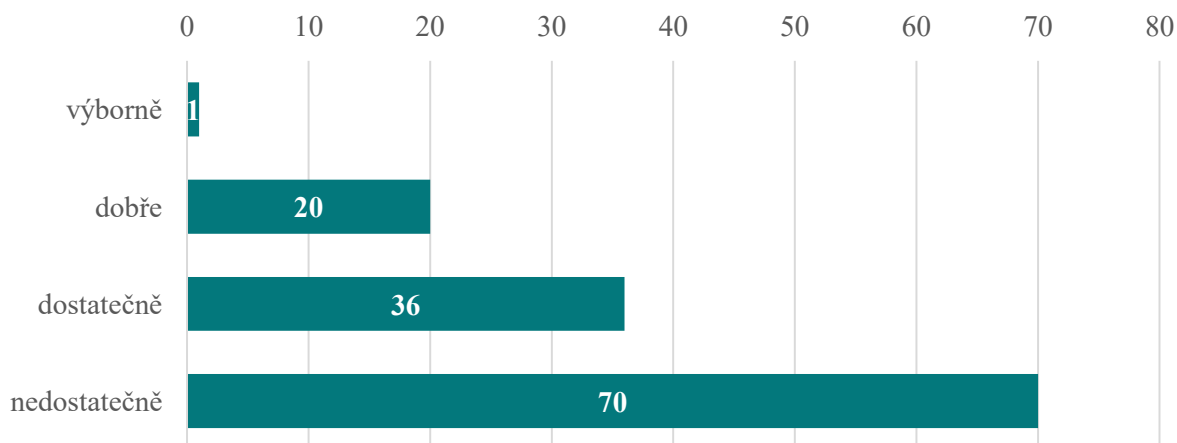
Myslíte si, že institut VSP plní svou předpokládanou funkci?

S ohledem na důvodovou zprávu, která neuvádí proč byl institut VSP zaveden se jedná v případě otázky č. 14 o další subjektivní hodnocení notářských kanceláří – tedy zjednodušeně řečeno, zdali má, z jejich pohledu, výhrada soupisu pozůstalosti smysl – tj. plní svoji funkci; ať již je touto funkcí myšleno cokoli. Stejně jako v předchozí otázce byly zvoleny čtyři stupně hodnocení od „výborně“ až po „nedostatečně“.

Hodnocení „výborně“ získala současná právní úprava pouze od jedné notářské kanceláře; tato notářská kancelář v regionální NK v Praze odpovídala i na předchozí otázku „pozitivně“.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
výborně	1							1	
dobře	20	7	4		1	2	1	2	3
dostatečně	36	4	11	2	5	1	5	4	4
nedostatečně	70	15	14	3	6	10	7	9	6
bez odpovědi	3		2				1		

Zbývající tři stupně mají rovnoměrnější rozdělení než předchozí otázka, a to 20x dobře, 36x dostatečně a 70x nedostatečně.

Vzájemným srovnáním odpovědí na obě na sebe navazující otázky 13 a 14 je pak v následující tabulce potvrzen celkový názor notářských kanceláří na VSP – těžiště názoru

odborné veřejnosti je negativní vnímání současné právní úpravy spolu s nedostatečným hodnocením funkce výhrady soupisu pozůstalosti.

Hodnocení st. právní úpravy				
Plnění funkce	pozitivně	spíše pozitivně	spíše negativně	negativně
výborně	1			
dobře	2	5	7	6
dostatečně	2	2	20	12
nedostatečně			19	51
bez odpovědi			2	1

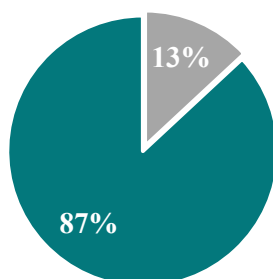
3.9.16. Otázka č. 15 – Nahrazení předchozí úpravou

Myslíte si, že institut VSP by měl být nahrazen režimem dle předchozí právní úpravy?

Poslední otázkou na subjektivní hodnocení je dotaz, zdali by měl být institut výhrady soupisu nahrazen předchozí právní úpravou.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
NE	17	2	4	1	1	2	3	2	2
ANO	113	24	27	4	11	11	11	14	11
NE [%]	13 %	8 %	13 %	20 %	8 %	15 %	21 %	13 %	15 %
ANO [%]	87 %	92 %	87 %	80 %	92 %	85 %	79 %	88 %	85 %

Shodně s obsahem odpovědí na otázky č. 13 a 14 je převažujícím názorem ANO (■•87 %) – tedy nahrazení předchozí právní úpravou, oproti sedmnácti odpovědím NE (■•13 %) – ponechání stávající právní úpravy.

I v tomto případě je možné srovnání odpovědí otázek 13 a 15, kdy názor pro nahrazení vychází z celkového negativního hodnocení.

Hodnocení st. právní úpravy \ Nahrazení	pozitivně	spíše pozitivně	spíše negativně	negativně
NE	4	6	7	
ANO	1	1	41	70

3.9.17. Otázka č. 16 – Důvod nahrazení

Proč by měl být nahrazen?

Tato první otevřená otázka byla položena pouze těm, kteří na předchozí otázku č. 15 odpověděli kladně. Ostatním respondentům se tento dotaz vůbec nezobrazil. Délka odpovědi nebyla omezena, odpověď na otázku nebyla povinná.

Z výše uvedených důvodů tedy nebylo 17 respondentů dotazováno, 36 odpovědí bylo nevyplněných; pro zpracování tedy bylo shromážděno 77 platných odpovědí. Jejich rozsah byl velmi široký, a to od strohé konstatace („*Neplní účel.*“³⁰³, nebo „*nepraktické, obtěžující*“³⁰⁴) do podrobného zdůvodnění v rozsahu celého odstavce. Zpracování bylo provedeno obsahovou analýzou získaných odpovědí a jejich postupnou kategorizací.

³⁰³ Respondent č. 36

³⁰⁴ Respondent č. 113

Výsledkem této analýzy je devět hlavních důvodů náhrady současného institutu výhrady soupisu pozůstalosti. Každá odpověď byla zařazena alespoň do jedné z těchto kategorií (průměr jsou 2 kategorie na odpověď, maximum 4 – zejména v případech obsáhlejších textů).

Výsledkem zpracování jsou tyto důvody nahrazení VSP předchozí právní úpravou:

- **drahý, procesně zatěžující**

Finanční náročnost vyhotovení soupisu pozůstalosti je v rozepsaných odpovědích zmiňována hlavně v případech, když je soupis prováděn notářem. Kromě taxou stanovené odměny notáře, narůstá tak pro dědice, „*v jehož prospěch se soupis činí*“³⁰⁵ náklady.

Rovněž neúměrná zátěž pro samotného notáře i dědice je často zmiňována, a to zátěž jak administrativní tak časová: „*Tedy výsledek je stejný jako dle předchozí právní úpravy, jen se k němu dospěje složitějším procesem a popíše se více papírů.*“³⁰⁶, „*ochrana dedice, zpravidla zvolí bez VSP z důvodu, že chtějí řízení rychle skončit*“³⁰⁷, nebo „*Neprodlužuje to trvání dědického řízení.*“³⁰⁸

Jako další důvody je také uváděna problematika poučovací povinnosti vůči dědicům, kteří „*nespolupracují*“³⁰⁹, anebo také „*zabírá to také čas při jednání u notáře, narostl již tak dlouhý protokol o projednání dědictví.*“³¹⁰

Je zde i poukaz na propojení VSP a konvokaci věřitelů. Při uplatnění VSP, pak notář musí „*zaslat i drobným věřitelům zůstavitele celý soupis jeho majetku dle příkazu v NOZ. To se nejeví jako vhodné.*“³¹¹ Dle názoru této notářské kanceláře by v případě omezení odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele už ze zákona by bylo vhodnější „*provést vyhlášku věřitelům v odůvodněných případech.*“³¹²

Do této kategorizace byly také zahrnuty odpovědi typu: „*Pokud by tedy platila stejná odpovědnost za dluhy jako při uplatnění VSP automaticky pro všechny dědice, došlo by ke*

---

³⁰⁵ Odpověď respondenta č. 19

³⁰⁶ Odpověď respondenta č. 127

³⁰⁷ Odpověď respondenta č. 78

³⁰⁸ Odpověď respondenta č. 37

³⁰⁹ Odpověď respondenta č. 77

³¹⁰ Odpověď respondenta č. 73

³¹¹ Odpověď respondenta č. 66

³¹² Odpověď respondenta č. 73

*značnému zjednodušení průběhu dědického řízení.*³¹³ a „*Výsledek není adekvátní vynaloženému úsilí.*“³¹⁴

- **komplikované dosažení stavu dle předchozí úpravy**

Tento důvod náhrady současného institutu VSP lze zjednodušit konstatováním, že v případě uplatnění VSP je defacto komplikovaně dosaženo předchozí právní úpravy. Toto srovnání s právní úpravou dle občanského zákoníku 1964 je zmiňováno soudními komisari především v situacích, kdy „*V 99% případů dědici uplatní výhradu soupisu na doporučení notáře, tudíž jsme v režimu staré právní úpravy.*“³¹⁵. Toto platí i v případech porovnávání složitosti postupu „*Předchozí institut byl jednodušší a plnil stejnou funkci*“³¹⁶.

- **nedává smysl**

Do této velké kategorie spadají odpovědi uvádějící „*oproti předchozí úpravě nemá smysl.*“^{317,318} a další varianty tohoto prohlášení. Dále sem byly zařazeny i odpovědi notářských kanceláří, které zmiňovaly, že dědicové často „*podepíší společné prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku*“³¹⁹, které je připraveno „*k podpisu samotným notářem (představa zákonodárce, že si takové prohlášení dědicové sepíší sami, je mimo realitu toho, jak řízení o pozůstalosti probíhá a že má proběhnout zásadně na jednom jednání)*“³²⁰.

Stejně byly kategorizovány i odpovědi, zmiňující zmatečnost, zbytečnost nebo praktickou nepotřebnost tohoto institutu. K doplnění výše uvedeného je možné uvést i podobný názor „*Soupis majetku neobsahuje až na výjimky žádný jiný majetek než je majetek vedený ve veřejných seznamech, rejstřících či na účtech a vkladech*“³²¹.

Ostatními postoji k VSP bylo také, že se „*jedná o nadbytečný institut.*“³²², anebo také, že je „*zcela mimo realitu života i behu pozůstalostního řízení.*“³²³.

---

³¹³ Odpověď respondenta č. 94

³¹⁴ Odpověď respondenta č. 56

³¹⁵ Odpověď respondenta č. 51

³¹⁶ Odpověď respondenta č. 73

³¹⁷ Odpověď respondenta č. 46

³¹⁸ Ve významu, že stávající právní úprava oproti předchozí úpravě nemá smysl.

³¹⁹ Odpověď respondenta č. 127

³²⁰ Odpověď respondenta č. 127

³²¹ Odpověď respondenta č. 51

³²² Odpověď respondenta č. 20

³²³ Odpověď respondenta č. 24

Do této kategorie byla zařazena i odpověď, „*Aby byla úprava logická a spravedlivá a byl znovu zaveden princip odpovědnosti za dluhy do výše nabytého dědictví.*“³²⁴.

Jedna poznámka byla mířena taktéž na to, že dědicům převážně VSP nesvědčí, „*neboť ještě před tím, než se o ní dozví, zpravidla nakládají s pozůstalostí tak, že jim stejně nesvědčí (např. převzetí osobních věcí v nemocnici, vyklizení nájemního bytu, použití peněz z účtu zesnulého na pohřeb apod.)*“³²⁵.

Do kategorie „nedává smysl“ byla zařazena i lyrická otázka o dobrém samaritánovi a zbytečné zátěži justičního systému „*Po daném poučení neexistuje dědic, který by měl zájem hradit dluhy nad rámec hodnoty pozůstalosti. To by byl leda blázen nebo samaritán. Nic nebrání samaritánovi, aby svůj úděl provedl dobrovolně. Ale proč tím zatěžujeme justiční systém?*“³²⁶.

- **nepřiměřené zvýhodnění věřitelů**

Některé výše uvedené komentáře se týkaly nerovnoměrného postavení věřitele vůči dědici. Jedním z nich je například: „*nesmysl — přehazování odpovědnosti na dědice*“³²⁷ Anebo v tomto případě přímo srovnání se zákonem č. 40/1964 Sb., kdy je z pohledu věřitele „*nicméně stávající úprava rozhodně příznivější, než automaticky omezená odpovědnost v úpravě předchozí.*“³²⁸.

Nahrazení současné úpravy vysvětlili některé notářské kanceláře tím, že „*Věřitel získává více práv, než měl vůči původnímu dlužníkovi - zůstaviteli.*“³²⁹, a tím by se snížilo „*nepřiměřené zvýhodnění věřitelů*“³³⁰.

Dále byla v této souvislosti několikrát zmíněna konvokace věřitelů. „*Protože bez konvokace věřitelů pouze vytváří mylný dojem ochrany dědiců a i v případě konvokace neposkytuje lepší právní ochranu, než předchozí úprava.*“³³¹ nebo v podobné variantě „*Podle mě je ochrana dědiců nedostatečná a bez konvokace věřitelů 100% nefunguje.*“³³².

---

³²⁴ Odpověď respondenta č. 10

³²⁵ Odpověď respondenta č. 57

³²⁶ Odpověď respondenta č. 49

³²⁷ Odpověď respondenta č. 121

³²⁸ Odpověď respondenta č. 57

³²⁹ Odpověď respondenta č. 47

³³⁰ Odpověď respondenta č. 4

³³¹ Odpověď respondenta č. 60

³³² Odpověď respondenta č. 74

Vyskytl se však i názor opačný – tedy že ani „*soupis pozůstalosti v žádném případě nepřináší větší ochranu věřitele a lepší ohodnocení či zajištění majetku.*“³³³, bohužel k tomuto názoru není další vysvětlení.

- **obtížně pochopitelný**

Dokonce 16 notářských kanceláří v jakékoliv podobě zmínilo komplikovanost, nesrozumitelnost a nepochopitelnost institutu pro dědice. Čtyři z nich to i uvedly jako jediný důvod pro jeho nahrazení, a to pouhým konstatováním, že „*institut VSP je zbytečně komplikovaný*“³³⁴, „*je nesrozumitelný pro dědice*“³³⁵, anebo „*Pro lepší pochopení ze strany účastníků řízení.*“³³⁶.

Ostatní notářské kanceláře tento fakt spojovaly i s jinými důvody pro nahrazení institutu. Povětšinou s lepší ochranou dědiců ze strany věřitele zůstavitele. Pro příklad je ze všech těchto odpovědí uveden výsek textu: „*Nemyslím si, že je třeba projevu vůle dědice k tomu, aby byl chráněn před případnými dluhy zůstavitele*“, který je zakončen „*Navíc je institut VSP pro mnoho dědiců poměrně nesrozumitelný.*“³³⁷.

- **relikt minulosti**

V této kategorii jsou zařazeny odpovědi poukazující na zastaralost institutu a zabývající se náročností a neefektivností sepsat v dnešní době zůstavitelův movitý majetek na místě samém. Jedná se tak o institut „*zastaralý a nadbytečný institut, který může teoreticky nadměru zatížit dědice*“³³⁸ nebo „*Nová úprava absolutně neodpovídá ekonomickým podmínkám současné společnosti. Soupis pozůstalosti měl svůj význam před 100 lety, tj. v době, kdy tato právní konstrukce vznikla*“³³⁹.

- **vztahy mezi dědici**

V některých případech je užití institutu VSP výsledkem špatných vztahů nebo sporů mezi dědici. Navíc mohou dopady, zejména náklady spojené s vyhotovením soupisu pozůstalosti, zasáhnout zejména nezletilé účastníky řízení. Dalším případem je neúplně

---

³³³ Odpověď respondenta č. 79

³³⁴ Odpověď respondenta 26

³³⁵ Odpověď respondenta 54

³³⁶ Odpověď respondenta č. 59

³³⁷ Odpověď respondenta č. 62

³³⁸ Odpověď respondenta č. 52

³³⁹ Odpověď respondenta č. 85

poskytnutí podkladů a další formy vzájemného napadání dědiců. Jako příklad lze uvést dvě citace „*nevidím účelnost "soupisu na místě samém." Je to jen nástroj dědiců, kteří jsou mezi sebou ve sporu.*“³⁴⁰ a „*Za situace, kdy jde o osobu pod zvláštní ochranou (nezletilý, nesvéprávný), a tato osoba má nad rámec běžné odměny notáře hradit odměnu notáře za provedení soupisu a hotové výdaje, je to pro ni značně zatěžující.*“³⁴¹.

- **lepší právní jistota dědicům**

Poslední analyzovanou kategorií je změna institutu VSP z důvodu malé právní jistoty dědiců v jejím současném provedení. Lze zdůraznit, že 3 notářské kanceláře přímo použily ve své odpovědi termín „právní jistota“: „*vyšší právní jistota všem dědicům, automaticky by všichni ručili do výše nabytého majetku*“³⁴² a např. „*Měl by být zrušen, nikoli nahrazen a to z důvodu ochrany dědiců, právní jistoty.*“³⁴³.

Odpovědnost za zůstavitelovy dluhy dle výše nabytého majetku *ex lege* automaticky více chrání dědice „*Nemyslím si, že je třeba projevu vůle dědice k tomu, aby byl chráněn před případnými dluhy zůstavitele*“³⁴⁴. Tato problematika souvisí s celkovým konceptem předchozí právní úpravy (dědic musel být aktivní – podat dědickou přihlášku, aby mohl dědictví přijmout)³⁴⁵ a současného provedení (a některý dědic musí být aktivní – požádat o VSP, aby mohl dědictví odmítnout)³⁴⁶.

V úvahu připadá také morální hledisko věci a to, že „*Nikdo nemá odpovídat za dluhy zůstavitele neomezeně.*“³⁴⁷.

Všechny odpovědi byly interpretovány s ohledem na předcházející (poslední uzavřenou) otázku, a byly vykládány s ohledem na problematiku nahrazení současné právní

---

³⁴⁰ Odpověď respondenta č. 52

³⁴¹ Odpověď respondenta č. 19

³⁴² Odpověď respondenta č. 15

³⁴³ Odpověď respondenta č. 25

³⁴⁴ Odpověď respondenta č. 62

³⁴⁵ NÝVLTOVÁ, M. *Výhrada soupisu pozůstalosti v praxi*. Ad Notam, 2018, č. 3. s. 18-20

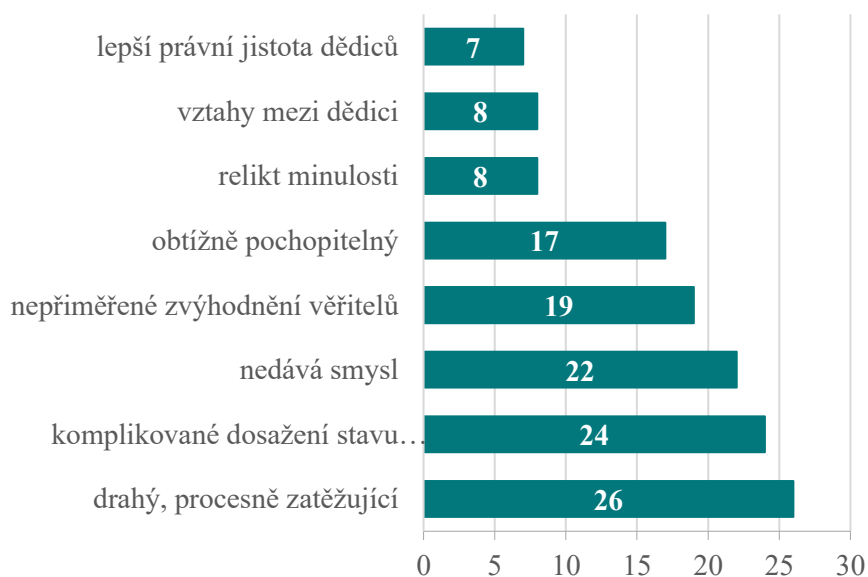
³⁴⁶ § 1676 OZ

³⁴⁷ Odpověď respondenta č. 76

úpravy. S ohledem na způsob hodnocení (viz úvod této kapitoly) jsou celkové počty kategorií zhruba dvojnásobné, než počet vyhodnocovaných odpovědí.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
drahý, procesně zatěžující	26	5	4	1	4	1	3	5	3
komplikované dosažení stavu ...	24	10	0	1	1	3	2	7	0
nedává smysl	22	5	5	0	2	0	3	3	4
nepřiměřené zvýhodnění věřitelů	19	7	5	1	1	0	1	3	1
obtížně pochopitelný	17	5	4	0	2	1	1	2	2
relikt minulosti	8	1	2	0	2	0	0	1	2
vztahy mezi dědici	8	2	2	0	2	0	1	1	0
lepší právní jistota dědiců	7	2	2	1	1	0	0	0	1

Rozdělení do jednotlivých regionálních NK odpovídá rozdělení v otázkách č. 13 až 15. V následujícím grafickém zobrazení je zřetelná převaha odpovědí z kategorie „drahý, procesně zatěžující“, „komplikovaná předchozí úprava“, „nedává smysl“, „nepřiměřené zvýhodnění věřitelů“ a „obtížně pochopitelný“.

3.9.18. Otázka č. 17 – Potřebné změny VSP

Jaké změny by podle Vás institut VSP potřeboval?

Na rozdíl od otázky číslo 16, která byla z hlediska respondentů omezena, na tuto mohli odpovídat všichni dotazovaní. Položenou otázkou byl kladen důraz na nuanci mezi nahrazením nyní platné a účinné právní úprava a případnými změnami, které by institut VSP potřeboval.

Bylo získáno 82 odpovědí, z toho 3 odpovědi byly vytečkovány. Celkem tedy bylo dále hodnoceno 79 rozepsaných odpovědí. Jako v předchozím případě i zde nebyl dán minimální ani maximální limit znaků odpovědi.

I v těchto odpovědích se projevil velký rozdíl v délce textů (od jednoslovného „zrušit“³⁴⁸ až po fundované zdůvodnění odpovědi). Postupnou kategorizací (shodný postup jako v kapitole 3.9.17) byly jednotlivé odpovědi rozčleněny do čtyř následujících skupin; tyto kategorie se, na rozdíl od předchozích, překrývaly jenom minimálně – pouze 11 odpovědí bylo zařazeno do dvou kategorií, ostatní pouze do jedné.

- **zrušit**

Do první kategorie bylo zařazeno 58 odpovědí. Vybrané byly ty odpovědi, které souvisely s „zrušením“, „vrácením zpět k předchozí právní úpravě“ anebo „ručením pouze do výše dědictví“ a podobnými formulacemi. Všichni tito respondenti odpovídali na otázku č. 15 – Nahrazení předchozí úpravou – shodně „ANO“.

- **zjednodušit**

Pro zjednodušení stávající úpravy se v odpovědi na otevřenou otázku č. 17 vyjádřilo 8 notářských kanceláří. Jejich odpovědi na otázku č. 15 nebyly tak jednoznačné jako v předchozí kategorii (3x „NE“ nenahrazovat, 5x „ANO“ nahradit). Stejně tak různorodé jsou i návrhy na zjednodušení institutu VSP od obecného „Zjednodušit formu.“³⁴⁹, přes dílčí vylepšení „Jasnější ustanovení ohledně ocenění vecí v pozostalosti.“³⁵⁰ až po konkrétní návrh vyřazení samostatného usnesení „nemuselo by být vydáváno samostatné usnesení o nahrazení soupisu souhlasným prohlášením - zdržující, pracné a zbytečné...“³⁵¹.

---

³⁴⁸ Odpověď respondenta č. 25

³⁴⁹ Odpověď respondenta č. 3

³⁵⁰ Odpověď respondenta č. 6

³⁵¹ Odpověď respondenta č. 107

- **neměnit**

Do této kategorie byly zařazeny všechny odpovědi, které z různých důvodů raději volí současné řešení. Těchto odpovědí je 8, a jsou motivovány jednak názorem „*Hlavně ne žádné změny*“³⁵², tak i důrazem např. na větší osvětu aktuálního provedení „*větší povědomí i mezi právníckou veřejností, např. exekutory*“³⁵³. I u této kategorie je porovnání s odpověďmi na otázku č. 15 nejednoznačné (4x „NE“ nenahrazovat, 4x „ANO“ nahradit).

- **jiné řešení**

Do této zbytkové poslední kategorie spadá 16 odpovědí, z nichž návaznost na odpovědi na otázku č. 15 je až 4 výjimky zcela jednoznačná (4x „NE“ nenahrazovat, 12x „ANO“ nahradit).

Největší shodný názor k potřebným změnám právní úpravy se týkal konvokace věřitelů, kde byl zmíněna inspirace zákon č. 182/2006 Sb., a to „*povinnost dlužníku se do určitého data přihlásit*“³⁵⁴, nebo trvání na automatické konvokaci věřitelů v případě uplatnění VSP, aby byl institut „*skutečně efektivní*“³⁵⁵. Těchto názorů byla více než třetina (6 z celkových 16 odpovědí této kategorie).

Část odpovědí se týkala jiného principu provedení VSP jako takového, a to např., že by VSP svědčila *ex lege* „*všem dědicům, pokud nenaplní podmínky toho, aby jim institut nemohl svědčit podle současné úpravy*“³⁵⁶.

Dva názory navrhuji omezenou odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele, ale pouze v případě, že nezatají majetek v rozsahu nikoli nepatrném.³⁵⁷

Jeden z názorů propagoval i odlišný přístup přechodu zůstavitelových dluhů na dědice dle právních úprav jiných států, který navrhuje nahrazení „*úpravou dle BGB*“³⁵⁸.

V přehledové tabulce odpovědí k této otázce byly užity vyhodnocené kategorie, celkový počet (90) je tedy o něco větší, než počet vlastních odpovědí (82, resp. 79). Ani odpovědi na

---

³⁵² Odpověď respondenta č. 88

³⁵³ Odpověď respondenta č. 114

³⁵⁴ Odpověď respondenta č. 24

³⁵⁵ Odpověď respondenta č. 57

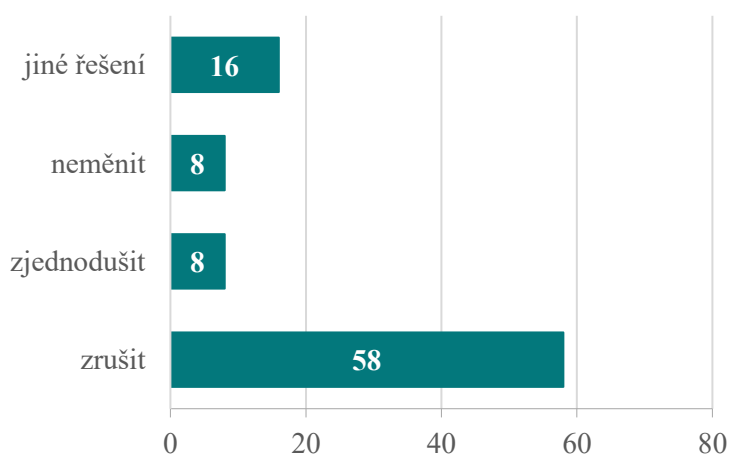
³⁵⁶ Odpověď respondenta č. 128

³⁵⁷ Odpovědi respondentů č. 37 a 41

³⁵⁸ Odpověď respondenta č. 1

otázku č. 17 nevybočují z celkového rozdělení dle jednotlivých regionálních NK u otázek č. 13 až 15.

	Celkem	NK pro hl.m. Prahu	NK v Brně	NK v Českých Budějovicích	NK v Hradci Králové	NK v Ostravě	NK v Plzni	NK v Praze	NK v Ústí nad Labem
zrušit	58	15	13	1	4	3	4	11	7
zjednodušit	8	1	3	0	2	1	0	1	0
neměnit	8	0	2	1	2	0	1	2	0
jiné řešení	16	2	3	1	1	1	3	2	3

3.9.19. Otázka č. 18 – Osobní názory na VSP

Váš osobní názor na institut VSP z hlediska praktického využití v současné době.

Poslední otázka z celého dotazníkového šetření byla zaměřena na bezprostřední mínění notářů o nejenom praktičnosti VSP. Reagovat na otázku č. 18 mohli všichni dotazovaní bez jakéhokoliv omezení odpovědi.

Dohromady bylo získáno 79 odpovědí, z toho 2 poskytnuté odpovědi byly vytečkovány, bylo tak dále zpracováno 77 získaných komentářů. Čtrnáct respondentů odkazovalo na své již

výše uvedené vyplněné odpovědi.³⁵⁹ Také ostatní texty v mnoha případech uváděly témata předchozích otázek, tedy zrušení, náhradu či zjednodušení institutu.

Rozborem osobních názorů na institut VSP byly stanoveny tyto podobné kategorie jako u předchozích dvou otevřených otázek. Celkem 24 názorů navrhovalo návrat k předchozí úpravě nebo zrušení celého institutu. Všichni respondenti také toto stanovisko uvedli do odpovědi k otázce č. 15.

Pět notářských kanceláří navrhuje zjednodušení VSP.

Pod kategorií „zbytečný institut / anachronismus“ spadá největší část názorů – a to celých 29 respondentů.

V 18 odpovědích pak byl rozveden popis praktického užívání VSP v dané notářské kanceláři. Doplnující poznámkou může být připomenutí, že i 10 let po znovuzavedení institutu výhrady soupisu pozůstalosti není jasný jeho praktický dopad v ochraně dědiců „*Zatím chybí praktická zpetná vazba, nakolik VSP dedice skutečně ochrání.*“³⁶⁰

3.10. Celorepublikové počty

Na základě e-mailového dotazu na Notářskou komoru České republiky byla získána statistika pravomocně skončených věcí v dědické agendě za období třetího čtvrtletí roku 2022, tedy stejné období, pro které byl vyplňován dotazník.³⁶¹

	Počet		
	notářů	3Q 2022	průměr
NK pro hl.m. Prahu	67	3 767	56,2
NK v Brně	79	6 906	87,4
NK v Českých Budějovicích	29	2 279	78,6
NK v Hradci Králové	58	3 831	66,1
NK v Ostravě	63	6 072	96,4
NK v Plzni	43	2 822	65,6
NK v Praze	58	4 174	72,0
NK v Ústí nad Labem	37	3 848	104,0
Celkem	434	33 699	77,6

³⁵⁹ Odpovědi respondentů č. 17, 18, 24, 38, 42, 49, 52, 60, 65, 69, 101, 105, 110, 124

³⁶⁰ Odpověď respondenta č. 106

³⁶¹ E-mailová korespondence s NKČR ze dne 22.02.2022

Porovnáním s počty notářských kanceláří jednotlivých regionálních komor je zřejmý nepoměr v počtu pravomocně skončených dědických řízení mezi jednotlivými regionálními komorami.

V NK pro hl.m. Prahu je průměr 56 řízení na jednu kancelář oproti NK v Ústí nad Labem, kde je to téměř dvojnásobek (104). Na základě statistiky jednoho čtvrtletí není možné, zdali se jedná o výjimku nebo trvalý stav. Proto je v následující tabulce zpracovaná odpověď na upřesňující dotaz³⁶² (žádost o poskytnutí statistiky za ostatní čtvrtletí 2022), která potvrzuje, že nerovnoměrné výsledky (průměr ukončených řízení na jednu notářskou kancelář) jsou trvalým stavem. Toto rozdělení (čtvrtletní statistiku NKČR) lze tedy použít pro kvalifikovaný odhad celkového počtu uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti.

	1Q 2022	2Q 2022	4Q 2022	1Q/1 NK	2Q/1 NK	4Q/1 NK	průměr
NK pro hl.m. Prahu	4 338	4 433	4 171	64,7	66,2	62,3	64,4
NK v Brně	7 476	8 236	6 876	94,6	104,3	87,0	95,3
NK v Českých Budějovicích	2 670	2 503	2 404	92,1	86,3	82,9	87,1
NK v Hradci Králové	4 702	5 083	4 272	81,1	87,6	73,7	80,8
NK v Ostravě	7 100	7 611	6 263	112,7	120,8	99,4	111,0
NK v Plzni	3 579	3 526	3 230	83,2	82,0	75,1	80,1
NK v Praze	4 897	5 065	4 276	84,4	87,3	73,7	81,8
NK v Ústí nad Labem	4 761	4 828	4 434	128,7	130,5	119,8	126,3
SOUČET	39 523	41 285	35 926	91,1	95,1	82,8	89,7

3.10.1. Uplatnění § 1674 OZ

S odkazem na vypočtené průměrné uplatnění VSP (viz. otázka č. 4) je možné stanovit, v kolika pravomocně skončených pozůstalostních řízeních za 3. čtvrtletí 2022 byla uplatněna výhrada soupisu pozůstalosti.

	3Q 2022	Poměr uplatnění VSP	Počet VSP
NK pro hl.m. Prahu	3 767	40,0 %	1 507
NK v Brně	6 906	17,1 %	1 181
NK v Českých Budějovicích	2 279	14,0 %	319
NK v Hradci Králové	3 831	39,2 %	1 500

³⁶² E-mailová korespondence s NKČR ze dne 27.02. a 16.03.2022

	3Q 2022	Poměr uplatnění VSP	Počet VSP
NK v Ostravě	6 072	50,8 %	3 083
NK v Plzni	2 822	70,7 %	1 996
NK v Praze	4 174	45,0 %	1 878
NK v Ústí nad Labem	3 848	52,3 %	2 013
Celkem	33 699	39,9 %	13 476

Celorepublikově je tedy počet uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti tedy 39,9 %.

Při průměrné úspěšnosti dotazníkového šetření, která činí 30 % (130 získaných odpovědí z 433 obeslaných notářů) lze tuto hodnotu považovat za vypovídající.

3.10.2. Uplatnění § 1681 a § 1688 OZ

Analogicky s odkazem na vypočtené průměrné případy, kdy institut VSP dědicům nesvědčí (viz. otázka č. 10) je možné stanovit, v kolika pravomocně skončených pozůstalostních řízeních za 3. čtvrtletí 2022 byly uplatněny § 1681 a § 1688 občanského zákoníku.

	notářů	3Q 2022	Počet VSP	Nesvědčí VSP	Počet VSP
NK pro hl.m. Prahu	67	3 767	1 507	26,9 %	406
NK v Brně	79	6 906	1 181	42,9 %	507
NK v Českých Budějovicích	29	2 279	319	36,0 %	115
NK v Hradci Králové	58	3 831	1 500	25,0 %	375
NK v Ostravě	63	6 072	3 083	14,6 %	451
NK v Plzni	43	2 822	1 996	19,3 %	385
NK v Praze	58	4 174	1 878	20,0 %	376
NK v Ústí nad Labem	37	3 848	2 013	13,1 %	263
Celkem	434	33 699	13 476		2 876

Celorepublikově tedy činí zrušení účinku výhrady soupisu pozůstalosti 21,3 % z uplatněných výhrad soupisu pozůstalosti a 8,5 % z celkového počtu pravomocně skončených věcí v dědické agendě.

3.11. Vyhodnocení cílů výzkumu

Hlavního cíle výzkumu – zjištění v jaké míře a formě je institut výhrady soupisu využíván – bylo dosaženo, rozsah míry užití VSP i forma provedení soupisu byla zjištěna.

Druhý cíl výzkumu byl potvrzen jednou z pracovních hypotéz – na rozhodování dědiců má vliv doporučení notáře.

V rámci třetího cíle výzkumu bylo zjištěno, že důvody, způsob, rozsah a forma užití VSP se v jednotlivých oblastech ČR (reprezentovaných malými notářskými komorami) nijak zásadně liší. Jedinou regionální výjimkou je, že v rámci notářské komory v Brně a v Českých Budějovicích neexistují žádné notářské kanceláře, které by prováděly vyhotovení soupisu pozůstalosti v rozsahu 80 % - 100 % případů. Pro tuto regionální výjimku se nepodařilo najít důvod.

V neposlední řadě pak bylo cílem shromáždit připomínky notářských kanceláří k dané tématice. I tento cíl byl dosažen, a to díky velkému počtu odpovědí na otevřené otázky číslo 16, 17 a 18.

3.12. Vyhodnocení pracovních hypotéz

Na základě zpracovaných dotazníků lze vyhodnotit pracovní hypotézy formulované v kapitole 3.2 takto:

3.12.1. Míra uplatnění VSP

Hypotéza: výhrada soupisu pozůstalosti je v praxi málo uplatňována.

Tato pracovní hypotéza **byla vyvrácena**. Celorepublikový průměr (viz kap. 3.10) počtu užití výhrady soupisu pozůstalosti činí 39,9 %. Nejedná se však o rovnoměrné rozložení jak regionální, tak mezi jednotlivými notářskými kancelářemi.

Zhruba $\frac{3}{4}$ notářů a notářek uvádí procenta užití VSP od 10 do 50 %. S výjimkou notářských komor v Brně a v Českých Budějovicích však existují notářské kanceláře, které hlásí uplatnění VSP v 80–100 % řízení. Pro tuto nejednoznačnost se nepodařilo potvrdit důvod; v rámci vyhodnocení empirické části, ale byla vytvořena domněnka, že se jedná o závislost na postupu notářské kanceláře (viz 3.9.3).

3.12.2. Pochopitelnost pro laickou veřejnost

Hypotéza: VSP je pro laickou veřejnost a pozůstalé špatně pochopitelná

Tato pracovní hypotéza **byla plně potvrzena**, výhrada soupisu pozůstalosti je pro laickou veřejnost špatně pochopitelná.

3.12.3. Vliv doporučení notáře

Hypotéza: na rozhodování pozůstalých (zdali využít VSP) má významný vliv doporučení notáře

Další pracovní hypotéza **byla potvrzena**. I když nejsou výsledky zcela jednoznačné, potvrzují, že doporučení notáře (obvyklý postup notářské kanceláře) má přímý vliv na uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti.

3.12.4. Různé formy vyhotovení

Hypotéza: formy vyhotovení nejsou využívány rovnoměrně, většina je vyhotovována notářem.

Poslední hypotéza byla:

- **potvrzena v první části** – formy vyhotovení opravdu nejsou rovnoměrné, a
- **vyvrácena ve druhé části** – většina vyhotovení není prováděna notářem ale společným prohlášením dědiců.

3.12.5. VSP nesvědčí dědicům

Hypotéza: ve většině případů dědicům VSP nesvědčí, zejména z důvodů konkludentního přijetí dědictví

Poslední pracovní hypotéza **byla vyvrácena**. Celorepublikový průměr zrušení účinku výhrady soupisu pozůstalosti činí 21 % z uplatněných výhrad soupisu pozůstalosti a 8 % z celkového počtu pravomocně skončených věcí v dědické agendě.

3.13. Dodatečné vylepšení dotazníku

Při zpracování výsledků empirické části byly shromážděny následující náměty na možná zlepšení (v případě opakování stejného nebo obdobného dotazníkového šetření):

- je vhodné doplnit dotaz na počet případů užití VSP *ex lege*
- je vhodné doplnit dotaz jakou formu vyhotovení soupisu vnímají notáři jako nejlepší
- lépe formulovat otázky 6 až 8 tak, aby nebyl velký počet odpovědí vyloučen z vyhodnocování
- lépe formulovat otázku 9, doplnit ji textem příkladu nebo ji vyloučit

- k otázce číslo 10 doplnit příklad či kratší popis.

Dále dle e-mailové reakce notářky, že dotazník *„nezohledňuje problém, že bez výzvy věřitelů je ochrana dědiců s výhradou soupisu velmi nedostatečná! Dále nezohledňuje judikaturu, která opět nesvědčí dědicům – s výhradou soupisu i s výzvou věřitelů, kdy jsou dědici povinni plnit nad výši nabytého dědictví, a to úroky, smluvní pokuty atd. vzniklé po úmrtí zůstavitele“*.³⁶³

Při zpětném hodnocení dotazníku by bylo lepší, kdyby respondenti měli možnost vždy za jednotlivou uzavřenou otázkou rozepsat svoji odpověď, případně napsat jiné připomínky k tomuto tématu.

---

³⁶³ E-mailová korespondence s notářskou kanceláří ze dne 05.10.2022

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá problematikou výhrady soupisu v pozůstalostním řízení. Jedná se o velmi významný institut, který zásadním způsobem určuje rozsah odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele, je tedy zvláště důležitým zejména u pozůstalosti, kde je četnost dluhů. Výhradou soupisu pozůstalosti se tak mění nejenom postavení dědice, jakožto právního nástupce zůstavitele, ale také věřitele, u něhož následně nedochází k potenciálnímu zvětšení objemu majetku, ze které by se mohl uspokojit. Přes jeho velkou závažnost je tomuto institutu věnována relativně malá pozornost jak zákonodárce, tak profesionální veřejnosti; již dlouho připravovaná novela je stále ve stádiu úvodního záměru. Také povědomí laické veřejnosti je velmi nízké. Dílčí problematika – např. odpovědnost za dluhy zůstavitele z důvodu společného jmění manželů a zároveň z titulu dědice s výhradou soupisu pozůstalosti je pro osoby bez právní kvalifikace téměř nemožné srozumitelně pochopit.

V první části této závěrečné práce je stručný historický vývoj VSP od základů tohoto institutu v římském právu přes vývoj v českém právním řádu včetně důležitého porovnání s OZ 1964 až do současné právní úpravy. Tyto kapitoly představují důležité obměny institutu v čase až do současnosti, zvláště ty, které měly velký vliv na podobu institutu VSP dnes. Poté je v práci řešena komparace institutu s vybranými právními úpravami (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 a rakouskou právní úpravou).

Dále je v druhé, větší teoretické části popisováno zakotvení institutu VSP v platné a účinné právní úpravě, tzn. institut VSP dle občanského zákoníku (společně se zákonem o zvláštních řízeních soudních). Nejdříve byl představen pojem a účel VSP, který vyplývá jak ze zákonů, tak z důvodových zpráv k nim.

Následné dvě kapitoly se zabývají uplatněním VSP a případným zrušením jeho účinků jak po teoretické, tak praktické stránce. Pro lepší názornost zde došlo ke konci obou kapitol k názornému porovnání s praxí. Dochází tak k předložení stěžejního přínosu práce pro akademickou sféru, a to okamžitou zpětnou vazbou na postup notářských kanceláří při uplatňování VSP a velké obecnosti podmínek, za kterých VSP dědicům nesvědčí, nebo jsou účinky jeho uplatnění zrušeny.

Poté je řešena problematika vyhotovení soupisu pozůstalosti a jeho dvou možných forem nahrazení, a to seznamu pozůstalostního majetku a společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku, včetně podmínek pro nařízení a vyhotovení. Jednotlivé podkapitoly

rozebírají případné výhody nebo úskalí té či oné formy soupisu pozůstalosti. Zároveň jsou v této kapitole uvedena získaná data z výzkumu s počtem skutečných četností jednotlivých forem.

Následná kapitola poukazuje na situace, kdy je potřeba přistoupit k doplnění soupisu pozůstalosti při dodatečně najevo vyšlém majetku.

Rovněž jsou v této diplomové práci shrnuty instituty úzce propojené s výhradou soupisu pozůstalosti, a to svolání věřitelů zůstavitele a odloučení pozůstalosti.

Teoretická část je napsána jako podklad a zdůvodnění pro vybrané otázky v empirickém průzkumu. Jsou zde zdůrazněny problematické aspekty institutu, které se jeví jako důležité pro pochopení využití institutu v praxi, a tím i určitým odůvodněním pro potřebu zpětné vazby na hmotněprávní a procesněprávní zakotvení institutu a jeho případné novelizaci.

Empirická část, pro kterou je vyhrazena třetí kapitola, je zaměřena na dotazníkové šetření za účelem získání dat, jež by potvrdovala nebo vyvracela významnost a reálné využití institutu VSP v praxi. Po vytyčení cíle výzkumu, hypotéz a určení cílové skupiny dotazovaných je předložen v diplomové práci obsah dotazníku, včetně formulací a pořadí otázek a technického provedení.

Největším přínosem práce je vlastní kritické zhodnocení získaných dat. Proto byl kladen důraz na detailní vymezení výzkumných otázek, zpracování výsledků dotazníkového šetření a vyhodnocení pracovních hypotéz.

Na rozdíl od zákonodárce, který v důvodové zprávě k této oblasti občanského zákoníku neuvádí příliš podrobností, je praktické hodnocení tohoto institutu z právní praxe notářů v roli soudních komisařů velmi detailní a také velmi nelichotivé:

- výhrada soupisu pozůstalosti je v praxi uplatněna ve 40 % dědických řízeních – tedy relativně často
- na rozhodování dědiců má významný vliv praktický postup notářské kanceláře při zákonem předepsaném poučení – tedy zejména doplňující doporučení
- formy vyhotovení nejsou využívány rovnoměrně, naprostá většina (90 %) je uskutečněna prohlášením dědiců
- zrušení účinku výhrady soupisu pozůstalosti, ať již dle § 1681 nebo § 1688 OZ nastává v 21 % z uplatněných výhrad soupisu pozůstalosti a v 8 % z celkového počtu pravomocně skončených věcí v dědické agendě.

Celkově je institut výhrady soupisu pozůstalosti, tak jak je zaveden v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění, hodnocen notářskými kanceláři jako nevhodný, zastaralý, neplnící svoji funkci. V porovnání s předchozí úpravou je institut hodnocen jednoznačně negativně. Hlavní navrhovanou změnou je pak jeho zrušení případně nahrazení předchozí právní úpravou.

Dotazníkovým šetřením bylo potvrzeno, že výhrada soupisu pozůstalosti je komplikovaným a obtížně pochopitelným institutem. Zásada *vigilantibus iura scripta sunt* zde tedy platí více než v jiných oblastech občanského práva.

Seznam zkratk

NKČR	Notářská komora České republiky
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
VSP	výhrada soupisu pozůstalosti
ZŘS	zákon 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
notářský tarif	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- BALADOVÁ, O. *Zamyšlení nad konvokací věřitelů*. Ad Notam, 2018, č. 4. s. 16-18
- BOHÁČEK, M. *Římské právní prvky v právní knize brněnského písaře Jana*. Kapras Jan, 1924. s. 39
- BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*, 4. vydání. Praha: 2010, 1118 s.
- ČERMÁK, M. *Společně a nerozdílně. Problematika rukojmích v českém středověku*, diplomová práce, Praha 2020
- DADUOVÁ, M., HORÁK, O. *Nové dědické právo a meziválečná rekodifikace*. Ad Notam, 2016, č. 1. s. 8-12
- DOBROVOLNÁ, E. *Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem)*. Ad Notam, 2020, č. 3. s. 9-14
- FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 606 s.
- HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009
- HLAVAČKA, Milan. *První překlad občanského zákoníku aneb O setkání dvou kodifikací*, 2011
- HOLAS, J. Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA. *Zpráva o IX. zasedání odborného kolegia pro občanské právo k problematice odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele*. Právník 2020, č. 5. s. 447—449
- HORÁK, O. *Příprava novely dědického práva*. Ad Notam, 2020, č. 1. s. 24
- JIRSA J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III - 3. vydání*. Praha. Wolters Kluwer ČR, a. s., 2019, 1136 s. ISBN 978-80-7598-372-5
- KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1. vydání., Praha: C.H. Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1
- KNOLL, V. *Intestátní dědická posloupnost v českém středověkém právu zemském a městském*, Časopis pro právní vědu a praxi 3/2012, str. 9
- MALÝ, K. *Vladislavské zřízení zemské a počátky ústavního zřízení v českých zemích (1500–1619)*. Praha: Historický ústav Akademie věd České republiky, 2001
- MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, 432 s. ISBN 978-80-87212-79-0
- NÝVLTOVÁ, M. *Výhrada soupisu pozůstalosti v praxi*. Ad Notam, 2018, č. 3. s. 18-20

- PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2022
- REZEK, O. *Změny soudního systému v zemích Koruny České v době pobělohorské, Závěrečná práce*
- SELTENREICH, R. a kol.: *Dějiny evropského kontinentálního práva. 3. vydání*. Praha: Leges, 2010, 808 s. ISBN 978-80-87212-54-7
- SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*. Praha: Linde Praha, a.s., 2013, 152 s. ISBN 978-80-7201-931-1
- SKŘEJPEK, M. *Římské soukromé právo. Systém a instituce. 2. upravené vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 350 s. ISBN 978-80-7380-566-1
- SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi, 1. vydání*, Praha: C.H.Beck, 2014, 408 s. ISBN 978-80-7400-266-3
- SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, 1156 s. ISBN 978-80-7400-788-0
- ŠEŠINA, M., MUZIKÁŘ, L., DOBIÁŠ, P. *Dědické právo. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání* Praha: Leges, 2022, 949 s. ISBN 978-80-7502-601-9
- ŠÍNOVÁ, R., PETROV, KŘÍVÁČKOVÁ, J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2015, 379 s. ISBN 978-80-7400-594-7
- ŠVAMBERG, G. ANDRES B. *Základy občanského práva*, Palásek a Kraus Praha 1946
- ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014
- VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň, Aleš Čeněk, 2016
- VOLNÝ, K. *Participace věřitelů na soupisu pozůstalosti*, Ad Notam, 2020, č. 4, s. 16
- WAWERKA, K., FIALA, J., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. *Občanský zákoník (zák. č. 89/2012 Sb.). Komentář, IV. svazek (dědické právo).* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 729, ISBN 978-80-7598-412-8
- ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 196 s. ISBN 978-80-7478-325-8

2. Seznam použitých internetových zdrojů

[Účinky nesprávného prohlášení nebo seznamu]. Občanský zákoník. In. beck-online-cz.ezproxy [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezfbobzfzygmmjwha4c2ma>

[Zrušení účinků výhrady soupisu]. Občanský zákoník. In. beck-online-cz.ezproxy [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezfbobzfzygmmjwhays2ma>

[Dědic neuplatňující výhradu soupisu]. Občanský zákoník. In. beck-online-cz.ezproxy [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgezfbobzfzygmmjwg43c2ma>

ACT 89/2012 Sb. In. cak.cz [online]. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z <https://www.cak.cz/assets/pro-advokaty/mezinarodni-vztahy/civil-code.pdf>

Důvodová zpráva. In obcanskyzakonik.justice.cz [online]. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Kontakty. In NKCR.cz [online]. [cit. 2022-10-04]. Dostupné z <https://www.nkcr.cz/kontakty>

Metodická pomůcka pro přípravu návrhů právních předpisů (II.část). In vlada.cz [online]. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z https://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/dokumenty/Metodicka_pomuckaII.pdf

Notářské komory. In NKCR.cz [online]. [cit. 2022-10-04]. Dostupné z <https://www.nkcr.cz/notarske-komory>

Rozvrhy řízení o pozůstalosti. In NKCR.cz [online]. [cit. 2022-10-04]. Dostupné z <https://www.nkcr.cz/seznam-notaru/rozvrhy-rizeni-o-pozustalosti>

Seznam notářů. In NKCR.cz [online]. [cit. 2022-10-04]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/seznam-notaru>

Změny v notářských úřadech. In NKCR.cz [online]. [cit. 2022-10-04]. Dostupné z <https://www.nkcr.cz/seznam-notaru/zmeny-v-notarskych-uradech>

89/2012 Sb. Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720). In aspi.cz [online]. [cit. 2023-05-27]. Dostupné z <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11421/1/2?vtextu=1711#lema0>

292/2013 Sb. Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář. In aspi.cz [online]. [cit. 2023-05-28]. Dostupné z <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/206/1/2?vtextu=z%C3%A1kon%20o%20zvl%C3%A1%20%C3%ADch%20%C5%99%C3%ADzen%C3%ADch%20soudn%C3%ADch#lema0>

3. Seznam použitých právních předpisů

Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., Obecný zákoník občanský

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení, 32012R0650

Prováděcí nařízení komise (EU) č. 1329/2014, ze dne 9. prosince 2014, kterým se stanoví formuláře uvedené v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1.1.1966 do 31.12.2014

Zákon č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, ve znění účinném od 1.1.1992 do 31.12.2012

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. září 2010, sp. zn. 32 Cdo 1828/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2011, sp. zn. 33 Cdo 2409/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 33 Cdo 5273/2009

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. prosince 2012, sp. zn. 7As 167/2012

Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek NS, 16/2012. C 10962

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. srpna 2005, sp. zn. KSZPCPM 18 Co 22/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. 21 Cdo 1873/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2015, sp. zn. 21 Cdo 1107/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. prosince 2016, sp. zn. 21 Cdo 122/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2018, sp. zn. 21 Cdo 3604/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2022, sp. zn. 24 Cdo 691/2022

5. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k OZ

E-mailová korespondence s NKČR ze dne 04.10.2022

E-mailová korespondence s NKČR ze dne 05.10.2022

E-mailová korespondence se dvěma notářskými kancelářemi ze dne 05.10.2022

E-mailová korespondence s NKČR ze dne 22.02.2023

E-mailová korespondence s NKČR ze dne 27.02.2023

E-mailová korespondence s NKČR ze dne 16.03.2023

E-mailová korespondence s NKČR ze dne 18.03.2023

E-mailová korespondence s Ústav státu a práva AV ČR ze dne 21.03.2023

E-mailová korespondence s Ústav státu a práva AV ČR ze dne 29.03.2023

Seznam příloh

Zdrojová data – odpovědi notářských kanceláří získaných z elektronických formulářů –
nečíslovaná příloha, souborový formát výměny tabulkových dat.

Datový obsah souboru je:

Sloupec	Význam	Obsah
ID	Unikátní identifikátor odpovědi	Číslo
NK	Název regionální notářské komory	Název
ID NK	Pořadí odpovědi v rámci NK	Číslo
Zahájení	Datum a čas zahájení vyplňování dotazníku	Datum a čas
Dokončení	Datum a čas ukončení vyplňování dotazníku	Datum a čas
Otázka 1	Odpověď na otázku číslo 1	Procenta
Otázka 2	Odpověď na otázku číslo 2	Vybraná odpověď
Otázka 3	Odpověď na otázku číslo 3	Vybraná odpověď
Otázka 4	Odpověď na otázku číslo 4	Procenta
Otázka 5	Odpověď na otázku číslo 5	Vybraná odpověď
Otázka 6	Odpověď na otázku číslo 6	Procenta
Otázka 7	Odpověď na otázku číslo 7	Procenta
Otázka 8	Odpověď na otázku číslo 8	Procenta
Otázka 9	Odpověď na otázku číslo 9	Procenta
Otázka 10	Odpověď na otázku číslo 10	Procenta
Otázka 11	Odpověď na otázku číslo 11	Vybraná odpověď
Otázka 12	Odpověď na otázku číslo 12	Vybraná odpověď
Otázka 13	Odpověď na otázku číslo 13	Vybraná odpověď
Otázka 14	Odpověď na otázku číslo 14	Vybraná odpověď
Otázka 15	Odpověď na otázku číslo 15	Vybraná odpověď
Otázka 16	Odpověď na otázku číslo 16	Volný text
Otázka 17	Odpověď na otázku číslo 17	Volný text
Otázka 18	Odpověď na otázku číslo 18	Volný text

Výhrada soupisu v pozůstalostním řízení – vybrané otázky

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje vybraným otázkám výhrady soupisu pozůstalosti v dědickém řízení – konkrétně omezení odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele v historických souvislostech i v současné době dle aktuálně platného institutu výhrady soupisu pozůstalosti. Diplomová práce řeší ve své úvodní části historický vývoj institutu výhrady soupisu, a to od římského dědického práva, přes středověký vývoj, Patent č. 946 Sb. z. s. císaře Františka I (zákoník ABGB), postihuje změny ve dvacátém století – tedy zejména politické vlivy komunistického režimu v dědickém právu zákona č. 141/1950 Sb. a dále komparaci s občanským zákoníkem z roku 1964.

Ze současnosti jsou uvedeny novinky a výhody, které přináší nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 pro přeshraniční dědická řízení. Dále pak je zde porovnání s rakouským dědickým právem, zejména oblastí odpovědnosti za dluhy zůstavitele a jejich vypořádání v ležící pozůstalosti a po nabytí právní moci o odevzdání dědictví.

Ve druhé kapitole, věnované právní teorii občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., je popsán pojem i účel výhrady soupisu pozůstalosti. Uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti pak v příkladech rozšiřuje právní teorii o výsledky provedeného empirického výzkumu, ze kterého plyne výrazný vliv postupu notářských kanceláří při poučování dědiců na četnost uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti. Dále jsou v právní teorii popsány situace, za kterých dochází ke zrušení účinků výhrady soupisu pozůstalosti, opět doplněné reálnými počty případů z aktuálních notářských praxí. Také jsou rozebrány podmínky vyhotovení soupisu pozůstalosti, postupy ocenění aktiv a pasiv, vypořádání společného jmění manželů i nařízení vyhotovení soupisu pozůstalosti a jiné formy vyhotovení. Druhá kapitola je zakončena oblastmi věnovanými konvokaci věřitelů a odloučení pozůstalosti.

Empirická část diplomové práce, popsaná v kapitole 3, kriticky hodnotí reálné využití výhrady soupisu v praxi a jeho vnímání odbornou veřejností napříč Českou republikou. Hlavním cílem výzkumu bylo zjištění, zda a v jaké míře a formě je institut výhrady soupisu v praxi využíván. Tohoto cíle bylo dosaženo. Dále byly stanoveny a zpracovány následující pracovní hypotézy: 1) výhrada soupisu pozůstalosti je v praxi málo uplatňována – tato hypotéza byla vyvrácena, 2) výhrada soupisu pozůstalosti je pro laickou veřejnost a pozůstalé špatně pochopitelná – byla potvrzena, 3) na rozhodování pozůstalých (zdali využít výhradu soupisu pozůstalosti) má významný vliv doporučení notáře – byla potvrzena, 4) formy vyhotovení

nejsou využívány rovnoměrně, většina je vyhotovována notářem – byly potvrzena v první části a vyvrácena ve druhé, 5) ve většině případů dědicům výhrada soupisu pozůstalosti nesvědčí, zejména z důvodů konkludentního přijetí dědictví – byla vyvrácena.

Klíčová slova

výhrada soupisu pozůstalosti

odpovědnost dědice za dluhy zůstavitele

uplatnění výhrady soupisu a poučovací povinnost notáře

Reservation as to estate inventory in inheritance law – key topics

Abstract

This thesis addresses selected issues of the reservation as to estate inventory in probate proceedings, specifically the limitation of the heir's liability for the decedent's debts. The issue was addressed in historical contexts and under the currently valid institute of the reservation as to estate inventory. The introduction of the thesis deals with the historical development of the institute of the reservation as to estate inventory, then pursues the issue from Roman inheritance law, through medieval development, Patent No. 946 Civil Code of Emperor Franz I (ABGB), and covers changes in the 20th century, namely the political influences of the communist regime in inheritance law of Act No. 141/1950 Sb., as well as a comparison with the Civil Code of 1964.

The thesis includes the current news and benefits brought by Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. Furthermore, this paper covers a comparison with Austrian inheritance law, particularly in the area of liability for the decedent's debts and their settlement in the remaining estate and after the acquisition of legal force for the transfer of the inheritance.

Chapter two of the thesis deals with the legal theory of the Civil Code No. 89/2012 Sb., describing the concept and purpose of the reservation as to estate inventory. The legal theory of the application of the reservation as to estate inventory is expanded by the results of empirical research, which show the significant influence of notary offices' procedures in informing heirs about the frequency of the application of the reservation as to estate inventory. Additionally, the situations under which the effects of the reservation as to estate inventory are cancelled are described in legal theory. This is also supplemented by real numbers of cases from current notarial practices. In the legal theory the conditions for the reservation as to estate inventory, the procedures for valuing assets and liabilities, settlement of community property, and the regulations of the decedent's estate inventory and other forms of reservation as to estate inventory are also analysed. This chapter concludes with an analysis of the creditors' convocation and the separation of the decedent's estate.

Third chapter of this thesis is the practical aspect of the matter. It critically evaluates the actual use of the reservation as to estate inventory and its perception by the professional public

across the Czech Republic. The main goal of the research was to determine whether (and to what extent and form) the reservation as to estate inventory is used in practice. The defined goal of the survey has been achieved. Furthermore, the following working hypotheses were established and processed: 1) the reservation as to estate inventory is rarely used in practice – this hypothesis was disproved, 2) the reservation as to estate inventory is poorly understood by the lay public and survivors – this was confirmed, 3) the recommendation of the notary has a significant influence on the decision-making of heirs (whether to use the reservation as to estate inventory) – this was confirmed, 4) the forms of preparation are not used evenly, with most of them being prepared by a notary – this was confirmed in the first part and disproved in the second, 5) in most cases, the reservation as to estate inventory does not benefit heirs – this was disproved.

Keywords

reservation as to estate inventory

liability of the heir for the decedent's debts

application of the reservation as to estate inventory and notary's duty of instruction